UNDERVISNINGS MINISTERIET

Læreplaner for valgfag

Indholdsfortegnelse

Arabisk A – valgfag, august 2017 3
Arabisk B – valgfag, august 2017 6
Astronomi C – valgfag, august 2017 9
Dans B – valgfag, august 2017 12
Design og arkitektur B – valgfag, august 2017 15
Erhvervsøkonomi C – valgfag, august 2017 19
Filosofi B – valgfag, august 2017 22
Filosofi C – valgfag, august 2017 25
Finansiering C- valgfag, august 2017 28
Fransk begyndersprog B – valgfag, august 2017 31
Fransk fortsættersprog C – valgfag, august 2017 34
Græsk C – valgfag, august 2017 37
Idræt B – valgfag, august 2017 40
Innovation B – valgfag, august 2017 44
Innovation C – valgfag, august 2017 47
International teknologi og kultur C – valgfag, august 2017 50
Italiensk B – valgfag, august 2017 53
Japansk A – valgfag, august 2017 56
Japansk B – valgfag, august 2017 59
Kinesisk A – valgfag, august 2017 62
Kinesisk B – valgfag, august 2017 65
Kulturforståelse B – valgfag, august 2017 68
Kulturforståelse C – valgfag, august 2017 71
Latin C – valgfag, august 2017 74
Markedskommunikation C – valgfag, august 2017 77
Materialeteknologi C – valgfag, august 2017 80
Organisation C – valgfag august 2017 83

Programmering B – valgfag, august 2017 86
Programmering C – valgfag, august 2017 89
Psykologi B – valgfag, august 2017 92
Psykologi C – valgfag, august 2017 96
Religion B – valgfag, august 2017 99
Retorik C – valgfag, august 2017 102
Russisk B – valgfag, august 2017 105
Spansk begyndersprog B – valgfag, august 2017 108
Statik og styrkelære – valgfag, august 2017 111
Statistik C – valgfag, august 2017 114
Teknologi C – valgfag, august 2017 116
Tyrkisk A – valgfag, august 2017 120
Tyrkisk B – valgfag, august 2017 123
Tysk begyndersprog B – valgfag, august 2017 126
Tysk fortsættersprog C – valgfag, august 2017 129

Bilag 133

Arabisk A – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Arabisk er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag. Dets genstandsområde er det arabiske sprog og i forlængelse heraf historie, kultur og samfundsforhold i den arabiske verden og andre områder med arabisktalende befolkninger.

1.2. Formål

Arabisk skal give eleverne indsigt i det arabiske sprog og den arabiske verden. Faget skal bidrage til elevernes almendannelse og studiekompetence.

Gennem sproglig indsigt opnår eleverne kommunikativ kompetence, mundtligt såvel som skriftligt, læsekompetence samt bevidsthed om det arabiske sprog.

Herigennem får eleverne indsigt i den arabiske verden og opnår kendskab til og viden om arabisk litteratur, kultur, historie og samfundsforhold og tilegner sig interkulturelle samt globale kompetencer, der rækker ud over den velkendte nordvesteuropæiske verden.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

Sprogfærdighed

- forstå hovedindholdet af ukompliceret talt standardarabisk samt forstå og bruge almindelige vendinger på én af de vigtige dialekter
- læse og forstå enkle moderne tekster, fiktive såvel som ikke-fiktive
- benytte et ordforråd, som sætter dem i stand til at kommunikere på standardarabisk om dagligdags forhold samt studerede emner og tekster
- anvende den centrale formlære og sætningsopbygning i et ukompliceret, men sammenhængende og nogenlunde korrekt standardarabisk talesprog

Sprog, tekst og kultur

- foretage en selvstændig præsentation af enkle tekster eller emner på standardarabisk, indgå i dialog herom og argumentere for egen opfattelse
- anvende det erhvervede kendskab til arabisk kultur, historie og samfundsforhold i arbejdet med de studerede emner samt kunne perspektivere til andre kultur- og samfundsforhold
- kunne benytte fagets relevante hjælpemidler og anvende relevante digitale redskaber og medier samt forholde sig til deres muligheder og begrænsninger
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- udtale
- et alment ordforråd til brug for mundtlig og skriftlig kommunikation med særligt fokus på de studerede emner
- de centrale dele af standardarabisk grammatik
- enkle tekster på standardarabisk samt billed- og lydmateriale, der belyser historiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold i den moderne arabiske verden
- digitalt materiale som støtte for sprogindlæringen samt som støtte for historie-, kultur- og samfundsforståelse

- relevante centrale hjælpemidler
- historiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold i den arabiske verden i et omfang, der giver eleverne mulighed for at forstå de studerede tekster og emner samt fremmer deres interkulturelle forståelse.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof uddyber og perspektiverer kernestoffet og udvider elevernes faglige horisont samt viden om fagets anvendelse og en forståelse for egne karriereperspektiver og mulige uddannelsesvalg.

Der indgår tekster, også ikke-arabisksprogede tekster, og andre udtryksformer, som har udgangspunkt i den arabisktalende verden, herunder æstetiske udtryk som film, kunst og musik.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 125-150 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

I forløbet foregår der en udvikling fra en lærerstyret indlæring til en mere elevstyret læring.

Målet er fra begyndelsen at give eleverne elementære kommunikative færdigheder, som virker motiverende for den senere tilegnelse af fagets øvrige færdigheder og kompetencer.

Det løbende skriftlige arbejde sigter ikke blot på skrivefærdigheder, men støtter også indlæring og udvikling af talesproget samt ordforråd.

Undervisningsdifferentiering er et naturligt didaktisk princip i hele forløbet.

3.2. Arbejdsformer

Centralt i undervisningen står den faglige progression.

Den grundlæggende undervisning omfatter gradvis og systematisk introduktion til det arabiske alfabet. Den omfatter ligeledes regelmæssig lytte-, læse- og skrivetræning, der giver eleverne elementær kommunikativ kompetence.

Efter den grundlæggende undervisning organiseres arbejdet hovedsageligt gennem seks til otte emner, og det sikres, at de faglige mål integreres i dette arbejde.

Arbejdsformer og metoder varieres og tilpasses løbende de faglige mål, der arbejdes hen imod i det pågældende emne.

Undervisningen tilrettelægges med progression i valget af arbejdsformer, så eleverne opnår studiekompetence og selvstændighed i arbejdet.

Der fokuseres på arbejdsformer og opgavetyper, der udvikler elevernes kommunikative kompetencer samt kreative og innovative evner.

Den kommunikative kompetence prioriteres højt både mundtligt og skriftligt, og digitale hjælpemidler inddrages som en naturlig del af undervisningen og bruges til formidling såvel som i arbejdet med sprogproduktion.

Sprogforståelse understøttes ved, at eleverne hører talt standardarabisk formidlet gennem forskellige medier.

Skriftligt arbejde medtænkes i den daglige undervisning dels som støttedisciplin til den mundtlige dimension, dels som en selvstændig disciplin, hvor eleverne både får lejlighed til at træne og demonstrere deres sproglige viden og kunnen og til at udvikle evnen til at gøre rede for indholdet på et enkelt skriftligt standardarabisk.

Arbejdet med arabisk kultur, historie og samfundsforhold integreres løbende i arbejdet med emnerne, så eleverne får indsigt i den arabiske verdens rolle globalt og tilegner sig interkulturelle kompetencer.

Arbejdet med faget og dets discipliner skal give indsigt i den professionelle anvendelse af faget.

3.3. It

It er en integreret del af arabiskundervisningen og medtænkes i alle discipliner.

It og digitale medier anvendes med det overordnede formål at fremme elevernes læringsproces. Integration af digitale medier i undervisningen giver eleverne mulighed for at opleve sproget i varierede, autentiske og aktuelle sammenhænge. It anvendes som et af flere redskaber i arbejdet med de kulturelle, historiske og færdighedsmæssige sider af faget. Den praktiske anvendelse af it styrker desuden elevernes evne til at søge, udvælge og formidle relevant fagligt materiale samt forholde sig kritisk til digitale platforme og egen brug af dem.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det kan bidrage til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til arbejdet med problemstillingerne og belysning af fagets almendannende sider.

Når arabisk indgår i en studieretning, skal dele af kernestof og supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil.

Når arabisk ikke indgår i en studieretning, indgår det – hvor det er muligt – i samspil med andre fag om emner af sproglig, kulturel, interkulturel, historisk og samfundsmæssig art. Specielt indgår arabisk i samspil med andre sprogfag for derigennem at udvikle en generel sproglig bevidsthed og viden om, hvordan man lærer sprog.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Der foretages løbende både formative og summative evalueringer, der giver eleverne viden om deres standpunkt i forhold til fagets mål. Lærerens løbende evaluering omfatter både elevernes svage og stærke sider. Derved kan eleverne opnå en klar opfattelse af niveau og muligheder for progression.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en centralt stillet skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve

Grundlaget for den skriftlige prøve er et centralt stillet opgavesæt. Prøvens varighed er fem timer.

Den mundtlige prøve

Prøven består af tre dele med en samlet eksaminationstid på ca. 30 minutter:

1) Samtale på standardarabisk med udgangspunkt i en kendt, arabisksproget tekst af et omfang på ca. en til to normalsider afhængig af sværhedsgraden. Teksten har tilknytning til et af de studerede emner. Emnerne, der indgår som grundlag for prøven, skal dække de faglige mål og kernestoffet. Teksten og det studerede emne inddrages i samtalen på standardarabisk.

2) Samtale på standardarabisk med udgangspunkt i et ukendt billedmateriale inden for studerede emner.

3) Samtale på dansk med udgangspunkt i et spørgsmål inden for studerede emner, der berører historiske, samfundsmæssige og/eller kulturelle forhold.

Til 1, 2 og 3 gives en samlet forberedelsestid på ca. 60 minutter.

En normalside er for prosa 2400 anslag, for lyrik 30 verslinjer. I normalsideberegningen af en arabisk tekst indgår korte vokaler, også selvom disse ikke er markeret i teksten.

Det samme prøvemateriale må højst bruges tre gange på samme hold.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved den skriftlige prøve lægges der vægt på, at eksaminanden med udgangspunkt i det udleverede materiale kan udtrykke sig skriftligt på et enkelt og forståeligt standardarabisk samt disponere og fremstille et indhold.

I bedømmelsen af formuleringsevnen i den frie opgave lægges der mere vægt på beherskelse af et varieret og relevant ordforråd end på en sprogligt mere korrekt besvarelse af beskedent omfang, der har begrænset syntaks og ordforråd.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering.

Ved den mundtlige prøve lægges der vægt på, at eksaminanden på standardarabisk kan præsentere og perspektivere tekstmaterialet og inddrage relevante elementer af arabisk kultur, historie og samfundsforhold fra det studerede emne. Endvidere lægges der vægt på samtalefærdighed og tekstforståelse. Sammenhængende sprogbrug er vigtigere end korrekthed i detaljen. Den arabisksprogede del af eksaminationen vægtes højest.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at behandle problemstillinger i samspil med andre fag samt til at demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 134

Arabisk B – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Arabisk er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag. Dets genstandsområde er det arabiske sprog og i forlængelse heraf historie, kultur og samfundsforhold i den arabiske verden og andre områder med arabisktalende befolkninger.

1.2. Formål

Arabisk skal give eleverne indsigt i det arabiske sprog og den arabiske verden. Faget skal bidrage til elevernes almendannelse og studiekompetence.

Gennem sproglig indsigt opnår eleverne kommunikativ kompetence, mundtligt såvel som skriftligt, læsekompetence samt bevidsthed om det arabiske sprog.

Herigennem får eleverne indsigt i den arabiske verden og opnår kendskab til og viden om arabisk litteratur, kultur, historie og samfundsforhold og tilegner sig interkulturelle samt globale kompetencer, der rækker ud over den velkendte nordvesteuropæiske verden.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

Sprogfærdighed

- forstå hovedindholdet af ukompliceret talt standardarabisk samt forstå og bruge almindelige vendinger på én af de vigtige dialekter
- læse og forstå elementære fiktive såvel som ikke-fiktive tekster
- benytte et ordforråd, som sætter dem i stand til at kommunikere på standardarabisk om dagligdags forhold samt studerede emner og tekster
- anvende den centrale formlære og sætningsopbygning i et forståeligt og enkelt standardarabisk talesprog

Sprog, tekst og kultur

- på et elementært niveau forstå de studerede emner på basis af kendskab til arabisk, kultur, historie og samfundsforhold samt vise basal interkulturel kompetence
- kunne benytte fagets relevante hjælpemidler og anvende relevante digitale redskaber og medier samt forholde sig til deres muligheder og begrænsninger
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- udtale
- enkle fiktive såvel som ikke-fiktive tekster på standardarabisk samt billed- og lydmateriale
- et alment ordforråd til brug for mundtlig kommunikation med særligt fokus på de studerede emner
- digitalt materiale som støtte for sprogindlæringen samt som støtte for historie-, kultur- og samfundsforståelse
- de centrale dele af standardarabisk grammatik
- relevante centrale hjælpemidler
- elementært kendskab til historiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold i den arabiske verden.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof uddyber og perspektiverer kernestoffet og udvider elevernes faglige horisont samt viden om fagets anvendelse og en forståelse for egne karriereperspektiver og mulige uddannelsesvalg.

Der indgår tekster, også ikke-arabisksprogede tekster, og andre udtryksformer, som har udgangspunkt i den arabisktalende verden, herunder æstetiske udtryk som film, kunst og musik.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 75-100 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

I forløbet foregår der en udvikling fra en lærerstyret indlæring til en mere elevstyret læring.

Målet er fra begyndelsen at give eleverne elementære kommunikative færdigheder, som virker motiverende for den senere tilegnelse af fagets øvrige færdigheder og kompetencer.

Det løbende skriftlige arbejde sigter ikke blot på skrivefærdigheder, men støtter også indlæring og udvikling af talesproget samt ordforråd.

Undervisningsdifferentiering er et naturligt didaktisk princip i hele forløbet.

3.2. Arbejdsformer

Centralt i undervisningen står den faglige progression.

Den grundlæggende undervisning omfatter gradvis og systematisk introduktion til det arabiske alfabet. Den omfatter ligeledes regelmæssig lytte-, læse- og skrivetræning, der giver eleverne elementær kommunikativ kompetence.

Efter den grundlæggende undervisning organiseres arbejdet hovedsageligt gennem tre til fem emner, og det sikres, at de faglige mål integreres i dette arbejde.

Arbejdsformer og metoder varieres og tilpasses løbende de faglige mål, der arbejdes hen imod i det pågældende emne.

Undervisningen tilrettelægges med progression i valget af arbejdsformer, så eleverne opnår studiekompetence og selvstændighed i arbejdet.

Der fokuseres på arbejdsformer og opgavetyper, der udvikler elevernes kommunikative kompetencer samt kreative og innovative evner.

Den kommunikative kompetence prioriteres højt både mundtligt og skriftligt, og digitale hjælpemidler inddrages som en naturlig del af undervisningen og bruges til formidling såvel som i arbejdet med sprogproduktion.

Sprogforståelse understøttes ved, at eleverne hører talt standardarabisk formidlet gennem forskellige medier.

Skriftligt arbejde medtænkes i den daglige undervisning dels som støttedisciplin til den mundtlige dimension, dels som en selvstændig disciplin, hvor eleverne både får lejlighed til at træne og demonstrere deres sproglige viden og kunnen og til at udvikle evnen til at gøre rede for indholdet på et enkelt skriftligt standardarabisk.

Arbejdet med arabisk kultur, historie og samfundsforhold integreres løbende i arbejdet med emnerne, så eleverne får indsigt i den arabiske verdens rolle globalt og tilegner sig interkulturelle kompetencer.

Arbejdet med faget og dets discipliner skal give indsigt i den professionelle anvendelse af faget.

3.3. It

It er en integreret del af arabiskundervisningen og medtænkes i alle discipliner.

It og digitale medier anvendes med det overordnede formål at fremme elevernes læringsproces. Integration af digitale medier i undervisningen giver eleverne mulighed for at opleve sproget i varierede, autentiske og aktuelle sammenhænge. It anvendes som et af flere redskaber i arbejdet med de kulturelle, historiske og færdighedsmæssige sider af sprogtilegnelsen. Den praktiske anvendelse af it styrker desuden elevernes evne til at søge, udvælge og formidle relevant fagligt materiale samt forholde sig kritisk til digitale platforme og egen brug af dem.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det kan bidrage til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til arbejdet med problemstillingerne og belysning af fagets almendannende sider.

Når arabisk indgår i en studieretning, skal dele af kernestof og supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil.

Når arabisk ikke indgår i en studieretning, indgår det – hvor det er muligt – i samspil med andre fag om emner af sproglig, kulturel, interkulturel, historisk og samfundsmæssig art. Specielt indgår arabisk i samspil med andre sprogfag for derigennem at udvikle en generel sproglig bevidsthed og viden om, hvordan man lærer sprog.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Der foretages løbende både formative og summative evalueringer, der giver eleverne viden om deres standpunkt i forhold til fagets mål.

Lærerens løbende evaluering omfatter både elevernes svage og stærke sider. Derved kan eleverne opnå en klar opfattelse af niveau og muligheder for progression.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en mundtlig prøve.

Prøven består af to dele med en samlet eksaminationstid på ca. 30 minutter:

1) Samtale på standardarabisk med udgangspunkt i en kendt, arabisksproget tekst af et omfang på ca. 0,5 til 0,7 normalsider afhængig af sværhedsgraden. Teksten har tilknytning til et af de studerede emner. Emnerne, der indgår som grundlag for prøven, skal dække de faglige mål og kernestoffet. Teksten og det studerede emne inddrages i samtalen på standardarabisk.

2) Samtale på standardarabisk med udgangspunkt i et ukendt billedmateriale inden for studerede emner.

Til 1 og 2 gives en samlet forberedelsestid på ca. 60 minutter. I denne forberedelsestid må eksaminanden benytte alle hjælpemidler.

En normalside er for prosa 2400 anslag, for lyrik 30 verslinjer. I normalsideberegningen af en arabisk tekst indgår korte vokaler, også selvom disse ikke er markeret i teksten.

Det samme prøvemateriale må højst bruges tre gange på samme hold.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved den mundtlige prøve lægges der vægt på, at eksaminanden på standardarabisk kan præsentere og perspektivere tekstmaterialet.

Endvidere lægges der vægt på samtalefærdighed og tekstforståelse.

Sammenhængende sprogbrug er vigtigere end korrekthed i detaljen.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at behandle problemstillinger i samspil med andre fag samt til at demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 135

Astronomi C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Astronomi repræsenterer et centralt naturvidenskabeligt bidrag til menneskets erkendelse af sin egen placering i tid og rum. Med udgangspunkt i observationer af og teorier om universet og dets forskellige astronomiske strukturer, etablerer faget en forbindelse mellem fortidens og nutidens forestillinger om verden, præget af nysgerrighed og fascination. Undervisningsfaget belyser gennem sin forbindelse til aktuel astronomisk forskning centrale, almenmenneskelige spørgsmål, som åbner for inddragelse af flere fagområder og kan stimulere interessen for en faglig fordybelse i naturvidenskab. Astronomiforskningens internationale samarbejde om en åben datapolitik giver direkte adgang til anvendelse af videnskabelige data i undervisningsfaget.

1.2. Formål

Faget astronomi C giver eleverne grundlæggende viden og kundskaber om astronomi. Gennem arbejdet med astronomiske observationer, data, teorier og modeller samt aktuelle problemstillinger får eleverne indsigt i naturvidenskabelige arbejds- og tænkemåder med vægt på almendannelsen og som en del af grundlaget for deres studievalg.

Det astronomiske verdensbillede, som er i bestandig forandring, indtager en central plads i undervisningen, og eleverne skal stifte bekendtskab med de markante skift i erkendelsen af menneskets placering i universet gennem tiderne.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal:

- kunne orientere sig på stjernehimlen og kunne identificere planeter og udvalgte stjernebilleder
- kunne forklare elementære astronomiske fænomener med udgangspunkt i fænomener som dag og nat, Månens faser, formørkelser, planeternes bevægelse samt årstidernes skiften
- kunne gøre rede for det moderne astronomiske verdensbillede
- kunne gøre rede for markante skift i det astronomiske verdensbillede
- kunne indhente, bearbejde og fortolke astronomiske data
- have indsigt i anvendelsen af modeller til kvalitativ og kvantitativ beskrivelse af astronomiske fænomener og processer
- kunne bearbejde en elementær astronomisk tekst og gøre rede for de benyttede faglige begreber og den faglige argumentation
- kunne søge information om et astronomisk emne fra forskellige kilder og vurdere pålideligheden
- kunne udvælge og strukturere relevante og centrale astronomiske elementer og kunne formidle astronomiske emner til en udvalgt målgruppe
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder
- undersøge problemstillinger og udvikle løsninger, hvor fagets metoder anvendes
- kunne behandle problemstillinger i samspil med andre fag.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

Menneskets plads i universet

- solsystemets opbygning og dynamik, herunder Solens påvirkning af forskellige objekter i solsystemet
- planeters egenskaber, herunder exoplaneter og betingelser for liv
- Mælkevejen og andre galakser
- det kosmiske zoom, herunder metoder til bestemmelse af afstande i universet

Universets udvikling

- Big Bang-modellen med fokus på kosmologisk rødforskydning, universets alder, den kosmiske baggrundsstråling og dannelsen af de lette grundstoffer
- stjerners og planeters dannelse, stjerners udvikling og endeligt, herunder grundstofsyntese
- naturens grundbestanddele, herunder mørkt stof og sorte huller.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof, som udfylder ca. 25 pct. af undervisningstiden, skal vælges, så det perspektiverer og uddyber kernestoffet, samtidigt med at det understøtter målene med undervisningen. Eleverne skal have en væsentlig indflydelse på valg af supplerende stof. Ved udvælgelsen af stoffet skal der i særlig grad lægges vægt på at tilgodese såvel aktuelle emner i astrofysik og rumfart som mulighederne for at inddrage elevernes andre fag i arbejdet.

Der skal indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 150-250 sider.

3. Undervisningens tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen tilrettelægges i form af forløb, som skal tilgodese et eller flere af de faglige mål. Det faglige indhold i det enkelte forløb kan være såvel kernestof som supplerende stof. Undervisningsforløbene skal set som en helhed tilgodese alle de faglige mål.

Undervisningen bygger på et generelt naturfagligt grundlag og på matematik C, men skal i øvrigt tilpasses elevernes faktiske faglige forudsætninger.

Inddragelsen af aktuelle astronomiske fænomener og relevante nye resultater fra den astronomiske forskning er et væsentligt princip for tilrettelæggelsen af undervisningen, også selvom det betyder, at man må fravige den på forhånd lagte plan, når blot alle målene tilgodeses.

Observationer og eksperimenter spiller en væsentlig rolle for faget. Eleverne bør som led i undervisningen foretage selvstændige observationer, hvor de på første hånd kan stifte bekendtskab med relevante instrumenter og metoder til behandling af de indsamlede data. Undervisningen skal tilrettelægges, så samspillet mellem teorier, modeller og astronomiske data bliver tydeligt for eleverne.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen skal tilrettelægges, så der er variation i de benyttede arbejdsformer. Hvor det er muligt, skal der arbejdes flerfagligt med udvalgte emner. Undervisningen skal inspirere eleverne i deres overvejelser om et selvstændigt og modent uddannelses- og karrierevalg.

Den astronomiske portfolio

Den enkelte elev skal under lærerens vejledning opbygge sin egen portfolio, der indgår i den løbende evaluering af elevens standpunkt og som del af grundlaget for den mundtlige prøve i faget. Den astronomiske portfolio består af:

- tekster, arbejdsark og andre materialer, som er udleveret af læreren eller er blevet til i forbindelse med undervisningen
- materialer, der er resultat af elevens egen informationssøgning og bearbejdning heraf
- materiale knyttet til elevens observationer og øvrige eksperimentelle arbejde
- elevens skriftlige produkter i faget, herunder efterbehandling af observationer og andet eksperimentelt arbejde
- produkter forbundet med elevens formidling af faget.

Skriftlighed

Målet med den skriftlige dimension i astronomi er at sikre elevernes fordybelse i faget med vægt på det eksperimentelle arbejde og formidlingen af faglig indsigt. Den skriftlige dimension omfatter:

- efterbehandling af observationer og andet eksperimentelt arbejde
- formidling af faglig indsigt i form af tekster, præsentationer og lignende til en bestemt målgruppe eller som resultat af projektarbejde.

Desuden kan der indgå beregninger og forklaringer med udgangspunkt i enkle modeller.

Hvis faget har fået tillagt fordybelsestid, skal det skriftlige arbejde planlægges, så der er progression og sammenhæng med skriftligt arbejde i de øvrige fag. Progressionen omfatter såvel fordybelsesgraden som kravene til elevernes selvstændige indsats.

Eksperimentelt arbejde

Målet med det eksperimentelle arbejde i astronomi er at sikre eleverne fortrolighed med naturvidenskabelige arbejdsmetoder og give dem indsigt i samspillet mellem teori og eksperiment. Det eksperimentelle arbejde omfatter:

- egne observationer af blandt andet nattehimlen med eller uden hjælpemidler
- behandling af egne eller andres data
- analyse og fortolkning af bearbejdede data
- virtuelle eksperimenter.

3.3. It

Eleverne skal arbejde med indsamling og bearbejdning af information fra forskellige kilder, herunder brug af digitale databaser fra forskellige internationale fora. I den forbindelse diskuteres, hvordan man kan vurdere informationernes pålidelighed.

It-baseret udstyr til indsamling af astronomiske data og efterfølgende behandling indgår naturligt i undervisningen. Databehandlingen omfatter såvel numeriske beregninger som behandling af billedinformation.

Anvendelse af planetarieprogrammer og andre simuleringsprogrammer indgår i undervisningen i forbindelse med elevernes observationer, den teoretiske behandling af emnerne og som virtuelle eksperimenter.

3.4. Samspil med andre fag

Undervisningen i faget forudsætter, at eleverne har et generelt naturfagligt grundlag.

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det kan bidrage til det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almendannende sider.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Undervisningen skal tilrettelægges, så den enkelte elev jævnligt får mulighed for at vurdere sit udbytte samt medvirke ved evaluering og justering af undervisningen. Elevens samlede indsats i faget, herunder særligt den astronomiske portfolio og den mundtlige formidling, indgår i evalueringen af elevens standpunkt. Evalueringen skal tydeliggøre, hvor langt eleven er kommet med hensyn til opnåelse af fagets mål, og anvise veje til forbedring af standpunktet.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af en bredt formuleret opgave inden for de områder, holdet har arbejdet med. Opgaverne skal tilsammen i al væsentlighed dække de faglige mål, kernestoffet og det supplerende stof. Opgaverne skal være kendte af eksaminanderne inden prøven. Den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 24 minutters forberedelsestid.

Eksaminationen former sig som en faglig samtale mellem eksaminand og eksaminator. Eksaminandens astronomiske portfolio skal inddrages i eksaminationen, når det er relevant for opgaven.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der lægges vægt på:

- fagligt overblik, herunder om eksaminanden kan inddrage relevante og væsentlige astronomiske elementer i den faglige samtale
- sikkert kendskab til fagets begreber, modeller og metoder, så eksaminanden kan foretage en faglig analyse, herunder gøre rede for den faglige argumentation
- evnen til at forbinde observationer, data og modeller som grundlag for en faglig refleksion med inddragelse af fagets perspektiver.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af den mundtlige præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på, at eksaminanden kan:

- demonstrere viden om fagets identitet og metoder
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag.

Bilag 136

Dans B – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Faget beskæftiger sig med dans som kropsligt og kulturelt fænomen til alle tider og i hele verden. Faget rummer både praktiske og teoretiske dimensioner og omhandler dans og dansekulturer, sceniske og sociale danseformer, "live" dansebegivenheder og "screen"-dans. Faget bygger på den aktuelle dansevidenskab, som åbner for samspil med andre fag.

1.2. Formål

Faget dans B bidrager til uddannelsens overordnede målsætning, ved at eleverne opnår færdigheder i at danse, improvisere, koreografere og analysere dans og tilegner sig viden og kundskaber om og forståelse af dans. Der lægges vægt på, at eleverne med henblik på almen dannelse, identitetsudvikling og studiekompetence opnår evne til at kombinere danseteori og -praksis på en reflekteret måde og til at arbejde kreativt, innovativt og selvstændigt med bevægelsesprocesser i samspil med andre.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- arbejde kreativt, innovativt og selvstændigt med bevægelsesprocesser i samspil med andre
- udføre, improvisere, koreografere, iscenesætte og analysere forskellige former for dans, herunder dansetrin, -bevægelser og -strukturer
- reflektere over det sansemæssigt erfarede, den skabende proces og produktet
- iscenesætte sin egen krop i samspil med andre for et publikum
- demonstrere viden om danseformer, dansegenrer, dansekulturer, dansere, koreografer, koreografier og dansebegivenheder
- anvende relevante dansetekniske og koreologiske begreber i analyse af strukturelle karakteristika i dans
- anvende danseteoretiske og –analytiske begreber fra det kunstvidenskabelige metodefelt i værkanalyse
- anvende danseteoretiske og –analytiske begreber fra det etnografiske metodefelt i deltagerobservation
- perspektivere viden om danseformer, dansegenrer og dansekulturer i forhold til fortiden og til andre dele af verden
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- praktisk arbejde med dans, improvisation, koreografi og relevant teknisk terminologi i tilknytning hertil
- at føre og lade sig føre i dans
- fremførelse for et publikum
- intermediale relationer mellem dans og andre mediers udtryk
- grundlæggende begreber fra danseteori og –analyse, herunder Labans bevægelseslære
- dansekroppen i "live" dansebegivenheder og "screen"-dans
- sociale og sceniske danseformer i lokale, regionale og globale kulturelle sammenhænge
- relevant historisk viden om dans og grundlæggende dansehistoriske begreber om levende tradition, rekonstruktion og kildemateriale.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke være i stand til at opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof i faget dans B skal perspektivere og uddybe kernestoffet, åbne for ny erkendelse, styrke elevernes forståelse for og bevidsthed om kvalitet og

give eleverne forudsætninger for at indgå kompetent i fagligt samspil, så de kan leve op til uddannelsens overordnede målsætning. Der skal indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

2.4. Omfang

Det faglige stof i dans B udgøres af dans og dansekulturer, sceniske og sociale danseformer, "live" dansebegivenheder og "screen"-dans, hvortil kommer et tekstmateriale med et forventet omfang normalt svarende til 175-200 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Der lægges i undervisningen vægt på, at fagets discipliner opleves som en helhed. Det teoretiske arbejde sker med stadigt henblik på det praktiske, og det praktiske arbejde sker med stadig inddragelse af det teoretiske i en stræben mod udvidelse af elevernes erkendelse af dans som kropsligt, kulturelt og historisk fænomen.

I kraft af den væsentlige rolle, som sansemæssig erfaring spiller i faget, skal den kropslige udfoldelse og refleksionen over denne være i fokus. Med henblik på fagets formål organiseres undervisningen, så der er gode muligheder for at udvikle relevante kompetencer baseret på denne sansemæssige erfaring.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen organiseres som forløb, hvor flere elementer i de faglige mål og kernestoffet indgår. Eleverne skal i mindst halvdelen af fagets undervisningstid arbejde kropsligt med udøvelsen af dans såvel som med basal improvisation og komposition.

Eleverne skal i grupper i løbet af undervisningen udarbejde to danseprojekter med hver sin faglige profil, herunder udvikle og realisere dans. Det ene af de to danseprojekter udvælges af eleverne til præsentation ved den afsluttende prøve og udgør elevernes eksamensdanseprojekt, jf. pkt. 4.2.

I forbindelse med hvert af de to danseprojekter dokumenteres projekternes resultater og arbejdsprocessen i en synopsis. Synopsis udarbejdet i forbindelse med eksamensdanseprojektet indgår i eksamensgrundlaget for den første del af prøven. Det skriftlige arbejdes funktion er primært at uddybe elevernes faglige kompetencer inden for centrale dele af faget.

Faget skal skabe kontakt til det professionelle miljø. I mødet mellem faget dans og fagets professionelle anvendelse i det omgivende samfund styrkes elevernes bevidsthed om uddannelses- og erhvervsmuligheder.

3.3. It

Dans B understøtter som fag det overordnede arbejde med elevernes digitale dannelse i den daglige undervisning og i enkelte forløb. Eleverne skal anvende digitale kompetencer i egne læreprocesser til at understøtte faglig udvikling med udgangspunkt i at:

- forholde sig og bidrage ansvarligt og reflekteret til digitale fællesskaber
- navigere, udvælge og forholde sig kritisk og analytisk til digital information.

It skal indgå i fagets teoretiske og praktiske dimensioner som led i performance, som arbejdsredskab og som led i analyse af screen-baserede danseformer.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages desuden elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almendannende sider.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Formålet med den løbende evaluering er, at eleverne bringes til at reflektere over deres faglige udvikling fremadrettet. Elevernes evne til at arbejde med de praktiske dele af faget og forstå og formidle de teoretisk-analyserende elementer er basis for den løbende evaluering. Læreren anviser på baggrund heraf, hvordan den enkelte elev kan nå en højere grad af opfyldelse af de faglige mål.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve, som består af to dele. Prøven varer ca. 34 minutter pr. eksaminand.

Første del af prøven består i en gruppevis præsentation af realisationen af eksaminandernes eksamensdanseprojekt, jf. pkt. 3.2., og en faglig samtale mellem eksaminander og eksaminator om projektarbejdet. Der prøves i evnen til at udvikle og realisere dans og i evnen til at forstå og forklare centrale pointer i processen og produktet. Varigheden af præsentationen er halvandet til tre minutter pr. eksaminand, og hele præsentationen må vare højst 15 minutter. Varigheden af den faglige samtale er ca. fem minutter pr. eksaminand. Gruppen har en størrelse på mellem to og otte eksaminander. Ved præsentationen

kan gruppen anvende et begrænset antal hjælpere, hvis indsats skal fremstå klart for eksaminator og censor. Hjælpere deltager ikke i samtalen og bedømmes ikke ved prøven.

Efter præsentationen gennemføres en faglig samtale mellem eksaminander og eksaminator med henblik på en refleksion over eksamensdanseprojektet i sig selv og i et større perspektiv. Når faglige forhold gør det nødvendigt, undtager skolens leder en eksaminand fra gruppeprøve. Synopsen, jf. pkt. 3.2., kan bruges som dokumentationsmateriale under samtalen, men synopsen indgår ikke i bedømmelsesgrundlaget ved prøven.

Anden del af prøven er en individuel prøve. Eksaminationstiden er ca. 24 minutter. Der gives ca. 24 minutters forberedelsestid.

Grundlaget for prøven er en opgave formuleret af eksaminator i et ukendt prøvemateriale med tilknytning til forløb fra undervisningen. Prøvematerialet kan bestå af op til flere dele og kan være billeder, småtekster og/eller op til tre minutters videocitater. Prøvematerialet vælges af eksaminator og skal - i det omfang, det er kendt - forsynes med data som f.eks. opførelsessted og årstal samt titel og eventuelt forfatter. Ved brudstykker vedlægges eventuelt et kort resumé. Prøvematerialet må kun anvendes én gang på samme hold. På grundlag af et kort oplæg fra eksaminanden former eksaminationen sig som en faglig samtale mellem eksaminator og eksaminand med udgangspunkt i opgaven.

Selvstuderende

Selvstuderende bedømmes i den første, praktiske del af prøven på det ene af to større danseprojekter, produceret af den selvstuderende, men godkendt eksaminator. Denne del af prøven kan afvikles som en individuel præsentation og efterfølgende samtale.

Prøven foregår i øvrigt som beskrevet i læreplanen.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved første del af prøven lægges der vægt på:

- eksaminandens evne til koreografisk arbejde
- eksaminandens dansetekniske udførelse af koreografien
- eksaminandens evne til i samspil med andre at iscenesætte sin egen krop i dans
- eksaminandens indsigt i og bevidsthed om eksamensdanseprojektets idé og udførelse
- eksaminandens evne til at trække linjer fra eksamensdanseprojektet til relevant teori.

Ved anden del af prøven lægges der vægt på:

- eksaminandens evne til selvstændigt at disponere sin fremlæggelse
- eksaminandens detaljerede beskrivelse og analyse af materialet
- eksaminandens evne til at konkretisere og abstrahere
- eksaminandens evne til at trække linjer til relevant teori og gennemgået stof
- eksaminandens evne til at anvende fagets metoder og terminologi.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til:

- at behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- at demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 137

Design og arkitektur B – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Fagets genstandsfelt er materielle og immaterielle designprodukter og arkitektur, der ses som resultat af innovative, reflekterede designprocesser. Processen står centralt i faget og ses i et samspil med konkrete situationers krav og muligheder.

Design og arkitektur ses som afhængige af tid, sted, kultur og samfund, og viden herom medvirker til at styrke fagets almendannende og studieforberedende dimension.

Faget baseres først og fremmest på projekter, der integrerer praktiske og teoretiske dimensioner. Gennem fagets praktiske dimension får eleverne indblik i og erfaring med processer, der er principielt identiske med dem, der indgår i designere og arkitekters daglige arbejde.

Design ses som en proces, hvor forestillinger om mulige løsninger udvikler sig dynamisk.

Designanalyse er det element, der etablerer sammenhæng mellem fagets praktiske og teoretiske side.

Med analyser i forskellige faser af den praktiske designproces kvalificeres en forståelse for professionelt design og arkitektur som proces og resultat, ligesom analyse af professionelt udformet design og arkitektur skærper en bevidsthed om designprocessen i praksis.

1.2. Formål

Eleverne skal tilegne sig designmæssige kompetencer, som gør dem i stand til at analysere og vurdere den designede omverden med anvendelse af fagets metoder, begrebsdannelse og terminologi.

Eleverne skal lære at arbejde med faglige metoder, som medvirker til strukturering af problemløsende arbejdsprocesser, og derfor kan overføres til løsning af opgaver i andre fag og i videregående uddannelser.

Herudover skal eleverne opnå viden om forskellige kulturers design og arkitektur for at erhverve sig en global bevidsthed.

Eleverne skal endvidere erhverve sig indsigt i kulturelle forudsætningers betydning for forskelle i design og arkitektur, herunder hvordan konkrete materielle betingelser kan give design og arkitektur et lokalt betinget udtryk.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Generelt og i sammenhæng med problemorienterede teoretiske forløb eller konkrete projekter skal eleverne kunne:

- sætte designløsninger i kritisk historisk, nutidigt og fremtidigt perspektiv og i denne forbindelse:
  - reflektere over selvvalgte aspekter i design- og arkitektureksempler fra udvalgte designhistoriske perioder
  - analytisk sammenholde designeksempler fra forskellige perioder
  - reflektere over og formidle kropslige erfaringer med design og arkitektur
- forholde sig reflekteret og kritisk til den designede omverden ud fra deres erfaringer med designprocesser og som interessenter
- visuelt og mundtligt formidle og reflektere over designprocesser og designløsninger ved hjælp af fagets metoder og terminologi
- se sammenhænge mellem forskellige dele af genstandsfeltet
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

I en designproces skal eleverne kunne:

- identificere et designproblem samt formulere, planlægge og gennemføre et designprojekt, som baseres på et hovedgreb
- anvende forskellige strategier til generering af designidéer og konceptudvikling
- undersøge et designproblem ud fra et kulturelt, historisk og samfundsmæssigt udgangspunkt og ud fra forskellige parametre og ved hjælp af forskellige metoder, som nævnt i kernestoffet
- kombinere resultaterne af idégenerering, konceptudvikling og forskellige undersøgelser i et konkret designprojekt
- foretage, dokumentere og begrunde valg i en designproces

- detaljere et designprojekt eller et væsentligt element i et designprojekt
- arbejde iterativt
- præsentere et designprojekt visuelt og mundtligt
- bevæge sig bevidst mellem praksis og teori, det abstrakte og det konkrete, mellem helhed og detaljer samt mellem det kendte og det endnu ukendte
- anvende og forklare formålet med forskellige former for visualisering i forskellige faser af designprocesser.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

I kernestoffet indgår:

Genstandsfelter, der behandles som enkeltområder eller integreret:

- produktdesign
- kommunikationsdesign
- design af fysiske omgivelser, herunder arkitektur

Designparametre

Fagets overordnede parametre er form, funktion og kommunikation, der ses i kulturelt, historisk og samfundsmæssigt perspektiv. De ses i indbyrdes sammenhæng og i sammenhæng med følgende parametre, som indgår på et beskrivende niveau: rum, æstetik, materiale, bæredygtighed, kultur, samfund, økonomi og etik.

Designteori

- punktnedslag i design- og arkitekturhistorien primært fra 1750 til i dag.
- design og arkitektur set som kulturarv
- designprocessens elementer på et reflekteret niveau
- design og arkitektur som er fremstillet i og uden for dansk designtradition

Visualiseringsmetoder

- skitsering i forskellige faser af en designproces
- mindst en af følgende typer: tegninger, collage, fotos, 3d-computermodellering
- rumlige modeller fx prototyping, mock-ups og lignende
- målfaste tegninger og/eller modeller

Researchmetoder

- undersøgelser baseret på iagttagelse og sammenligning
- skitserende og eksperimenterende undersøgelser
- kildekritisk informationssøgning
- forskellige designetnografiske metoder til undersøgelse af interessenter herunder brugeren og opdragsgiveren
- afkodning af designrepræsentationer, herunder analoge og digitale tekniske tegninger.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof uddyber og perspektiverer kernestoffet og udvider elevernes faglige horisont samt viden om fagets anvendelse og en forståelse for egne karriereperspektiver og mulige uddannelsesvalg.

Valget af supplerende stof er afhængigt af fagligt samspil i studieretninger, samspil i øvrigt og elevernes individuelle projekter.

Supplerende stof kan være:

- parametre, som ikke nævnes i kernestoffet: materiale, konstruktion, teknologi, bæredygtighed, produktion, økonomi og etik
- lyddesign, interaktionsdesign, design af virtuelle omgivelser, mode som fænomen, scenografi
- udvalgte eksempler på litteratur som retsregler, bekendtgørelser eller lovgivning (f.eks. om arbejdsmiljø), lokalplaner eller andre politiske dokumenter, virksomhedsplaner, produkttests eller produktanmeldelser
- andre områder som design og arkitektur, der ligger uden for vestlig designtradition.

Der skal indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

2.4. Omfang

Det faglige stof udgøres af et primært materiale bestående af visuelt stof, hvortil kommer et forventet omfang sekundært materiale på ca. 150 sider. Dele af det sekundære materiale findes af eleverne selv.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Den primære undervisningsform er induktiv og dialogisk. Eleverne tilegner sig de praktiske og teoretiske kompetencer først og fremmest med udgangspunkt i en projektbaseret undervisning.

Eleverne opnår kompetencerne gennem erfaringer med egne og professionelle projekter. I et mindre antal forløb arbejdes der undersøgende med rent teoretiske problemstillinger.

Projekterne skal tilrettelægges, så eleverne i stigende grad kan vise selvstændigt initiativ. Det gælder i identificeringen af en designmæssig problemstilling, i formulering og løsning af den, samt i det teoretiske arbejde.

I løbet af undervisningen bliver lærerens rolle ændret fra at være primært instruktør til at være primært vejleder.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen består af projektperioder og korte kursusforløb. Eleverne samler alle praktiske og teoretiske elementer fra undervisningen, herunder egne undersøgelser, i en individuel portfolio, der indgår i den afsluttende prøve, jf. pkt. 4.2.

Eleverne arbejder både individuelt og i grupper. Ved gruppearbejder skal den enkelte elev foretage en individuel dokumentation af sit arbejde i sin portfolio.

Eleverne interagerer med de fysiske og virtuelle omgivelser ved at producere data, observere, samt dokumentere undersøgelser. Der indgår endvidere eksterne aktiviteter i form af besøg på tegnestuer, virksomheder, udstillinger eller tilsvarende.

I den afsluttende del af undervisningen udarbejder eleverne en præsentation af et selvvalgt emne, som er godkendt af læreren. Præsentationen danner udgangspunkt for den afsluttende prøve, jf. pkt. 4.2. I præsentationen skal eleverne inddrage eksempler på tværs af deres portfolio; eksemplerne skal omfatte disciplinerne produktdesign, kommunikationsdesign og design af fysiske omgivelser. Eleverne skal inddrage egne design- og arkitekturprojekter samt projekter udført af professionelle designere og arkitekter. Research, faglitteratur og andre kilder fra portfolioen skal indgå i præsentationen.

3.3. It

It er et fundamentalt arbejdsredskab i fagets processer. It bruges i undervisningen til at søge, skabe, eksperimentere, lagre, formidle, kommunikere og distribuere. Arbejdet med digitale medier har til formål at gøre eleverne til skabende, kompetente og ansvarlige it-brugere.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages desuden elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almendannende sider.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

I designprojekterne indgår løbende evaluering som en naturlig del af processen. Der foregår formative evalueringer i form af samtaler undervejs, som kan inddrage hele holdet, dele af holdet eller den enkelte elev.

I den løbende evaluering vurderer læreren og eleverne, i hvilken grad elevernes arbejde lever op til de faglige mål.

Portfolioen er det centrale element i den formative og summative evaluering.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve.

Grundlaget for den mundtlige prøve er en præsentation, foretaget af eksaminanden, med udgangspunkt i eksaminandens portfolio, jf. pkt. 3.2.

Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation suppleret med et eller flere af eksaminator forberedte og for eksaminanden ukendte spørgsmål.

Eksaminationen former sig derefter som en uddybende samtale.

Eksaminandens præsentation udgør op til halvdelen af eksaminationstiden.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter. Der gives ingen forberedelsestid.

En fortegnelse over eksaminandernes emnevalg sendes til censor forud for prøvens afholdelse.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved den mundtlige prøve lægges der vægt på:

- præsentationens strukturering
- præsentationens kvalitet i kommunikativt henseende.

Der gives én karakter ud fra en helhedsbedømmelse af eksaminandens præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at behandle problemstillinger i samspil med andre fag samt til at demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 138

Erhvervsøkonomi C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Erhvervsøkonomi er et samfundsvidenskabeligt fag, der omfatter viden og kundskaber om virksomheden og dens omverden, marketing, strategi, økonomi, organisation og ledelse. Faget giver viden og kundskaber om de betingelser og de muligheder, der er for at etablere og udvikle en virksomhed på et nationalt og internationalt marked. Der arbejdes i faget med almenmenneskelige spørgsmål i relation til individ, virksomhed og samfund.

1.2. Formål

Gennem undervisningen i erhvervsøkonomi udvikler eleverne evnen til at forholde sig reflekterende til virksomhedens etablering og udvikling, dens værdiskabelse samt dens grundlæggende konkurrencemæssige, organisatoriske og økonomiske handlemuligheder. Undervisningen skal fremme elevernes evne til at arbejde innovativt med løsninger på virksomhedens erhvervsøkonomiske udfordringer. Endvidere skal eleverne gennem undervisningen udvikle evnen til at anvende erhvervsøkonomisk teori i en virkelighedsnær kontekst.

Undervisningen skal bidrage til udviklingen af elevernes digitale kompetencer og dannelse. Desuden skal undervisningen fremme elevernes nysgerrighed, engagement i fagets disciplin, og de uddannelses- samt karrieremæssige muligheder som faget indbyder til. Undervisningen skal endelig fremme elevernes evne til produktion af viden i overensstemmelse med god akademisk praksis.

Faget skal bidrage til udviklingen af elevernes almendannelse ved at skærpe elevernes forståelse af sig selv som individer og borgere i et åbent markedsøkonomisk og demokratisk samfund.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne,

- demonstrere viden og kundskaber om fagets identitet og metoder
- redegøre for en virksomheds forretningsmodel samt nationale og internationale rammevilkår
- anvende viden og kundskaber om en virksomheds konkurrenceforhold til at undersøge og diskutere virksomhedens marketing mix og strategiske muligheder
- anvende viden og kundskaber om en virksomheds økonomiske situation til at undersøge og diskutere virksomhedens bæredygtighed
- anvende viden og kundskaber om en virksomheds organisatoriske og ledelsesmæssige forhold til at undersøge og diskutere virksomhedens interne forhold
- undersøge og diskutere problemstillinger i forbindelse med etablering af en virksomhed
- indgå i en faglig dialog og kunne diskutere erhvervsøkonomiske problemstillinger
- diskutere erhvervsøkonomiske problemstillinger i fagligt samspil med andre fag
- strukturere og formidle empirisk og teoretisk materiale både mundtligt og skriftligt.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Det obligatoriske kernestof er:

Virksomheden og dens omverden

- forretningsmodeller og rammevilkår

Strategi

- konkurrenceforhold, positionering, valg af konkurrence- og vækststrategi

Marketing

- branding, kundesegmentering og marketing mix

Økonomi

- årsrapporten, regnskabsanalyse

Organisation og ledelse

- organisationsstrukturer og ledelse

Det valgfrie kernestof skal dække ét af følgende områder:

Startup virksomheden

Den bæredygtige virksomhed

Den socialøkonomiske virksomhed

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof er aktuelt erhvervsøkonomisk stof, der perspektiverer og uddyber det faglige kernestof, oftest i et globalt perspektiv. Der kan indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog

2.4 Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 150-350 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

I erhvervsøkonomi arbejdes der med aktuelle og virkelighedsnære problemstillinger, idet konkrete virksomheder undersøges ud fra en helhedsorienteret synsvinkel. Erhvervsøkonomisk teori inddrages for at skabe struktur og forståelse af virksomhedens problemstillinger.

Et induktivt undervisningsprincip har en central plads i tilrettelæggelsen af undervisningen. Gennem den induktive undervisning fremmes elevernes evne til selvstændigt at strukturere og formulere et fagligt ræsonnement.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen skal tilrettelægges med afsæt i elevernes undren og nysgerrighed vedrørende erhvervsøkonomiske problemstillinger. Eleverne skal inddrages i planlægning af undervisningen, herunder valg af problemstillinger og arbejdsformer.

Undervisningen omfatter korte deduktivt tilrettelagte forløb med formidling af fagets teori. Undervisningen omfatter endvidere induktivt tilrettelagte forløb med udgangspunkt i en case. Case-arbejdet skal give eleverne mulighed for, på et fagligt funderet grundlag, at undersøge problemstillinger og diskutere løsninger i forhold til en virksomheds erhvervsøkonomiske udfordringer.

Undervisningen omfatter desuden et projektforløb med udgangspunkt i et af de tre valgfrie kernestofområder. Forløbet tilrettelægges med en høj grad af autenticitet, således at elevernes evne til fagligt at diskutere og vurdere virkelighedsnære problemstillinger udvikles.

3.3. It

It og medier anvendes i undervisningen som fagligt redskab og som støtte for elevens læreproces i faget. Gennem undervisningen skal eleven udvikle evnen til at anvende et bredt udsnit af digitale muligheder, herunder indgå i samarbejde med andre i digitale fællesskaber. Undervisningen skal bidrage til at udvikle elevens evne til på reflekteret vis at udvælge, analysere og vurdere information. Endelig skal undervisningen bidrage til, at eleven udvikler en kritisk tilgang til internettets teknologi og kommunikationsformer.

3.4. Samspil med andre fag

Hvor det er muligt, indgår erhvervsøkonomi i samspil med andre fag om emner, der har relation til erhvervsforhold og virksomheders adfærd.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Gennem fremadrettet, individuel vejledning gives tilbagemelding på faglige aktiviteter så eleven undervejs i det samlede forløb bibringes en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt. Grundlaget for evalueringen skal være de faglige mål. Der skal desuden gennemføres aktiviteter, som får eleven til selv at reflektere over faglig udvikling.

Specielt i forbindelse med projektforløbet inddrages aktiviteter, som stimulerer den individuelle og fælles refleksion over udbyttet af undervisningen. I tilbagemeldinger på skriftlige og mundtlige aktiviteter skal der ske en fokuseret vejledning med præcise anvisninger på forbedringer vedrørende anvendelse af fagets teori og faglige ræsonnementer.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af en opgave med et antal bilag. Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 60 minutters forberedelsestid.

Eksaminationen former sig som en samtale mellem eksaminand og eksaminator med udgangspunkt i den trukne opgave. De sidste fem til syv minutter af eksaminationstiden skal eksaminanden perspektivere opgaven til eget projektforløb, jf. pkt. 3.2, i dialog med eksaminator.

En opgave må højst anvendes ved tre eksaminationer på samme hold. Et opgavesæt skal i al væsentlighed dække de faglige mål og kernestoffet.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1. Der afgives én samlet karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation.

Bilag 139

Filosofi B – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Faget filosofi beskæftiger sig med filosofiske problemer og filosofisk argumentation. Filosofi behandler spørgsmål, som er grundlæggende for den menneskelige tilværelse og for alle fag og videnskaber. Det er filosofiens væsen, på tværs af de faglige og videnskabelige grænser, at stille stadig dybere spørgsmål og at reflektere kritisk over mulige svar og argumenter. Faget anlægger såvel et systematisk som et idéhistorisk og et aktualiserende perspektiv på sine problemstillinger.

1.2. Formål

Eleverne skal tilegne sig viden om, kundskaber om og kompetencer til at genkende, behandle og diskutere filosofiske problemstillinger og teorier, der har været og er konstituerende for menneskers kulturer. Filosofifaget præsenterer bærende forestillinger og centrale metoder i de grundlæggende menneskelige og videnskabelige tilgange til verden. Faget fremmer således forståelsen af, hvorledes filosofiske menneske- og virkelighedsopfattelser er involveret i humanistiske og samfunds- og naturvidenskabelige fag, og understøtter elevernes udvikling af studiekompetence. Eleverne sættes i stand til at analysere og forholde sig til forskellige former for viden og værdier i det globale videnssamfund. Herigennem skærpes den enkelte elevs evne til selvstændig kritisk argumentation som et tænkende, oplyst og myndigt menneske. Faget medvirker således til udviklingen af demokratisk medborgerskab og elevernes almendannelse.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- genkende, redegøre for og analysere filosofiske problemstillinger, cases og løsningsforslag af klassisk, samfundsmæssig eller hverdagsagtig karakter
- demonstrere overblik over og forholde sig til en udfoldet filosofisk argumentation i én længere tekst (tekstuddrag)
- indgå i en fagligt funderet diskussion om filosofiske positioner og teorier
- behandle og diskutere filosofiske problemstillinger eller cases belyst ved materiale fra nyeste tid (seneste 20 år)
- demonstrere viden og kundskaber om filosofiske problemstillinger og teorier vedrørende fundamentale opfattelser af menneske, samfund, teknologi og natur inden for såvel praktisk som teoretisk filosofi
- demonstrere et kendskab til filosofiske problemers, begrebers og teoriers idéhistoriske og systematiske sammenhæng og udvikling
- redegøre for og vurdere etiske aspekter ved personlige, sociale og videnskabelige problemstillinger
- forstå og anvende filosofiske begreber, distinktioner og definitioner
- udvise kendskab til argumentationsteori og logik
- indgå i en fagligt funderet diskussion om en behandlet filosofisk problemstilling af klassisk eller hverdagsagtig karakter
- skelne mellem forskellige vidensformer og vidensnormer, sådan som de gør sig gældende på tværs af og inden for de forskellige fag og videnskabsområder
- formulere og formidle resultatet af en fordybelse i en filosofisk problemstilling af enten klassisk eller innovativ karakter i forbindelse med et projektarbejde
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- væsentlige problemstillinger og temaer inden for teoretisk og praktisk filosofi, herunder emneområderne erkendelsesteori, metafysik, æstetik, samfundsfilosofi, livsfilosofi og etik.
- human-, samfunds- og naturvidenskabernes videnskabsteori
- grundlæggende filosofiske diskussioner, der knytter sig til forholdene mellem menneske, samfund, teknologi og natur
- centrale filosofiske begreber og positioner

- argumentationsteori og logik
- en elementær filosofi- og idéhistorisk oversigt over væsentlige perioder, herunder antikken, middelalderen, renæssancen, oplysningstid, moderne tid og nyeste tid.

Der skal indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof i filosofi B skal perspektivere og uddybe kernestoffet og i det hele taget udvide den faglige horisont, så eleverne kan leve op til de faglige mål.

Den konkrete udmøntning sker under hensyntagen til den placering, faget har i den givne sammenhæng. Der tages endvidere hensyn til målene for den gymnasiale uddannelse, valgfaget indgår i.

2.4 Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 250-350 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Ved at anvende forskellige undervisningsformer tilrettelægges undervisningen på en sådan måde, at eleverne opnår de kompetencer, der er beskrevet under de faglige mål. Der skal anvendes såvel deduktive som induktive undervisningsprincipper. Progressionen skal blandt andet sikres gennem valg af forskellige undervisningsformer og materialer.

Arbejdet baseres hovedsageligt på læsningen af filosofiske primærtekster og sekundærlitteratur. Der læses desuden oversigtslitteratur og arbejdes med andet materiale med filosofisk indhold.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges som minimum fem temaforløb, der tilsammen tilgodeser de faglige mål og de i pkt. 2.2. nævnte filosofiske områder. Under hvert af temaforløbene skal der være eksempler på en tekstnær gennemgang af filosofiske primærtekster.

Temaforløbene skal enten inkludere eller være centrerede omkring problematikker eller cases, der viser filosofifagets anvendelighed.

Mindst ét temaforløb skal beskæftige sig med tekster fra nyeste tid, og mindst ét temaforløb skal have et innovativt sigte, hvor eleverne skal arbejde med virkelighedsnære, aktuelle problemstillinger med faglig relevans.

I løbet af undervisningen læses én længere filosofisk tekst (20-40 sider, afhængig af tekstens karakter).

Der skal desuden i undervisningen være eksempler på en behandling, der tager udgangspunkt i elevernes egen læsning af filosofiske tekster eller andet filosofisk materiale.

Mod slutningen af undervisningen gennemføres et projekt (seks til otte timer af undervisningstiden), hvor eleverne til belysning af ét af de gennemgåede temaforløb skal finde, analysere og diskutere supplerende filosofiske tekster eller andet materiale med filosofisk indhold. Projektets emne, der vælges af eleven under vejledning af læreren, kan være enkeltfagligt eller indgå i fagligt samspil. Arbejdet kan tilrettelægges, så det tager udgangspunkt i udvikling og vurdering af løsningsforslag i forhold til almene, virkelighedsnære og filosofiske problemstillinger.

Arbejdet, der organiseres individuelt eller i grupper (maksimum tre personer), afsluttes med et projekt (tre til fem sider pr. deltager). Elever, der samarbejder i en gruppe, har fælles ansvar for det afleverede projekt.

Det afsluttende projekt er forud for eksamen ikke rettet eller kommenteret af læreren. Hvis der gives årskarakter i faget, skal projektet indgå i fastsættelsen heraf.

3.3. It

It integreres i det omfang, det er nødvendigt og relevant for den faglige progression, og bruges til at undersøge filosofiske problemstillinger, cases og løsningsforslag. Digital formidling og vidensdeling skal indgå som en del af undervisningen.

I forbindelse med undervisningen kan internettet og andre elektroniske medier anvendes, både til informationssøgning og i forbindelse med diskussionsgrupper.

En kritisk tilgang til anvendelsen af it og omgang med viden på internettet skal understøtte elevernes udvikling af den generelle it-kompetence.

3.4. Samspil med andre fag

Ved tilrettelæggelsen af valgfaget filosofi inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af temaerne og belysning af fagets almendannende sider.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Eleven skal undervejs i forløbet mindst én gang i hvert semester bibringes en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt. I den opfølgende vejledning skal der gives konkrete anvisninger på, hvordan forbedringerne i det faglige standpunkt kan opnås i forhold til både tilegnelse af viden og kundskaber, samt træning af kompetence til at indgå i filosofiske diskussioner m.m. I vejledningen skal indgå overvejelser om elevens arbejdsindsats, herunder den faglige indsats i projektarbejde, gruppearbejde og ved individuelle elevoplæg.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af eksaminandens projekt, jf. pkt. 3.2, og en opgave med et tema, bilagsmateriale og spørgsmål til det udarbejdede projekt.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 60 minutters forberedelsestid.

Opgaverne og projekterne sendes til censor forud prøvens afholdelse.

Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen i al væsentlighed dække de faglige mål og den gennemførte undervisning.

En opgaves tema er kendt af eksaminanderne, idet det er identisk med et forløbs tema.

Bilagsmaterialet belyser en filosofisk problemstilling eller case og skal primært bestå af ukendt materiale, men der kan indgå kendte tekster, i fald der er tale om filosofiske primærtekster.

Der udleveres et til tre spørgsmål til det udarbejdede projekt. Spørgsmålene skal angive hvilke problemstillinger eller perspektiver, der ønskes inddraget i præsentationen.

Den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold.

Opgaverne skal bestå af to til fire tekster med et samlet omfang på to til 3½ normalside a 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum). Ved anvendelse af elektronisk mediemateriale som en del af bilagsmaterialet svarer tre til fem minutters afspilning til én normalside. Hvis andre typer af materiale indgår i opgaven, omregnes deres omfang baseret på skøn.

Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation af projektet med inddragelse af de udleverede spørgsmål.

Eksaminationen former sig derefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator, på baggrund af eksaminandens præsentation af bilagsmaterialerne.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af elevens mundtlige præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på, at eksaminanden kan:

- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 140

Filosofi C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Faget filosofi beskæftiger sig med filosofiske problemer og filosofisk argumentation. Filosofi behandler spørgsmål, som er grundlæggende for den menneskelige tilværelse og for alle fag og videnskaber. Det er filosofiens væsen, på tværs af de faglige og videnskabelige grænser, at stille stadig dybere spørgsmål og at reflektere kritisk over mulige svar og argumenter. Faget anlægger såvel et systematisk som et idéhistorisk og et aktualiserende perspektiv på sine problemstillinger.

1.2. Formål

Eleverne skal tilegne sig viden om, kundskaber om og kompetencer til at genkende, behandle og diskutere filosofiske problemstillinger og teorier, der har været og er konstituerende for menneskers kulturer. Filosofifaget præsenterer bærende forestillinger og centrale metoder i de grundlæggende menneskelige og videnskabelige tilgange til verden. Faget fremmer således forståelsen af, hvorledes filosofiske menneske- og virkelighedsopfattelser er involveret i humanistiske og samfunds- og naturvidenskabelige fag, og understøtter elevernes udvikling af studiekompetence. Eleverne sættes i stand til at analysere og forholde sig til forskellige former for viden og værdier i det globale videnssamfund. Herigennem skærpes den enkelte elevs evne til selvstændig kritisk argumentation som et tænkende, oplyst og myndigt menneske. Faget medvirker således til udviklingen af demokratisk medborgerskab og elevernes almendannelse.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- identificere og redegøre for filosofiske problemstillinger, cases og løsningsforslag af klassisk eller hverdagsagtig karakter
- indgå i en fagligt funderet diskussion om filosofiske positioner og teorier
- demonstrere viden og kundskaber om filosofiske problemstillinger og teorier vedrørende fundamentale opfattelser af menneske, samfund, teknologi og natur inden for såvel praktisk som teoretisk filosofi
- demonstrere et elementært kendskab til filosofiske problemers, begrebers og teoriers idéhistoriske og systematiske sammenhæng og udvikling
- forstå og anvende filosofiske begreber og distinktioner
- udvise elementært kendskab til argumentationsteori
- genkende og redegøre for samt vurdere etiske problemstillinger
- skelne mellem forskellige vidensformer, sådan som de gør sig gældende på tværs af og inden for de forskellige fag og videnskabsområder
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- væsentlige problemstillinger og temaer inden for teoretisk og praktisk filosofi
- grundlæggende filosofiske diskussioner, der knytter sig til opfattelser af menneske, samfund, teknologi og natur
- centrale filosofiske begreber og positioner
- elementære argumentationsteoretiske begreber
- en elementær filosofi- og idéhistorisk oversigt over væsentlige perioder, herunder antikken, oplysningstid og moderne tid.

Der kan indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof i filosofi C skal perspektivere og uddybe kernestoffet og i det hele taget udvide den faglige horisont, så eleverne kan leve op til de faglige mål.

Den konkrete udmøntning sker under hensyntagen til den placering, faget har i den givne sammenhæng. Der tages hensyn til målene for den gymnasiale uddannelse, valgfaget indgår i.

2.4 Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 100-200 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Ved at anvende forskellige undervisningsformer tilrettelægges undervisningen på en sådan måde, at eleverne opnår de kompetencer, der er beskrevet under de faglige mål. Der skal anvendes såvel deduktive som induktive undervisningsprincipper. Progressionen skal blandt andet sikres gennem valg af forskellige undervisningsformer og materialer.

Arbejdet baseres hovedsageligt på læsningen af filosofiske primærtekster og sekundærlitteratur. Der læses desuden oversigtslitteratur og arbejdes med andet materiale med filosofisk indhold.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges som mindst tre temaforløb. Under hvert af temaforløbene skal der være eksempler på en tekstnær gennemgang af filosofiske primærtekster.

Temaforløbene skal enten inkludere eller være centreret omkring problematikker eller cases, der viser filosofis anvendelighed.

I forbindelse med mindst ét af temaforløbene skal eleverne til belysning af temaet finde, analysere og diskutere supplerende filosofiske tekster eller andet materiale med filosofisk indhold. Arbejdet skal munde ud i en reflekteret formidling af resultaterne. Arbejdet kan tilrettelægges, så det tager udgangspunkt i udvikling og vurdering af løsningsforslag i forhold til almene, virkelighedsnære og filosofiske problemstillinger.

3.3. It

It-redskaber anvendes i det omfang, det er relevant for den faglige progression, og bruges til at undersøge filosofiske problemstillinger, cases og løsningsforslag. Digital formidling og vidensdeling skal indgå som en del af undervisningen.

En kritisk tilgang til anvendelsen af it og omgang med viden på internettet skal understøtte elevernes udvikling af den generelle it-kompetence og digitale dannelse.

3.4. Samspil med andre fag

Ved tilrettelæggelsen af valgfaget filosofi inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af temaerne og belysning af fagets almendannende sider.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Eleven skal undervejs i forløbet mindst én gang i hvert semester bibringes en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt. I den opfølgende vejledning skal der gives konkrete anvisninger til, hvordan forbedringerne i det faglige standpunkt kan opnås i forhold til både tilegnelse af viden og kundskaber, samt træning af kompetence til at indgå i filosofiske diskussioner m.m. I vejledningen skal indgå overvejelser om elevens arbejdsindsats, herunder den faglige indsats i gruppearbejde og ved individuelle elevoplæg.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af en opgave med et tema og bilagsmateriale. Bilagsmaterialet belyser en filosofisk problemstilling eller case og skal bestå af både kendt og ukendt materiale. Det kendte materiale skal være filosofiske primærtekster eller i særlige tilfælde sekundærlitteratur.

En opgaves tema er kendt af eksaminanderne, idet det er identisk med et forløbs tema.

Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen i al væsentlighed dække de faglige mål.

Den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold.

Opgaverne skal bestå af to til fire tekster med et samlet omfang på to til tre normalsider a 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum). Ved anvendelse af elektronisk mediemateriale som en del af bilagsmaterialet svarer tre til fem minutters afspilning til én normalside. Hvis andre typer af materiale indgår i opgaven, omregnes deres omfang baseret på skøn.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 48 minutters forberedelsestid.

Eksaminationen indledes med eksaminandens præsentation og former sig derefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator med udgangspunkt i opgaven.

Opgaverne og bilagsmaterialet sendes til censor forud for prøvens afholdelse.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på, at eksaminanden kan:

- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 141

Finansiering C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Finansiering er et samfundsvidenskabeligt fag, der omfatter viden og kundskaber om finansielle institutioner og deres produkter samt finansielle markeder. Faget beskæftiger sig med finansielle beslutninger omkring kapitalfremskaffelse og finansielle investeringer i en international kontekst. Der arbejdes i faget med almenmenneskelige spørgsmål i relation til individ, virksomhed og samfund.

1.2. Formål

Gennem undervisningen skal eleverne udvikle deres evne til at analysere, vurdere og formidle problemstillinger omkring kapitalfremskaffelse og finansielle investeringer gennem anvendelse af fagets teori. Undervisningen skal desuden fremme elevernes evne til at arbejde struktureret og målrettet, men også innovativt med løsning af en virksomheds finansielle udfordringer.

Undervisningen skal udvikle eleverne evne til at forholde sig til virksomhedens finansielle handlemuligheder i en international kontekst.

Undervisningen skal bidrage til udviklingen af elevernes digitale kompetencer og dannelse. Desuden skal undervisningen fremme elevernes nysgerrighed, engagement i fagets discipliner og de uddannelses- samt karrieremæssige muligheder, som faget indbyder til. Undervisningen skal endelig fremme elevernes evne til produktion af viden i overensstemmelse med god akademisk praksis.

Faget skal bidrage til udviklingen af elevernes almendannelse ved at skærpe elevernes forståelse af sig selv som individer og borgere i et åbent markedsøkonomisk og demokratisk samfund.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- afgøre hvilke forhold, der har betydning for en virksomheds kapitalanskaffelse og finansielle investeringer, herunder demonstrere viden og kundskaber om fagets identitet og metoder
- identificere, formulere og løse afgrænsede problemer, der knytter sig til en virksomheds kapitalanskaffelse og finansielle investeringer
- anvende simple finansielle modeller
- ræsonnere med anvendelse af fagets teori
- indsamle, bearbejde og præsentere informationer om finansielle forhold og vurdere informationernes troværdighed og relevans
- fortolke og formidle informationer om finansielle forhold bredt og i samspil med andre fag
- anvende simple matematiske og digitale redskaber.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

Finansielle markeder

- pengemarkedet, obligationsmarkedet, aktiemarkedet

Centralbankerne

- centralbankernes hovedopgaver på pengemarkedet og valutamarkedet, internationalt penge- og valutasamarbejde

Realkreditinstitutionerne og deres produkter

- realkreditinstitutionerne hovedopgaver, analyse af realkreditprodukter

Pengeinstitutionerne og deres produkter

- pengeinstitutionernes hovedopgaver, analyse af indlåns- og udlånsprodukter

Fondsbørser og deres produkter

- fondsbørsernes hovedopgaver, analyse af investeringer i aktier og obligationer

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof vælges til at belyse aktuelle problemstillinger omkring kapitalfremskaffelse og samt finansielle investeringer. Det supplerende stof er typisk erhvervsnyheder om de finansielle markeder, aktieanalyser, analyser af renteudviklingen og udviklingen på boligmarkedet, oftest i et globalt perspektiv. Der kan indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog

2.4 Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 150-350 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

I finansiering arbejdes med aktuelle og virkelighedsnære problemstillinger, hvor virksomheder analyseres ud fra en helhedsorienteret synsvinkel.

Det induktive undervisningsprincip er centralt i bestræbelserne på at udfordre eleverne på deres kompetencer i faget. Det deduktive undervisningsprincip anvendes ved korte og målrettede forløb, hvor der er fokus på at formidle fagets teori; begreber, modeller, modelforudsætninger og begrænsninger.

Der lægges vægt på, at eleverne udfordres på deres evne til konvergent såvel som divergent tænkning, at de udfordres i forhold til at kunne anvende de digitale muligheder på en hensigtsmæssig måde. Der lægges desuden vægt på, at eleverne udfordres i forhold til deres internationale udsyn. Der skal lægges afgørende vægt på, at den enkelte elev får mulighed for selvstændigt at formidle faglige problemstillinger, herunder fremføre faglige ræsonnementer. I tilrettelæggelsen inddrages elevernes viden, kundskaber og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almen dannende sider.

3.2. Arbejdsformer

I undervisningen skal der anvendes afvekslende og elevaktiverende arbejdsformer, således at eleverne får muligheder for at analysere, dokumentere, formidle og diskutere eller vurdere problemer og løsninger. Der skal være progression i anvendelsen af arbejdsformer frem mod mere selvstændiggørende og studieforberedende arbejdsformer. Eleverne skal inddrages i planlægning af undervisningen, herunder valg af problemstillinger og arbejdsformer.

Inden for tre til fem kernestofområder gennemføres et antal PBL forløb, hvor eleverne mere selvstændigt arbejder ud fra en virkelighedsnær kontekst med identifikation af problemer, opstilling af arbejdsspørgsmål, besvarelse af spørgsmål, præsentation af løsninger og refleksioner over eget arbejde.

Undervisningen omfatter endvidere arbejde med øvelser med udgangspunkt i afgrænsede finansielle problemer med givne svarmuligheder og små cases med mere åbne problemstillinger.

3.3. It

It og medier anvendes i undervisningen som fagligt redskab og som støtte for elevernes læreproces i faget. Gennem undervisningen skal eleverne udvikle evnen til at anvende et bredt udsnit af digitale muligheder, herunder indgå i samarbejde med andre i digitale fællesskaber. Undervisningen skal bidrage til at udvikle elevernes evne til på reflekteret vis at udvælge, analysere og vurdere information. Endelig skal undervisningen bidrage til, at eleverne udvikler en kritisk tilgang til internettets teknologi og kommunikationsformer.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestoffet og det supplerende stof kan vægtes og behandles under hensyn til samspil med matematik, international økonomi eller virksomhedsøkonomi.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Gennem individuel vejledning, brug af interne prøver og tilbagemeldinger på faglige aktiviteter skal eleverne undervejs i det samlede forløb bibringes en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt. Grundlaget for evalueringen skal være de faglige mål. Der skal desuden gennemføres aktiviteter, som får eleverne til selv at reflektere over faglig udvikling.

Specielt i forbindelse med PBL forløb inddrages aktiviteter, som stimulerer den individuelle og fælles refleksion over udbyttet af undervisningen. I tilbagemeldinger på skriftlige og mundtlige aktiviteter skal der ske en fokuseret vejledning med præcise anvisninger på forbedringer vedrørende anvendelse af fagets teori og faglige ræsonnementer.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af et PBL forløb fra undervisningen, jf. pkt. 3.2., og en opgave med et antal bilag. Opgaverne med bilag sendes til censor forud for prøvens afholdelse.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 30 minutters forberedelsestid.

Eksaminationen er todelt. Den ene del består af eksaminandens korte præsentation, fem til syv minutter, af et selvvalgt PBL forløb fra undervisningen suppleret med uddybende spørgsmål fra eksaminator. Anden del tager udgangspunkt i den trukne opgave og former sig som en samtale mellem eksaminand og eksaminator. Eksaminationstiden fordeles ligeligt mellem de to dele.

Den enkelte opgave må højst anvendes ved tre eksaminationer på samme hold. Et opgavesæt skal i al væsentlighed dække de faglige mål og kernestoffet.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1. Der afgives én samlet karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Bilag 142

Fransk begyndersprog B – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Fransk er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag, der har fokus på tilegnelse af interkulturel kommunikativ kompetence. Disse sider af faget er ligeværdige, betinger gensidigt hinanden og sikrer faglig dybde. Fagets centrale arbejdsområde er det franske sprog, dels som alment kommunikationsmiddel i europæiske og globale sammenhænge, dels som erkendelsesmiddel og som genvej til forståelse af andre sprog og kulturer. Fagets arbejdsområde er sprog, kultur, historie og samfundsforhold i Frankrig og andre franskprogede områder.

1.2. Formål

Faget fransk bidrager til, at eleverne udvikler deres evne til at kommunikere på fransk. Studiet af franskproget litteratur og kultur giver viden om og indsigt i franskprogede samfund og kulturer samt forståelse for en globaliseret og digitaliseret verden. Faget udvikler elevernes forståelse for den franske kulturs placering i de europæiske hovedstrømninger samt elevernes sans for den æstetiske dimension i fagets udtryksformer.

Undervisningen i fagets forskellige discipliner udvikler elevernes sproglige og kulturelle viden samt demokratiske bevidsthed og bidrager dermed både til studie- og karrierekompetence og til elevernes almene dannelse. Gennem arbejdet med sproget opnår eleverne viden, kundskaber og færdigheder i relation til kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i de franskprogede områder.

Endelig sætter franskfaget eleverne i stand til at reflektere over egen kultur i mødet med franskprogede kulturer.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- forstå hovedpunkterne, når der tales et enkelt fransk om kendte såvel som almene emner, formidlet gennem forskellige medier
- læse og i hovedtræk forstå ubearbejdede franskprogede fiktive og ikke-fiktive tekster i et enkelt sprog
- deltage i samtale på et enkelt og sammenhængende fransk om kendte såvel som almene emner, herunder kommunikere i ukomplicerede og rutineprægede situationer
- redegøre for kendte emner på et enkelt og sammenhængende fransk
- udtrykke sig skriftligt om kendte og almene emner på et enkelt og sammenhængende fransk
- relatere det erhvervede kendskab til franske og frankofone kultur- og samfundsforhold til andre kultur- og samfundsforhold
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder
- benytte viden om, hvordan man lærer fremmedsprog, i det daglige arbejde.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- de grundlæggende principper for sprogets opbygning og anvendelse, både vedrørende samtalers og teksters struktur og vedrørende den nødvendige syntaks og den morfologi, der er relevant for sprogets lydside
- et grundlæggende ordforråd og idiomatik, som eleverne har brug for i samtaler både om almene emner og om de studerede emner
- de grundlæggende elementer i fransk udtale og intonation, receptivt såvel som produktivt
- nutidige mundtlige og skriftlige fiktive og ikke-fiktive tekster fra Frankrig og andre frankofone områder
- historiske, kulturelle og interkulturelle forhold, der har relevans for de studerede emner
- aktuelle forhold i franskprogede områder med hovedvægt på Frankrig
- centrale samfundsmæssige forhold i Frankrig
- fagets centrale hjælpemidler, herunder hensigtsmæssig anvendelse af digitale hjælpemidler.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof består af forskellige kulturelle, litterære, historiske og samfundsmæssige tekster, som har udgangspunkt i den frankofone verden, og er ikke nødvendigvis en del af emnelæsningen. Det skal uddybe og perspektivere kernestoffet samt udvide den faglige horisont, så eleverne opfylder de faglige mål. Det supplerende stof bidrager endvidere til at styrke samspillet med andre fag.

2.4 Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 100-200 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Fagets discipliner skal opleves som en helhed, der i overensstemmelse med de faglige mål primært fokuserer på anvendelsesaspektet. Undervisningen skal give eleverne mulighed for at erhverve sig den viden om sprog, der er nødvendig for at udvikle de kommunikative kompetencer. Centralt i undervisningen står elevernes muligheder for egen sprogproduktion og udfoldelse i forhold til de faglige mål. Viden om sprog er ikke et mål i sig selv, og sammenhængende sprogbrug prioriteres højere end sproglig præcision.

Et vist kendskab til lytte-, læse- og kommunikationsstrategier skal give eleverne redskaber til at kunne igangsætte og opretholde en kommunikation.

Grammatik, tekstanalyse og fremmedsprogstilegnelse inddrages i relevant omfang og under hensyntagen til den faglige progression. Eleverne trænes i at anvende fagets hjælpemidler hensigtsmæssigt.

Undervisningen foregår i størst muligt omfang på fransk.

3.2. Arbejdsformer

Centralt i undervisningen står den faglige progression. Efter begynderundervisningen organiseres arbejdet gennem tre til fem emner, og det sikres, at de faglige mål integreres heri. Emnerne organiseres med udgangspunkt i en eller flere kernetekster samt flere supplerende tekster. Forskellige genrer og teksttyper indgår i alle emner.

Undervisningen tilrettelægges med progression i valget af arbejdsformer og metoder, og der anvendes fortrinsvis interaktive arbejdsformer med henblik på udvikling af elevernes kommunikative kompetence.

Forståelse af talt fransk sikres ved, at eleverne hører sproget formidlet gennem forskellige medier.

Arbejdet med kultur, litteratur og/eller samfundsforhold i Frankrig og andre franskprogede områder integreres i arbejdet med alle emner. Der indgår arbejdsformer og opgavetyper, som udvikler elevernes innovative evner.

Skriftligt arbejde inddrages i begrænset omfang som en støttedisciplin til den mundtlige dimension. Det skriftlige arbejde planlægges, så der er progression, og der arbejdes både proces- og produktorienteret.

3.3. It

It og elektroniske medier anvendes med det overordnede formål at fremme elevernes læringsproces og læringsresultat. Gennem it i undervisningen bruges sproget i autentiske sammenhænge, og det giver mulighed for at opleve fransk som globalt kommunikationssprog i varierede og aktuelle sammenhænge.

Digitale værktøjer støtter elevernes sprogtilegnelse, herunder også deres sprogproduktion. Elevernes evne til at søge, udvælge og formidle relevant fagligt materiale med kildekritisk bevidsthed skal udvikles, og eleverne skal opnå viden om digitale mediers betydning for kommunikation, så de kan indgå ansvarligt, kritisk og etisk bevidst i globale og digitale fællesskaber.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages desuden elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almendannende sider. Fransk indgår desuden i almen sprogforståelse og i de flerfaglige forløb, der forbereder eleverne til arbejdet med studieretningsprojektet.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Gennem individuel vejledning og brug af test, screening og selvevaluering får eleverne undervejs i det samlede forløb en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt. Der inddrages aktiviteter, som stimulerer den individuelle og fælles refleksion over udbyttet af undervisningen. Elevernes mundtlige og skriftlige kompetencer samt deres viden, kundskaber og færdigheder i relation til kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold evalueres løbende. Grundlaget for evalueringen skal være de faglige mål.

Evalueringen skal følges af klare anvisninger på, hvordan eleverne kan forbedre sig.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve med en eksaminationstid på ca. 30 minutter. Der gives 60 minutters forberedelsestid.

1. Redegørelse og uddybende samtale på fransk samt tekstforståelse med udgangspunkt i en ukendt, ubearbejdet franskssproget tekst med et omfang på ca. en halv normalside. Teksten forsynes med en introduktion og en kort instruks på fransk, der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksten. Teksten glosseres under hensyntagen til niveau og sværhedsgrad. Teksten har tilknytning til et af de studerede emner, som inddrages i samtalen på fransk. De emner, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen dække de faglige mål og kernestoffet.

2. Samtale på fransk med udgangspunkt i et ukendt billede om almene emner.

Prøvemateriale må højst anvendes tre gange på samme hold.

En normalside er for prosa 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum), for lyrik 30 verslinjer og for afspillet tekst ca. tre minutter.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der lægges vægt på, at eksaminanden på fransk kan redegøre for det ukendte tekstmateriale og inddrage relevante elementer af fransk og frankofon kultur, historie og samfund fra det studerede emne. Endvidere lægges der vægt på samtalefærdighed om almene emner og tekstforståelse. Sammenhængende sprogbrug er vigtigere end korrekthed i detaljen. Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at behandle problemstillinger i samspil med andre fag og til at demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 143

Fransk fortsættersprog C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Fransk er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag, der har fokus på tilegnelse af interkulturel kommunikativ kompetence. Disse sider af faget er ligeværdige, betinger gensidigt hinanden og sikrer faglig dybde. Fagets centrale arbejdsområde er det franske sprog, dels som alment kommunikationsmiddel i europæiske og globale sammenhænge, dels som erkendelsesmiddel og som genvej til forståelse af andre sprog og kulturer. Fagets arbejdsområde er sprog, kultur, historie og samfundsforhold i Frankrig og andre franskprogede områder.

1.2. Formål

Faget fransk bidrager til, at eleverne udvikler deres evne til at kommunikere på fransk. Studiet af fransksproget litteratur og kultur giver viden om og indsigt i franskprogede samfund og kulturer samt forståelse for en globaliseret og digitaliseret verden. Faget udvikler elevernes forståelse for den franske kulturs placering i de europæiske hovedstrømninger samt elevernes sans for den æstetiske dimension i fagets udtryksformer.

Undervisningen i fagets forskellige discipliner udvikler elevernes sproglige og kulturelle viden samt demokratiske bevidsthed og bidrager dermed både til studie- og karrierekompetence og til elevernes almene dannelse. Gennem arbejdet med sproget opnår eleverne viden, kundskaber og færdigheder i relation til kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i de franskprogede områder.

Endelig sætter franskfaget eleverne i stand til at reflektere over egen kultur i mødet med franskprogede kulturer.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- forstå hovedpunkterne, når der tales et enkelt fransk om kendte såvel som almene emner, formidlet gennem forskellige medier
- læse og i hovedtræk forstå ubearbejdede franskprogede fiktive og ikke-fiktive tekster
- deltage i samtale på et enkelt og sammenhængende fransk om kendte såvel som almene emner, herunder kommunikere i ukomplicerede og rutineprægede situationer
- redegøre for kendte emner på et enkelt og sammenhængende fransk
- udtrykke sig skriftligt om kendte såvel som almene emner på et enkelt og sammenhængende fransk
- anvende det erhvervede kendskab til franske og frankofone kultur- og samfundsforhold i samtale på fransk og i arbejdet med de studerede emner
- relatere det erhvervede kendskab til franske og frankofone kultur- og samfundsforhold til andre kultur- og samfundsforhold
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder
- benytte viden om, hvordan man lærer fremmedsprog, i det daglige arbejde.

2.2 Kernestoffet

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- de grundlæggende principper for sprogets opbygning og anvendelse, både vedrørende samtalers og teksters struktur og vedrørende den nødvendige syntaks og den morfologi, der er relevant for sprogets lydside
- et grundlæggende ordforråd og idiomatik, som eleverne har brug for i samtaler både om almene emner og om de studerede emner
- de grundlæggende elementer i fransk udtale og intonation, receptivt såvel som produktivt
- nutidige mundtlige og skriftlige fiktive og ikke-fiktive tekster fra Frankrig og et af de andre frankofone områder
- historiske, kulturelle og interkulturelle forhold, der har relevans for de studerede emner
- aktuelle forhold i franskprogede områder med hovedvægt på Frankrig

- centrale samfundsmæssige forhold i Frankrig
- fagets centrale hjælpemidler, herunder hensigtsmæssig anvendelse af digitale hjælpemidler.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof består af forskellige kulturelle, litterære, historiske og samfundsmæssige tekster, som har udgangspunkt i den frankofone verden, og er ikke nødvendigvis en del af emnelæsningen. Det skal uddybe og perspektivere kernestoffet samt udvide den faglige horisont, så eleverne opfylder de faglige mål. Det supplerende stof bidrager endvidere til at styrke samspillet med andre fag.

2.4 Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 100-200 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Fagets discipliner skal opleves som en helhed, der i overensstemmelse med de faglige mål primært fokuserer på anvendelsesaspektet. Undervisningen skal give eleverne mulighed for at erhverve sig den viden om sprog, der er nødvendig for at udvikle de kommunikative kompetencer. Centralt i undervisningen står elevernes muligheder for egen sprogproduktion og udfoldelse i forhold til de faglige mål. Viden om sprog er ikke et mål i sig selv, og sammenhængende sprogbrug prioriteres højere end sproglig præcision.

Et vist kendskab til lytte-, læse- og kommunikationsstrategier skal give eleverne redskaber til at kunne igangsætte og opretholde en kommunikation.

Grammatik, tekstanalyse og fremmedsprogstilegnelse inddrages i relevant omfang og under hensyntagen til den faglige progression. Eleverne trænes i at anvende fagets hjælpemidler hensigtsmæssigt.

Undervisningen foregår i størst muligt omfang på fransk.

3.2. Arbejdsformer

Centralt i undervisningen står den faglige progression. Arbejdet organiseres gennem tre til fem emner, og det sikres, at de faglige mål integreres heri. Emnerne organiseres med udgangspunkt i en eller flere kernetekster samt flere supplerende tekster. Forskellige genrer og teksttyper indgår i alle emner.

Undervisningen tilrettelægges med progression i valget af arbejdsformer og metoder, og der anvendes fortrinsvis interaktive arbejdsformer med henblik på udvikling af elevernes kommunikative kompetence. Der indgår arbejdsformer og opgavetyper, som udvikler elevernes innovative evner.

Forståelse af talt fransk sikres ved, at eleverne hører sproget formidlet gennem forskellige medier.

Arbejdet med kultur, litteratur og/eller samfundsforhold i Frankrig og andre franskprogede områder integreres i arbejdet med alle emner.

Skriftlighed inddrages i begrænset omfang som en støttedisciplin til den mundtlige dimension.

3.3. It

It og elektroniske medier anvendes med det overordnede formål at fremme elevernes læringsproces og læringsresultat. Gennem it i undervisningen bruges sproget i autentiske sammenhænge, og det giver mulighed for at opleve fransk som globalt kommunikationssprog i varierede og aktuelle sammenhænge.

Digitale værktøjer støtter elevernes sprogtilegnelse, herunder også deres sprogproduktion. Elevernes evne til at søge, udvælge og formidle relevant fagligt materiale med kildekritisk bevidsthed skal udvikles, og eleverne skal opnå viden om digitale mediers betydning for kommunikation, så de kan indgå ansvarligt, kritisk og etisk bevidst i globale og digitale fællesskaber.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages desuden elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almendannende sider. Fransk indgår desuden i almen sprogforståelse og i flerfaglige forløb.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Gennem individuel vejledning og brug af test, screening og selvevaluering får eleverne undervejs i det samlede forløb en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt. Der inddrages aktiviteter, som stimulerer den individuelle og fælles refleksion over udbyttet af undervisningen. Elevernes mundtlige og skriftlige kompetencer samt deres viden, kundskaber

og færdigheder i relation til kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold evalueres løbende. Grundlaget for evalueringen skal være de faglige mål.

Evalueringen skal følges af klare anvisninger på, hvordan eleverne kan forbedre sig.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve med en eksaminationstid på ca. 30 minutter. Der gives 60 minutters forberedelsestid.

1. Redegørelse og uddybende samtale på fransk samt tekstforståelse med udgangspunkt i en ukendt, ubearbejdet fransksproget tekst med et omfang på ca. en halv normalside. Teksten forsynes med en introduktion og en kort instruks på fransk, der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksten. Teksten glosseres under hensyntagen til niveau og sværhedsgrad. Teksten har tilknytning til et af de studerede emner, som inddrages i samtalen på fransk. De emner, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen dække de faglige mål og kernestoffet.

2. Samtale på fransk med udgangspunkt i et ukendt billede om almene emner.

Prøvematerialet må højst anvendes tre gange på samme hold.

En normalside er for prosa 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum), for lyrik 30 verslinjer og for afspillet tekst ca. tre minutter.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der lægges vægt på, at eksaminanden på fransk kan redegøre for det ukendte tekstmateriale og inddrage relevante elementer af fransk og frankofon kultur, historie og samfund fra det studerede emne. Endvidere lægges der vægt på samtalefærdighed om almene emner og tekstforståelse. Sammenhængende sprogbrug er vigtigere end korrekthed i detaljen. Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at behandle problemstillinger i samspil med andre fag og til at demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 144

Græsk C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Græsk er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag. Disse sider af faget er ligeværdige, betinger gensidigt hinanden og sikrer faglig dybde. Faget omhandler antikken som grundlag for senere perioders kultur og forestillingsverden og beskæftiger sig med græske originaltekster og monumenter, hvori værdier, begreber og formsprog, der blev normgivende for senere perioders kunst, litteratur, tænkning og værdier, kommer til udtryk. Græsk åbner derfor for et førstehåndskendskab til antikken og dens efterliv såvel europæisk som globalt.

1.2. Formål

Fagets forskellige discipliner bidrager til elevernes almendannelse og studiekompetence. Gennem arbejdet med centrale græske tekster og monumenter fra antikken og med tekster og monumenter, der kan perspektivere dem, opnår eleverne viden, kundskaber og færdigheder i forhold til græsk sprog og kultur med vægt på evnen til at se lange linjer og forbindelser mellem antikken og senere kultur. Faget sætter eleverne i stand til at analysere og fortolke tekster og monumenter i en historisk kontekst og giver dem begreber til at forstå og reflektere over deres egen og andre kulturer. Faget introducerer eleverne for antikken som den første af en række perioder, hvor udforskning af forholdet mellem menneske, natur og samfund udgør en forudsætning for individets dannelse. Faget giver desuden eleverne en grundlæggende forståelse for diskussioner om samfundsindretning og demokrati i antikken og nutiden. Undervisningen i græsk C styrker den sproglige fantasi og giver en systematik, som er effektiv for beherskelsen af dansk og for tilegnelsen af fremmedsprog. Det grundige arbejde med teksterne, hvor opmærksomhed på detaljen hele tiden er nødvendig for forståelsen af helheden og omvendt, giver eleverne gode studievaner og styrker deres studiekompetence.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- oplæse og oversætte lettere græske tekster til dansk med brug af fagets hjælpemidler
- sætte teksterne ind i deres historiske, samfundsmæssige og kulturelle kontekst og forholde sig til deres betydning i senere kultur
- begrunde oversættelsen i en syntaktisk analyse
- anvende morfologisk viden til at genkende de almindelige former i attisk græsk
- identificere centrale ord og begreber i de græske tekster og genkende dem som fremmedord, låneord og oversættelseslån i andre sprog, herunder videnskabssprogene
- anvende viden om græsk sprog til at diskutere ligheder og forskelle mellem græsk og dansk
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- lettere græske originaltekster, eventuelt suppleret med lettere bearbejdede græske tekster fra klassisk og hellenistisk tid
- græsk morfologi og syntaks i det omfang, teksterne lægger op til det
- grundlæggende græsk ordforråd
- græske ord og begreber i de moderne europæiske sprog
- hovedlinjer i græsk historie og kultur i klassisk tid.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Kernestoffet uddybes og perspektiveres med oversatte tekster og med monumenter fra antikken. Det supplerende stof i græsk C uddyber de læste græske tekster og sætter dem ind i et større perspektiv. Der kan indgå materiale på engelsk, samt når det er muligt, på andre fremmedsprog.

2.4. Omfang

Forventet omfang af de græske tekster er normalt svarende til 10-15 sider.

Forventet omfang af øvrigt materiale er normalt svarende til 40-50 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen tager udgangspunkt i det almene sproglige niveau, eleverne har nået i almen sprogforståelse. Der lægges i undervisningen vægt på, at fagets sproglige og indholdsmæssige discipliner opleves som en helhed. Efter begynderfasen læses teksterne i helheder, som er tilstrækkelige til at give et repræsentativt indtryk af værk, genre eller forfatter. Der skal indgå ubearbejdet tekst i undervisningen. Der læses mindst tre forfattere eller genrer. Tekstlæsningen danner udgangspunkt for arbejdet med græsk kultur og dens betydning i senere kultur. I det sproglige arbejde lægges der vægt på, at eleverne tilegner sig en metode, som de kan anvende til at forstå og oversætte en græsk tekst.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges, så den fremmer elevernes faglige nysgerrighed og engagement i forhold til fagets discipliner. I undervisningen indgår derfor gennem hele forløbet varierede undervisnings- og arbejdsformer. Selvom vægten i begynderfasen ligger på den sproglige indlæring, inddrages det kulturelle stof allerede fra begyndelsen, og digitale medier inddrages både i i det sproglige arbejde og i arbejdet med kulturstoffet. Efter begynderfasen indgår mere selvstændige arbejdsformer, der bl.a. forbereder eleverne til studieretningsprojektet, herunder også projektlignende forløb, hvor eleverne arbejder med bestemte problemstillinger og perspektiver eller innovative løsningsforslag. Eleverne inddrages i valg af arbejdsformer.

Undervisningen skal give eleverne en bevidsthed om forskellige traditioner for erkendelse og viden som forberedelse til at foretage et selvstændigt og modent uddannelses- og karrierevalg.

3.3. It

It og digitale medier og hjælpemidler inddrages løbende i undervisningen med det overordnede formål at fremme elevernes læreproces og støtte deres faglige udvikling. Elevernes evne til at søge, udvælge og formidle relevant fagligt materiale om den græsk-romerske oldtid med kritisk bevidsthed skal udvikles, og eleverne skal lære at anvende digitale værktøjer og ressourcer for de klassiske fag, så det bidrager til faglig fordybelse i arbejdet med teksterne. Græsk C bidrager til elevernes digitale dannelse, så de kan indgå ansvarligt, kritisk og etisk bevidst i digitale fællesskaber, både fagligt og alment.

3.4. Samspil med andre fag

Når græsk C indgår i en to- eller treårig gymnasial uddannelse, er faget omfattet af det generelle krav om samspil mellem fagene og indgår i stx i almen sprogforståelse i overensstemmelse med de regler, der gælder for dette forløb.

Når græsk C er studieretningsfag, vælges dele af kernestof og supplerende stof, så det bidrager til det faglige samspil i studieretningen. Græsk C indgår desuden i flerfaglige forløb, der forbereder eleverne til arbejdet med studieretningsprojektet. Dele af kernestof og supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Den enkelte elevs viden, kundskaber og færdigheder i arbejdet med det sproglige og kulturelle stof evalueres løbende. Evalueringen skal give eleven viden om eget faglige standpunkt samt give eleven klare anvisninger på, hvordan det er muligt at forbedre sig. Evalueringen skal desuden bidrage til elevens refleksion over egen faglige udvikling og til elevens forståelse af progression i fagets discipliner. Udgangspunktet for evalueringen er de faglige mål.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af en opgave, som fordeles ved lodtrækning. Opgaven skal bestå af:

1) en græsk eksamenstekst bestående af et enkelt stykke græsk tekst på højst 1/6 normalside prosa eller op til otte vers poesi udtaget repræsentativt dækkende blandt de læste tekster. Ved kortere tekster, f.eks. digte, kan flere tekster indgå i opgaven. Teksterne skal da være af samme forfatter
2) en antik ekstemporaltekst i oversættelse på op til en normalside.

Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen dække de faglige mål og kernestoffet. Prøvematerialet vælges af eksaminator. Det samme prøvemateriale må anvendes højst to gange på samme hold. Prøvematerialet må ikke være

forsynet med vejledende spørgsmål eller instrukser. En normalside prosa er 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum), en normalside poesi er 30 vers.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 60 minutters forberedelsestid.

Til eksaminationen må kun medbringes de notater, eksaminanden har udarbejdet under forberedelsen. Notaterne må ikke indeholde en oversættelse af hele eksamensteksten eller større sammenhængende dele heraf. Eksaminationen former sig som en samtale mellem eksaminand og eksaminator. Der prøves i oplæsning, oversættelse, sproglig analyse, indholdsforståelse og perspektivering. Hele den græske eksamenstekst oversættes. Eksaminator udpeger den eller de sætninger, der skal analyseres sprogligt. Eksaminanden skal redegøre for den græske eksamensteksts mening og indhold og for den sammenhæng, hvori den er læst. Med ekstemporalteksten prøves eksaminandens evne til at sætte den græske eksamenstekst eller temaer fra undervisningen i perspektiv.

Hovedvægten ved eksaminationen lægges på den græske eksamenstekst.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der lægges vægt på, at eksaminanden kan:

- anvende grundlæggende viden om græsk sprog og kultur i arbejdet med eksamensteksten
- anvende fagets grundlæggende metoder
- oversætte den græske eksamenstekst selvstændigt
- sætte den græske eksamenstekst eller temaer fra undervisningen i perspektiv.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at:

- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 145

Idræt B – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Idræt er et videns-, kundskabs- og færdighedsfag. Det centrale i faget idræt er den fysiske aktivitet, som understøttes af teori fra det natur- og sundhedsvidenskabelige samt det humanistiske og samfundsvidenskabelige område. Gennem tilegnelse af idrætslige færdigheder opnås bevægelsesglæde, viden, kundskaber og erfaringer med kroppen og dens bevægelsesmuligheder. Gennem fysisk aktivitet, træning af idrætslige færdigheder og inddragelse af teori sikres faglig dybde, og undervisningen giver indsigt i den fysiske aktivitets betydning for sundheden samt forståelse for idrættens kulturelle værdier.

1.2. Formål

Faget skal bidrage til elevernes almendannelse og studiekompetence. Gennem alsidig idrætsundervisning opnår eleverne kropslige kompetencer samt viden, kundskaber og færdigheder i relation til fysisk aktivitet. Eleverne opnår god fysisk kapacitet, en betydelig grad af idrætslige færdigheder, indsigt i kroppens bevægelsesmuligheder og forståelse for idrættens videnskabsområder. Eleverne udvikler evnen til at kombinere praktiske erfaringer med teoretisk viden i relation til træning og sundhed. Eleverne opnår en bred forståelse for idrættens bidrag til udvikling af personlig identitet og sociale kompetencer. Eleverne opnår viden og kundskaber om betydningen af at være i god fysisk træningstilstand og sættes i stand til kritisk at kunne analysere og vurdere forhold, der har betydning for den fysiske aktivitets indflydelse på kroppen. Eleverne udvikler innovative kompetencer, således at de ved at anvende deres faglige viden og kundskaber lærer at tænke nyt og løsningsorienteret i forhold til konkrete, idrætslige problemstillinger. Gennem undervisning i alsidige idrætsaktiviteter opnår eleverne et betydeligt kendskab til idræts- og bevægelseskultur og motiveres til fortsat fysisk aktivitet.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal:

- gennem alsidig undervisning opnå god fysisk kapacitet og i forbindelse hermed kunne redegøre for og anvende centrale begreber inden for træning, idrættens discipliner og teoriområder
- beherske centrale færdigheder i udvalgte idrætsdiscipliner og aktiviteter inden for de tre færdighedsområder: boldspil, musik og bevægelse, klassiske og nye idrætter
- opnå kropsbevidsthed
- indgå i og opnå forståelse for egne og andres roller i forskellige, idrætsspecifikke samarbejdsrelationer
- udarbejde, gennemføre og evaluere opvarmnings- og træningsprogrammer og i den forbindelse kunne anvende relevant fysiologisk teori samt kunne redegøre for den fysiske aktivitets og livsstilens betydning for sundheden
- kunne indsamle data om, analysere og vurdere egen fysisk aktivitet med henblik på forbedring af praksis
- kunne anvende faglig viden, kundskaber og færdigheder til løsning af idrætslige problemstillinger
- opnå viden og kundskaber om centralt arbejdsfysiologisk og funktionelt anatomisk stof, træningslære samt udvalgte områder inden for den naturvidenskabelige, humanistiske og samfundsvidenskabelige idrætsteori og anvende denne viden til at analysere og vurdere fysisk aktivitet
- kunne analysere og reflektere over idrættens kulturelle værdier i Danmark og i andre lande
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden og kundskaber i relation til fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- aktiviteter, der træner den fysiske kapacitet
- aktiviteter, der træner kropsbeherskelse og boldbeherskelse
- aktiviteter, der fokuserer på samarbejde og etik
- grundlæggende principper for træning
- centralt arbejdsfysiologisk og funktionelt anatomisk stof
- aktiviteter, der giver mulighed for fordybelse under inddragelse af fagets teoriområder

- natur- og sundhedsvidenskabeligt samt humanistisk og samfundsvidenskabeligt teoristof om fysisk aktivitet, livsstil og idrætsvaner
- humanistisk og samfundsvidenskabeligt teoristof om dansk og international idræts- og bevægelseskultur
- de for undervisningen relevante digitale redskaber
- de for undervisningen relevante videnskabelige metoder.

Herudover skal undervisningen præsentere eleverne for mulighederne for fysisk aktivitet uden for skoleregi.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Ud over kernestoffet indgår supplerende stof, som i samspil med de øvrige fag i fagrækken perspektiverer kernestoffet. Det supplerende stof kan for eksempel være artikler eller cases, der træner elevernes evne til at koble teoretisk viden til idrætspraksis.

Der kan indgå materiale på engelsk eller andre fremmedsprog.

2.4. Omfang

Det faglige stof i faget udgøres af fysisk aktivitet, hvortil kommer et tekstmateriale med et forventet omfang normalt svarende til 200-250 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Der lægges vægt på, at fagets praktiske undervisning integreres med teori om fysisk aktivitet, træning og sundhed. Alsidigheden i den praktiske undervisning tilgodeses ved, at hvert af de tre færdighedsområder, jf. pkt. 2.1., indgår med minimum ét forløb.

I undervisningens indledende fase (ca. 150 timer i stx og ca. 75 timer i hf) er det centrale for faget den fysiske aktivitet, hvor træningsaspektet sammen med den relevante kobling til det natur- og sundhedsvidenskabelige samt humanistiske og samfundsvidenskabelige område indgår som et bevidstgørende element i den praktiske undervisning. Der arbejdes med fysiske test undervejs i forløbet, og eleverne vejledes enkeltvis eller i mindre grupper om, hvordan de kan forbedre deres fysiske kapacitet.

Herefter skal undervisningen tilrettelægges, så teori og praktik vægtes ligeligt.

Den praktiske undervisning organiseres i forløb af minimum ni timers varighed, hvortil der knyttes et antal teorimoduler med henblik på at skabe faglig fordybelse og kobling mellem teori og praktik. Der kan derudover indgå enkelte isolerede teoriforløb, men det tilstræbes i videst muligt omfang at koble teorien direkte til den praktiske undervisning.

Forløbene skal give eleverne en alsidig oplevelse og forståelse af fagets muligheder og motivere eleverne til fortsat fysisk aktivitet.

Der arbejdes med elevernes evne til kritisk analyse af og refleksion over fysisk aktivitet samt med deres evne til at arbejde såvel selvstændigt som sammen med andre. Gennem dette arbejde bevidstgøres eleverne om fagets muligheder i forhold til at foretage personlige uddannelses-, karriere- og livsstilsvalg.

Undervisningen skal tage hensyn til progression, variation og sikkerhed samt til fysiologiske forskelle på kønnene.

Undervisningen tilrettelægges både kønsdifferentieret og kønsintegreret.

3.2. Arbejdsformer

Det teoretiske stof gennemgås både som klasserumsundervisning og som praktisk, eksperimentel undervisning.

Eleverne skal arbejde både selvstændigt og i grupper, og de skal udarbejde et antal skriftlige rapporter, som inddrager flere af fagets videnskabsområder.

Den skriftlige dimension i idræt er væsentlig for opnåelse af de faglige mål og skal:

- opøve elevernes evne til at koble teorien til praktikken
- indøve fagets metoder
- styrke elevernes evne til at formidle deres idrætsfaglige viden og kundskaber præcist.

Det skriftlige arbejde omfatter:

- rapporter over dataindsamling og eksperimentelt arbejde – herunder træningsprojektet
- opgaver af forskellig art til styrkelse af læreprocessen.

Eleverne arbejder i perioder med projekter med forskellige produktkrav. Der gennemføres et individuelt eller gruppebaseret træningsforløb, træningsprojektet, af mindst otte ugers varighed. Som afslutning på træningsprojektet afleveres en individuel rapport, hvori eleven skal:

- dokumentere evnen til at udarbejde, gennemføre og evaluere et hensigtsmæssigt, personligt træningsprogram
- koble teoretisk viden og kundskaber til sit personlige træningsprogram

– demonstrere korrekt brug af faglige termer.

I undervisningen indgår elementer, der giver eleverne indblik i såvel den selv- og uorganiserede som den organiserede og kommercielle idræts tilbud i lokalområdet.

3.3. It

I undervisningen skal eleverne anvende forskellige digitale redskaber til analyse og vurdering af idrætslige aktiviteter, for eksempel i forbindelse med bevægelsesanalyse, spilanalyse, testning og kreative produktioner. I forbindelse med træningsprojektet anvendes relevante digitale redskaber til eksempelvis dataindsamling, databehandling, logbogsskrivning og informationssøgning.

3.4. Samspil med andre fag

Idræt B er omfattet af det generelle krav om samspil mellem fagene. Dele af kernestof og supplerende stof i faget vælges og behandles med henblik på at udvikle elevernes forståelse for idrætsfagets muligheder i samspil med andre fag.

Idrætsfagets teoretiske bredde og dybde giver mulighed for samspil inden for og på tværs af såvel det natur- og sundhedsvidenskabelige, det humanistiske og samfundsvidenskabelige som det kunstneriske og kreative fagområde. Dette samspil sikrer, at eleverne bevidstgøres om de videre perspektiver af fysisk aktivitet og træning og bliver i stand til at forklare, på hvilken måde idrætsfagets viden, kundskaber og metoder kan bidrage til at øge forståelsen af flerfaglige problemstillinger.

Den viden, kundskab og de færdigheder, som eleverne hver især har med fra andre fag, inddrages i undervisningen, så de bidrager til perspektivering af emnerne og til belysning af fagets almendannende sider.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Gennem fremadrettet, individuel vejledning og tilbagemeldinger på idrætsfaglige aktiviteter skal den enkelte elev undervejs i det samlede forløb bibringes en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt. Grundlaget for evalueringen er de faglige mål (jf. pkt. 2.1.). Elevernes praktiske, mundtlige og skriftlige kompetencer samt deres viden, kundskaber og færdigheder i relation til den fysiske aktivitets betydning for individ og samfund evalueres løbende. Der skal desuden gennemføres aktiviteter, som giver eleven viden om eget fagligt standpunkt og får eleven til selv at reflektere over egen faglig progression – eksempelvis fysiske test, forløbsprøver eller videoanalyser.

I tilbagemeldinger til den enkelte elev skal der ske en fremadrettet vejledning med præcise anvisninger på forbedringsmuligheder.

Alsidighedsaspektet, dvs. elevens kompetencer inden for alle tre færdighedsområder nævnt i pkt. 2.1., skal tilgodeses i den afsluttende standpunktskarakter i 3.g. Bedømmelsen af rapporten hørende til træningsprojektet tilgodeses ligeledes i den afsluttende standpunktskarakter.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en praktisk/mundtlig prøve. Eksaminationstiden er sammenlagt ca. 45 minutter pr. eksaminand. Til den praktiske del af prøven er eksaminationstiden ca. 21 minutter pr. eksaminand, og der gives ca. 24 timers forberedelsestid, dog ikke mindre end 24 timer. Til den mundtlige del af prøven er eksaminationstiden ca. 24 minutter pr. eksaminand, og der gives ca. 48 minutters forberedelsestid.

Den praktiske del af prøven afholdes som gruppeprøve med tre eller fire eksaminander i hver gruppe. Når faglige forhold gør det nødvendigt, undtager skolens leder en eksaminand fra gruppeprøve. For eksaminander, der går til individuel prøve, er eksaminationstiden ca. 30 minutter til den praktiske del af prøven.

I den praktiske del af prøven indgår seks af de i undervisningen gennemførte forløb, heraf to fra hvert færdighedsområde, jf. pkt. 2.1. Der indgår fire forløb fra valgfagsundervisningen og to fra den obligatoriske undervisning (C-niveau). På hf-enkeltfag kan alle seks forløb være fra valgfagsundervisningen. Ud fra de seks forløb sammensættes et antal forløbspakker bestående af tre forløb, ét fra hvert færdighedsområde. De første otte forløbspakker skal være forskellige. Den enkelte forløbspakke må anvendes højst tre gange på samme hold.

Gruppen trækker ved forberedelsestidens start en forløbspakke.

I den praktiske del af prøven eksamineres eksaminanderne i idrætslige færdigheder. Gruppen udarbejder i forberedelsestiden en fælles drejebog for forløbspakken. Drejebogen er eksaminandernes plan for indholdet af den praktiske del af prøven. Alle drejebøger afleveres til eksaminator og censor senest ca. 24 timer, efter forløbspakken er trukket.

I det omfang, der skal bruges hjælpere til prøven, findes disse blandt de øvrige elever på holdet.

I tiden mellem forberedelsestidens start og den praktiske prøves begyndelse skal eksaminanderne have mulighed for at benytte de relevante idrætsfaciliteter i et rimeligt omfang i forhold til antallet af eksaminander.

I *den mundtlige del af prøven* trækker eksaminanden en individuel opgave, der er formuleret som en case og en række tilhørende spørgsmål. Opgaven skal være relateret til mindst et af de seks forløb, som indgår i den praktiske del af prøven. Opgaven skal give eksaminanden mulighed for at demonstrere kritisk refleksion og anvendelse af viden og kundskaber fra flere af fagets videnskabsområder på en praktisk problemstilling. Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens fremlæggelse

af sin analyse af casen og besvarelse af de tilhørende spørgsmål og former sig efterfølgende som en samtale mellem eksaminand og eksaminator.

Bilagsmaterialet i hver opgave skal være såvel kendt som ukendt.

De enkelte opgaver må anvendes højst to gange.

Selvstuderende

Selvstuderende eksamineres individuelt. Eksaminationstiden er ca. 54 minutter. Den praktiske del af prøven varer ca. 30 minutter. Det er den selvstuderende, der efter aftale med skolens leder sørger for praktiske hjælpere til prøven. De øvrige retningslinjer for prøven er som beskrevet i pkt. 4.2.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1. Der gives én karakter for en helhedsvurdering af eksaminandens praktiske og mundtlige præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at behandle problemstillinger i samspil med andre fag og til at demonstrere viden og kundskaber om fagets identitet og metoder.

Bilag 146

Innovation B - valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Innovation er et samfundsvidenskabeligt fag, der omfatter viden, kundskaber og kompetencer inden for invention, innovation og diffusion. Faget giver færdigheder til at arbejde med processerne fra idé til værdiskabende handling, i såvel private og offentlige virksomheder som i profit- og nonprofitorganisationer. Derudover handler faget om innovations betydning på såvel individ-, virksomheds- og samfundsniveau. I arbejdet med faget udvikles almendannelsen og studiekompetencen.

1.2. Formål

Formålet med undervisningen er at fremme elevernes evne til at arbejde systematisk og kreativt med idéudvikling i såvel nye som eksisterende virksomheder samt i offentlige og private organisationer. Endvidere er det formålet, at eleverne udvikler værdiskabende og bæredygtige løsninger gennem foretagsomhed og evne til risikohåndtering ved anvendelse af metoder til gennemførelse af innovation. Fokus er på realisering af innovative løsninger. Formålet er ligeledes, at eleverne i samarbejde med relevante interessenter opnår viden, kundskaber og færdigheder til at kunne arbejde med innovative processer på virkelighedsnære problemstillinger. Undervisningen skal udvikle elevernes almendannelse og innovative kompetencer til at anvende viden og erfaringer på nye og kreative måder. Endelig skal undervisningen fremme elevernes nysgerrighed og engagement i fagets discipliner samt de uddannelses - og karrieremuligheder, som faget indbyder til.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- afgøre, hvilke forhold der har betydning for innovation i samfundet – nationalt og globalt, og derigennem demonstrere viden og kundskaber om fagets identitet og metoder
- identificere, formulere og vurdere muligheder for værdiskabende handling gennem innovative processer
- anvende innovationsbegreber og innovationsmodeller samt forklare deres forudsætninger
- gennemføre innovationsprocessen og ræsonnere over elementerne fra idé til værdiskabende handling
- indsamle, bearbejde og præsentere informationer med relevans for innovationsprocessen samt kritisk vurdere informationernes anvendelighed
- kommunikere og skabe samarbejde i innovationsprocessen, herunder i samspil med andre fag
- udvælge og anvende digitale redskaber til at fremme innovationsprocessen.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er følgende:

Forretningsmodeller og værdiskabelse

- Værditilbud og værdiskabelse
- Forretningsmodeltyper
- Økonomisk bæredygtighed

Behov og muligheder

- Marked, kunder og brugere
- Diffusion og adoptanter
- Videnskabelig undersøgelse

Samarbejde og organisering

- Intraprenørskab
- Ledelse og organisering
- Netværk og interessenter
- Kommunikation

Kreativitet og idégenerering

- Metoder til divergent og konvergent tænkning
- Innovationsprocesser
- Designprocesser og visualisering

Foretagsomhed

- Entreprenørielle handlinger
- Faktorer med betydning for foretagsomheden
- Etablering og finansiering

Tendenser og aktualitet

- Aktuelle tendensers betydning for forretningsmodeller
- Metoder til afdækning af aktuelle tendenser

Samfundsmæssige forhold

- Innovations betydning på samfundsniveau
- Faktorer, der fremmer og hæmmer innovation nationalt og globalt
- Social og miljømæssig bæredygtighed
- Etiske vurderinger.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal udvælges, således at det perspektiverer på tværs af kernestofområderne. Det supplerende stof skal endvidere udvælges, så det understøtter elevernes opfattelse af, at arbejdet med innovative processer kræver anvendelse af viden og metoder fra forskellige fagområder. Når faget er et studieretningsfag, skal materiale på engelsk indgå samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 350-450 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Viden, kundskaber og kompetencer i innovation forudsætter faglig indsigt. Endvidere er elevernes egne ressourcer og innovative kompetencer i fokus. Det induktive undervisningsprincip er derfor centralt for faget. Eleverne arbejder selvstændigt med planlægningen, gennemførelsen samt evalueringen af innovationsprocessen. Udvikling af elevens værdiskabende og bæredygtige løsninger gennem foretagsomhed samt evne til risikohåndtering skal tilgodeses ved planlægningen af undervisningen. Det deduktive undervisningsprincip anvendes primært ved korte og målrettede forløb, hvor der er fokus på at formidle mål, teori og metode. I forbindelse med undervisningen inddrages eksterne samarbejdspartnere.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges med varierende arbejdsformer, der understøtter elevernes opnåelse af de faglige mål. Valg af arbejdsformer sker under hensyntagen til udvikling af elevernes kreativitet og foretagsomhed, således at nytænkende samarbejds- og undervisningsformer prioriteres.

Der lægges vægt på, at eleverne udfordres på deres evne til at forberede, gennemføre og dokumentere innovationsprocessen med udgangspunkt i egen informationsindsamling og konceptudvikling.

Der lægges desuden vægt på, at udfordre eleverne i forhold til at kunne anvende de digitale muligheder på en hensigtsmæssig måde. Eleverne skal inddrages i planlægningen af undervisningen, der tilrettelægges som projektforløb suppleret med korte kursusforløb, der vurderes relevante for elevernes læring.

Som grundlag for den mundtlige prøve arbejdes der med flere forløb som skal dække kernestofområderne bredt. Forløbenes overordnede emne bestemmes af læreren. Eleverne skal hertil udarbejde et sammenfattende skriftligt produkt for at fastholde fagligt fokus. Gruppen, som går op til eksamen sammen, skal ikke have udarbejdet alle forløb sammen.

3.3. It

It og medier anvendes i undervisningen som fagligt redskab og som støtte for elevens læreproces i faget. Gennem undervisningen skal eleven udvikle evnen til at anvende et udsnit af digitale muligheder, herunder indgå i samarbejde med andre i digitale fællesskaber. Undervisningen skal bidrage til at udvikle elevens evne til på reflekteret vis at udvælge, analysere og vurdere information. Endelig skal undervisningen bidrage til udviklingen af elevernes digitale kompetencer og almendannelse gennem integreret brug af it og medier i undervisningen.

3.4. Samspil med andre fag

Faget har samspil med andre fag. Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages desuden elevernes viden, kundskaber og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almendannende sider.

Faget kan bidrage både som fag og metode i samspil med andre fag, hvor de innovative kompetencer søges styrket. Når faget indgår i en studieretning, gennemføres minimum et obligatorisk samspil med faget afsætning.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

De faglige mål er grundlaget for den løbende evaluering af elevernes faglige standpunkt. Elevernes mundtlige og skriftlige kompetencer samt deres viden, kundskaber og færdigheder i relation til innovationsmæssige forhold evalueres løbende. Individuel vejledning undervejs i forløbet skal give eleverne viden om deres standpunkt i forhold til fagets mål og styrke deres progression i faget.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af en opgave, der består af en innovationsfaglig udfordring. Der gives ca. 24 timers forberedelse, dog ikke mindre end 24 timer. I grupper af tre-fire elever udarbejdes en innovationsfaglig løsning på den af gruppen trukne opgave, og løsningen relateres til ét selvvalgt projektforløb fra undervisningen. Opgaverne med innovationsfaglige udfordringer sendes til censor forud for prøvens afholdelse.

Der eksamineres gruppevis. Eksaminationstiden pr. eksaminand er ca. 20 minutter.

Eksaminationen indledes med gruppens præsentation af deres innovationsfaglige løsning samt perspektiveringen til forløbet, denne del er på højst 20 minutter. Eksaminationen former sig herefter som en samtale mellem eksaminanderne og eksaminator med udgangspunkt i gruppens præsentation.

Den enkelte opgave må højst anvendes ved tre eksaminationer på samme hold. Et opgavesæt skal i al væsentlighed dække de faglige mål og kernestoffet.

Når forhold gør det nødvendigt, undtager skolens leder en eksaminand fra gruppevis eksamination.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1. Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation.

Bilag 147

Innovation C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Innovation er et samfundsvidenskabeligt fag, der omfatter viden, kundskaber og kompetencer inden for invention, innovation og diffusion. Faget giver færdigheder til at arbejde med processerne fra idé til værdiskabende handling. Derudover handler faget om innovations betydning på såvel individ-, virksomheds- og samfundsniveau. I arbejdet med faget udvikles almendannelsen og studiekompetencen.

1.2. Formål

Formålet med undervisningen er at fremme elevernes evne til at arbejde systematisk og kreativt med idéudvikling. Endvidere er det formålet, at eleverne udvikler værdiskabende løsninger gennem foretagsomhed ved anvendelse af metoder til gennemførelse af innovation. Formålet er ligeledes, at eleverne opnår viden, kundskaber og færdigheder til at kunne arbejde med innovative processer på virkelighedsnære problemstillinger. Undervisningen skal udvikle elevernes almendannelse og innovative kompetencer til at anvende viden og erfaringer på nye og kreative måder. Endelig skal undervisningen fremme elevernes nysgerrighed og engagement i fagets discipliner samt de uddannelses - og karrieremuligheder, som faget indbyder til.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- afgøre, hvilke forhold der har betydning for innovation i samfundet, og derigennem demonstrere viden og kundskaber om fagets identitet og metoder
- identificere, formulere og vurdere muligheder for værdiskabende handling gennem innovative processer
- anvende innovationsbegreber og innovationsmodeller
- gennemføre innovationsprocessen og ræsonnere over elementerne fra idé til værdiskabende handling
- bearbejde og præsentere informationer med relevans for innovationsprocessen samt forstå informationernes anvendelighed
- kommunikere og skabe samarbejde i innovationsprocessen, herunder i samspil med andre fag
- anvende digitale redskaber til at fremme innovationsprocessen.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er følgende:

Forretningsmodeller og værdiskabelse

- Værditilbud og værdiskabelse
- Forretningsmodeltyper

Behov og muligheder

- Marked, kunder og brugere
- Diffusion og adoptanter

Samarbejde og organisering

- Ledelse og organisering
- Netværk og interessenter
- Kommunikation

Kreativitet og idégenerering

- Metoder til divergent og konvergent tænkning
- Innovationsprocesser
- Designprocesser og visualisering

Foretagsomhed

- Entreprenørielle handlinger
- Etablering og finansiering

Tendenser og aktualitet

- Aktuelle tendensers betydning for forretningsmodeller

Samfundsmæssige forhold

- Innovations betydning på samfundsniveau
- Faktorer der fremmer og hæmmer innovation nationalt og globalt.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal udvælges, således at det perspektiverer på tværs af kernestofområderne. Det supplerende stof skal endvidere udvælges, så det understøtter elevernes opfattelse af, at arbejdet med innovative processer kræver anvendelse af viden og metoder fra forskellige fagområder.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 150-250 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Viden, kundskaber og kompetencer i innovation forudsætter faglig indsigt. Endvidere er elevernes egne ressourcer og innovative kompetencer i fokus. Det induktive undervisningsprincip er derfor centralt for faget. Eleverne arbejder selvstændigt med planlægningen, gennemførelsen samt evalueringen af innovationsprocessen. Udvikling af elevens værdiskabende og bæredygtige løsninger gennem foretagsomhed samt evne til risikohåndtering skal tilgodeses ved planlægningen af undervisningen. Det deduktive undervisningsprincip anvendes primært ved korte og målrettede forløb, hvor der er fokus på at formidle mål, teori og metode. I forbindelse med undervisningen inddrages eksterne samarbejdspartnere.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges med varierende arbejdsformer, der understøtter elevernes opnåelse af de faglige mål. Valg af arbejdsformer sker under hensyntagen til udvikling af elevernes kreativitet og foretagsomhed, således at nytænkende samarbejds- og undervisningsformer prioriteres.

Der lægges vægt på, at eleverne udfordres på deres evne til at forberede, gennemføre og dokumentere innovationsprocessen med udgangspunkt i egen informationsindsamling og konceptudvikling.

Der lægges desuden vægt på at udfordre eleverne i forhold til at kunne anvende de digitale muligheder på en hensigtsmæssig måde. Eleverne skal inddrages i planlægningen af undervisningen, der tilrettelægges som projektforløb suppleret med korte kursusforløb, der vurderes relevante for elevernes læring.

Som grundlag for den mundtlige prøve arbejdes der med et forløb, som skal dække kernestofområderne bredt. Forløbets overordnede emne bestemmes af læreren. Eleverne skal hertil udarbejde et sammenfattende skriftligt produkt for at fastholde fagligt fokus.

3.3. It

It og medier anvendes i undervisningen som fagligt redskab og som støtte for elevens læreproces i faget. Gennem undervisningen skal eleven udvikle evnen til at anvende et udsnit af digitale muligheder, herunder indgå i samarbejde med andre i digitale fællesskaber. Undervisningen skal bidrage til at udvikle elevens evne til på reflekteret vis at udvælge, analysere og vurdere information. Endelig skal undervisningen bidrage til udviklingen af elevernes digitale kompetencer og almendannelse, gennem integreret brug af it og medier i undervisningen.

3.4. Samspil med andre fag

Faget har samspil med andre fag. Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages desuden elevernes viden, kundskaber og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almendannende sider. Faget kan bidrage både som fag og metode i samspil med andre fag, hvor de innovative kompetencer søges styrket.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

De faglige mål er grundlaget for den løbende evaluering af elevernes faglige standpunkt. Elevernes mundtlige og skriftlige kompetencer samt deres viden, kundskaber og færdigheder i relation til innovationsmæssige forhold evalueres løbende. Individuel vejledning undervejs i forløbet skal give eleverne viden om deres standpunkt i forhold til fagets mål og styrke deres progression i faget.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af et forløb, der typisk er udarbejdet i den afsluttende del af undervisningen, og en udtrukket opgave, som indeholder en innovationsfaglig udfordring. Opgaverne med innovationsfaglige udfordringer sendes til censor forud for prøvens afholdelse.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 30 minutters forberedelsestid som anvendes på opgaven. Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation af den trukne opgave samt perspektiveringen til forløbet og former sig derefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator.

Den enkelte opgave må højst anvendes ved tre eksaminationer på samme hold. Et opgavesæt skal i al væsentlighed dække de faglige mål og kernestoffet.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1. Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation.

Bilag 148

International teknologi og kultur C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Fagets genstandsfelt er teknologiens globale dimensioner og interkulturelle afhængighed. International teknologi og kultur er et fag med både humanistiske, samfundsfaglige og teknologifaglige elementer. Der er fokus på internationale organisationer, internationalt samarbejde og Danmarks deltagelse heri. Der er endvidere vægt på produktionsformer, erhvervsstrukturer og sammenhængen med samfundsforhold, levevilkår og kultur. Faget bidrager til elevernes almendannelse gennem en forståelse for samspillet mellem teknologi, kultur og samfund.

1.2. Formål

Formålet er, at eleverne opnår viden og kundskaber om teknologiens internationale karakter og de interkulturelle forhold, der er af betydning for den nationale og den internationale teknologiske udvikling. Endvidere er formålet, at eleverne opnår en baggrund for at forstå og udarbejde enkle områdeanalyser med vægt på samspillet mellem internationalt samarbejde, teknologi og kultur. Endelig er formålet, at eleverne får indsigt i forskellige veje til innovation og implementering af teknologi. Fagets arbejdsmetoder bidrager til elevernes generelle studiekompetencer, idet eleverne får erfaring med studie- og arbejdsmetoder, som er relevante i videregående uddannelser.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

Internationalt samarbejde

- redegøre for væsentlige internationale organisationers betydning for det internationale samarbejde
- redegøre for udviklingen i handelens betydning for det internationale samarbejde såvel i historisk som nutidigt perspektiv

Teknologi

- redegøre for og sammenligne den teknologiske udvikling i brancher på tværs af lande samt vurdere årsager til den fundne udvikling
- vurdere og perspektivere den fundne teknologiske udviklings betydning nationalt og internationalt

Kultur

- analysere årsager til kulturforskelle og konflikter i konkrete områder i relation til produktion og handel, teknologiudvikling og -overførsel samt forklare konsekvenserne af sådanne

Generelt

- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber. Kernestoffet er:

- internationale organisationer indenfor økonomi og handel, udvikling, arbejdsmiljø og miljø
- internationalt samarbejde, herunder international produktion, konkurrenceforhold, arbejdsdeling og handel
- teknologi og teknologianalyse, herunder uddannelse, miljø og arbejdsvilkår
- kultur og områdespecifik kulturteori, herunder kulturkonstitution, kulturforskelle, kulturligheder, kulturkonflikter og påvirkning.

Der kan indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof vælges med henblik på at perspektivere det internationale samarbejde ud fra en historisk og en organisatorisk dimension. Der lægges vægt på teknologiens udviklingstendenser og teknologiens sammenhæng med kultur og samfundsstruktur.

2.4 Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 200-300 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen organiseres i områdestudier, der afgrænses geografisk. Områdestudiet skal favne de internationale, teknologiske og kulturelle elementer i faget, samt inddrage relevante tilgrænsende faglige discipliner. Der arbejdes både ud fra et induktivt og et deduktivt undervisningsprincip med hovedvægt på det induktive. Undervisningen skal give eleverne en bevidsthed om forskellige traditioner for erkendelse og viden som forberedelse på at foretage et selvstændigt og modent uddannelses- og karrierevalg.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen gennemføres med en vekselvirkning mellem oplæg og områdestudier, hvor hvert studieområde afsluttes med en synopsis. Det skriftlige arbejde skal bidrage til elevernes generelle skriftlige progression både med hensyn til form og indhold. Det skriftlige arbejde skal indeholde digitale produktioner. Eleven udarbejder et afsluttende projekt indenfor en ramme stillet af skolen. Det afsluttende projekt ligger til grund for den mundtlige prøve. Det afsluttende projekt udformes som et områdestudie med internationale, teknologiske og kulturelle problemstillinger. Det afsluttende projekt kan udarbejdes i grupper på op til tre elever. Projektets omfang er ca. fire sider for en-mandsprojekter, ca. seks sider for to-mandsprojekter og ca. otte sider for tre-mandsprojekter. Det afsluttende projekt afleveres senest en uge inden undervisnings afslutning. Det afsluttende projekt tilrettelægges således, at der sikres en klar adskillelse mellem lærerens rolle som vejleder og bedømmer, og vejledningen må derfor ikke omfatte en bedømmelse af væsentlige dele af elevens afsluttende projekt.

3.3. It

Eleverne skal lære at søge information og udøve kildekritik digitalt med vægt på kilder, der belyser områdernes aktuelle udvikling. Eleverne skal kunne reflektere over til- og fravalg af digitale redskaber særlig i relation til informationssøgning. Eleverne skal ligeledes lære at indgå i digitale fællesskaber særligt i relation til udarbejdelse af projektrapporter.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det kan bidrage til det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almendannende sider. Faget kan indgå i et samspil med en række andre fag, hvor faget især supplerer den internationale dimension. Nærliggende fagområder er teknologi, sprogfag og samfundsfag.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Der lægges vægt på en systematisk løbende evaluering af elevernes skriftlige arbejde såvel som deres mundtlige præsentationer.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af eksaminandens afsluttende projekt, jf. pkt. 3.2. En liste over emner og problemstillinger i eksaminandernes afsluttende projekter sendes til censor forud for prøvens afholdelse. Eksaminator og censor drøfter inden prøven, hvilke problemstillinger eksaminanden skal uddybe.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter. Der gives ingen forberedelsestid.

Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation af det afsluttende projekt suppleret med ét eller flere uddybende spørgsmål fra eksaminator. Præsentationen må maksimalt tage otte minutter af eksaminationstiden. Eksaminationen former sig derefter som en uddybende samtale mellem eksaminand og eksaminator med udgangspunkt i præsentationen af projektet og de faglige mål.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der lægges særligt vægt på eksaminandens evne til:

- at forklare og argumentere for områdestudiets problemstilling, arbejdsmetode og resultater
- at perspektivere inden for områdestudiet, herunder at kunne anvende forskellige faglige indfaldsvinkler indenfor områderne internationalt samarbejde, teknologi og kultur

Ved prøve, hvor faget har indgået i fagligt samspil med andre fag, lægges der endvidere vægt på bedømmelse af de to generelle mål:

- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Der gives én karakter ud fra en helhedsbedømmelse af eksaminandens mundtlige præstation.

4.4. Enkeltfagskursister og selvstuderende

Kursisten/den selvstuderende besvarer den stillede opgave, som beskrevet i pkt. 3.2. og 4.2. Skolens leder udpeger en vejleder for den enkelte kursist/selvstuderende. Kursisten/den selvstuderende modtager vejledning undervejs i forløbet. Den udarbejdede opgavebesvarelse er eksaminationsgrundlag ved den mundtlige prøve, jf. pkt. 4.2. Bedømmelseskriterierne svarer til bedømmelseskriterierne i pkt. 4.3. i denne læreplan.

Bilag 149

Italiensk B – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Italiensk er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag, der har fokus på tilegnelse af interkulturel kommunikativ kompetence. Disse sider af faget er ligeværdige, betinger gensidigt hinanden og sikrer faglig dybde. Fagets centrale arbejdsområde er det italienske sprog som kommunikations- og erkendelsesmiddel i europæiske og globale sammenhænge. Fagets arbejdsområde er sprog, kultur, historie og samfundsforhold i Italien. Italiensk er samtidig et vindue mod andre sprog og kulturer.

1.2. Formål

Gennem arbejdet med italiensk sprog udvikler eleverne deres evne til at kommunikere på italiensk. Studiet af italiensk kultur og litteratur giver viden og indsigt, som bibringer eleverne såvel forståelse for italiensk samfund og kultur som øget omverdensforståelse og interkulturel bevidsthed i en globaliseret og digitaliseret verden. Faget italiensk giver kendskab til en kultur, der spiller en væsentlig rolle i Europas kulturelle udvikling og skærper elevernes demokratiske opmærksomhed. Undervisningen bidrager dermed både til elevernes studie- og karrierekompetence og til deres almene dannelse. Gennem arbejdet med sproget opnår eleverne viden, kundskaber og færdigheder i relation til kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i de italiensksprogede områder.

Endelig sætter italienskfaget eleverne i stand til gennem kulturmødet at reflektere over egen kultur i mødet med den italienske kultur.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- forstå hovedpunkterne, når der tales et enkelt italiensk om kendte såvel som almene emner formidlet gennem forskellige medier
- læse og i hovedtræk forstå ubearbejdede italiensksprogede fiktive og ikke-fiktive tekster i et enkelt sprog
- deltage i samtale på et enkelt og sammenhængende italiensk om kendte såvel som almene emner, herunder kommunikere i ukomplicerede og rutineprægede situationer
- redegøre for kendte emner på et enkelt og sammenhængende italiensk
- udtrykke sig skriftligt om kendte såvel som almene emner på et enkelt og sammenhængende italiensk
- anvende det erhvervede kendskab til italienske kultur- og samfundsforhold i samtale på italiensk og i arbejdet med de studerede emner
- relatere det erhvervede kendskab til italienske kultur- og samfundsforhold til andre kultur- og samfundsforhold
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder
- benytte viden om, hvordan man lærer fremmedsprog, i det daglige arbejde.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- de grundlæggende principper for sprogets opbygning og anvendelse, både vedrørende samtalers og teksters struktur og vedrørende den nødvendige syntaks og morfologi
- et grundlæggende ordforråd og idiomatik, som eleverne har brug for i samtaler både om almene emner og om de studerede emner
- de grundlæggende elementer i italiensk udtale og intonation, receptivt såvel som produktivt
- nutidige mundtlige og skriftlige fiktive og ikke-fiktive tekster fra Italien
- historiske, kulturelle og interkulturelle forhold, der har relevans for de studerede emner
- aktuelle forhold i Italien

- centrale samfundsmæssige forhold i Italien
- fagets centrale hjælpemidler, herunder hensigtsmæssig anvendelse af digitale hjælpemidler.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof består af forskellige kulturelle, litterære, historiske og samfundsmæssige tekster, som har udgangspunkt i Italien. Det skal uddybe og perspektivere kernestoffet samt udvide den faglige horisont, så eleverne opfylder de faglige mål.

2.4 Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 100-200 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Fagets discipliner skal opleves som en helhed, der i overensstemmelse med de faglige mål primært fokuserer på anvendelsesaspektet. Undervisningen skal give eleverne mulighed for at erhverve sig den viden om sprog, der er nødvendig for at udvikle de kommunikative kompetencer.

Centralt i undervisningen står elevernes mulighed for egen sprogproduktion og udfoldelse i forhold til de faglige mål. Sammenhængende sprogbrug prioriteres højere end sproglig præcision.

Lytte-, læse- og kommunikationsstrategier skal give eleverne redskaber til at kunne igangsætte og opretholde kommunikation. Undervisning i grammatik, ordforråd, tekstanalyse og fremmedsprogstilegnelse inddrages i relevant omfang og under hensyntagen til den faglige progression. Eleverne trænes i at anvende fagets hjælpemidler hensigtsmæssigt.

Undervisningen foregår i størst muligt omfang på italiensk.

3.2. Arbejdsformer

Centralt i undervisningen står den faglige progression. Efter begynderundervisningen organiseres arbejdet hovedsageligt gennem tre til fem emner, og det sikres, at de faglige mål integreres i dette arbejde. Emnerne organiseres med udgangspunkt i en eller flere kernetekster samt flere supplerende tekster. Forskellige genrer og teksttyper indgår i alle emner.

Arbejdsformer og metoder varieres og tilpasses løbende de faglige mål, som der arbejdes hen imod i det pågældende emne. Undervisningen tilrettelægges med progression i valget af arbejdsformer og metoder. Der anvendes fortrinsvis interaktive arbejdsformer med henblik på udvikling af elevernes kommunikative kompetence. Forståelse af talt italiensk sikres ved, at eleverne hører sproget formidlet gennem forskellige medier.

Arbejdet med italiensk kultur og italienske samfundsforhold integreres løbende i arbejdet med emnerne. Der indgår arbejdsformer og opgavetyper, som udvikler elevernes innovative evner.

Skriftligt arbejde inddrages i begrænset omfang som en støttedisciplin til den mundtlige dimension.

3.3. It

It og elektroniske medier anvendes med det overordnede formål at fremme elevernes læringsproces og læringsresultat. Gennem it i undervisningen bruges sproget i autentiske sammenhænge, og det giver mulighed for at opleve italiensk som globalt kommunikationssprog i varierede og aktuelle sammenhænge.

Digitale værktøjer støtter elevernes sprogtilegnelse, herunder også deres sprogproduktion. Elevernes evne til at søge, udvælge og formidle relevant fagligt materiale med kildekritisk bevidsthed skal udvikles, og eleverne skal opnå viden om digitale mediers betydning for kommunikation, så de kan indgå ansvarligt, kritisk og etisk bevidst i globale og digitale sammenhænge.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages desuden elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almendannende sider. Italiensk indgår desuden i almen sprogforståelse og i de flerfaglige forløb, der forbereder eleverne til arbejdet med studieretningsprojektet.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Gennem individuel vejledning og brug af test, screening og selvevaluering får eleverne undervejs i det samlede forløb en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt. Der inddrages aktiviteter, som stimulerer den individuelle og fælles refleksion over udbyttet af undervisningen. Elevernes mundtlige og skriftlige kompetencer samt deres viden, kundskaber og færdigheder i relation til kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold evalueres løbende. Grundlaget for evalueringen skal være de faglige mål.

Evalueringen skal følges af klare anvisninger på, hvordan eleverne kan forbedre sig.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve med eksaminationstid på ca. 30 minutter. Der gives 60 minutters forberedelsestid.

1) Redegørelse og uddybende samtale på italiensk samt tekstforståelse med udgangspunkt i en ukendt, ubearbejdet italiensksproget tekst med et omfang på ca. en halv normalside. Teksten forsynes med en introduktion og en kort instruks på italiensk, der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksten. Teksten glosseres i et omfang, der er passende for sværhedsgrad og niveau. Teksten skal have tilknytning til et af de studerede emner. De emner, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen dække de faglige mål og kernestoffet. Det studerede emne inddrages i præsentationen, som efterfølges af en uddybende samtale.

2) Samtale på italiensk med udgangspunkt i et ukendt billede om almene emner.

Prøvematerialet må højst anvendes tre gange på samme hold.

En normalside er for prosa 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum), for lyrik 30 verslinjer og for afspillet tekst ca. tre minutter.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der lægges vægt på, at eksaminanden på italiensk kan redegøre for det ukendte tekstmateriale og inddrage relevante elementer af italiensk kultur, historie og samfund fra det studerede emne. Endvidere lægges der vægt på samtalefærdighed om almene emner og tekstforståelse. Sammenhængende sprogbrug er vigtigere end korrekthed i detaljen. Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at behandle problemstillinger i samspil med andre fag og til at demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 150

Japansk A – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Japansk er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag. Dets genstandsområde er det japanske sprog og i forlængelse heraf kultur, historie og samfundsforhold i Japan og andre områder med japansktalende befolkninger.

1.2. Formål

Japansk skal give eleverne indsigt i det japanske sprog og den japanske verden. Faget skal bidrage til elevernes almendannelse og studiekompetence. Gennem sproglig indsigt tilegner eleverne sig kommunikativ kompetence, mundtlig såvel som skriftlig.

Gennem indsigt i den japanske verden opnår eleverne kendskab til og viden om japansk kultur, historie og samfundsforhold og tilegner sig interkulturel kompetence, der rækker ud over den velkendte nordvesteuropæiske verden.

Endvidere opnås viden om fagets anvendelse i bredere forstand.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

Sprogfærdighed

- forstå hovedindholdet af talt japansk i dagligdags kommunikation om kendte, studerede emner
- kommunikere på japansk om kendte, studerede emner ved at udtale japansk forståeligt, benytte et basalt ordforråd inden for de studerede emner og tekster samt anvende centrale syntaktiske og grammatiske former nogenlunde korrekt i et ukompliceret, men forståeligt japansk talesprog
- læse og forstå elementære japanske tekster om almene emner

Sprog, tekst og kultur

- foretage en selvstændig præsentation af enkle tekster eller emner på japansk og indgå i en dialog herom
- skrive i det væsentlige korrekt japansk i forskellige meddelelsessituationer
- perspektivere studerede tekster og emner til japansk kultur, historie og samfundsforhold samt vise basal interkulturel forståelse
- benytte fagets relevante hjælpemidler og anvende relevante digitale redskaber og medier samt forholde sig til deres muligheder og begrænsninger
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- udtale
- de centrale dele af japansk grammatik
- et alment ordforråd til brug for mundtlig og skriftlig kommunikation med særligt fokus på de studerede emner
- elementære japanske tekster og billedmateriale, der belyser historiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold i det moderne Japan
- digitalt materiale som støtte for sprogindlæring samt som støtte for historie-, kultur- og samfundsforståelse
- relevante centrale hjælpemidler
- indføring i japanske historiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold i et omfang, der giver eleverne mulighed for at forstå de studerede tekster og emner samt fremmer deres interkulturelle forståelse.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof uddyber og perspektiverer kernestoffet og udvider elevernes faglige horisont samt viden om fagets anvendelse og en forståelse for egne karriereperspektiver og mulige uddannelsesvalg.

I det supplerende stof indgår tekster, også ikke-japansksprogede tekster, og andre udtryksformer, som har udgangspunkt i den japanske verden, herunder æstetiske udtryk som film, kunst og musik.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til ca. 100 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

I forløbet foregår der en naturlig udvikling fra en lærerstyret indlæring til en mere elevstyret læring.

Målet er fra begyndelsen at give eleverne elementære kommunikative færdigheder, som virker motiverende for den senere tilegnelse af fagets øvrige færdigheder og kompetencer.

Det løbende skriftlige arbejde sigter ikke blot på skrivefærdigheder, men støtter også indlæring og udvikling af talesproget samt ordforråd.

Undervisningsdifferentiering er et naturligt didaktisk princip i hele forløbet.

3.2. Arbejdsformer

Centralt i undervisningen står den faglige progression.

Efter den grundlæggende undervisning organiseres arbejdet hovedsageligt gennem minimum fire emner, og det sikres, at de faglige mål integreres i dette arbejde.

Arbejdsformer og metoder varieres og tilpasses løbende de faglige mål, der arbejdes hen imod i det pågældende emne.

Undervisningen tilrettelægges med progression i valget af arbejdsformer, så eleverne opnår studiekompetence og selvstændighed i arbejdet.

Hiragana, katakana, skrifttegnenes opbygning og de hyppigst brugte kinesiske skrifttegn, kanji, præsenteres gradvist og systematisk.

Der arbejdes målrettet med kortere skriftlige opgaver, og i den forbindelse vænnes eleverne til at benytte hjælpemidler.

Der fokuseres på arbejdsformer og opgavetyper, der udvikler elevernes kommunikative kompetencer og kreative og innovative evner.

Arbejdet med japansk kultur, historie og samfundsforhold integreres løbende i arbejdet med emnerne, så eleverne får indsigt i Japans rolle globalt og tilegner sig interkulturelle kompetencer.

Den kommunikative kompetence prioriteres højt både mundtligt og skriftligt, og digitale hjælpemidler inddrages som en naturlig del af undervisningen og bruges til formidling såvel som i arbejdet med sprogproduktion.

Arbejdet med faget og dets discipliner skal give indsigt i den professionelle anvendelse af faget.

3.3. It

It er en integreret del af japanskundervisningen og medtænkes i alle discipliner.

It og digitale medier anvendes med det overordnede formål at fremme elevernes læringsproces. Integration af digitale medier i undervisningen giver eleverne mulighed for at opleve sproget i varierede, autentiske og aktuelle sammenhænge. It anvendes som et af flere redskaber i arbejdet med de kulturelle, historiske og færdighedsmæssige sider af faget. Den praktiske anvendelse af it styrker desuden elevernes evne til at søge, udvælge og formidle relevant fagligt materiale samt forholde sig kritisk til digitale platforme og egen brug af dem.

3.4 Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det kan bidrage til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til arbejdet med problemstillingerne og belysning af fagets almendannende sider.

Når japansk indgår i en studieretning, skal dele af kernestof og supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil.

Når japansk ikke indgår i en studieretning, indgår det – hvor det er muligt – i samspil med andre fag om emner af sproglig, kulturel, interkulturel, historisk og samfundsmæssig art. Specielt indgår japansk i samspil med andre sprogfag for derigennem at udvikle en generel sproglig bevidsthed og viden om, hvordan man lærer sprog.

4. Evaluering

4.1 Løbende evaluering

Der foretages løbende både formative og summative evalueringer, der giver eleverne viden om deres standpunkt i forhold til fagets mål.

Lærerens løbende evaluering omfatter både elevernes svage og stærke sider. Derved kan eleverne opnå en klar opfattelse af niveau og muligheder for progression.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en centralt stillet skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve

Grundlaget for den skriftlige prøve er et centralt stillet opgavesæt. Prøvens varighed er fem timer.

Den mundtlige prøve

Der afholdes en mundtlig prøve. Prøven består af tre dele med en samlet eksaminationstid på ca. 30 minutter:

1) Oversættelse af ukendt japansk tekst til dansk. Teksten skal have et omfang af ca. 200 skrifttegn.

2) Samtale på japansk med udgangspunkt i eksaminandens præsentation af kendt, japansksproget tekst af et omfang på ca. 400 skrifttegn. Teksten har tilknytning til et af de studerede emner. Emnerne, der indgår som grundlag for prøven, skal dække de faglige mål og kernestoffet. Teksten og det studerede emne inddrages i samtalen på japansk. Teksten anføres med antal skrifttegn.

3) Samtale på dansk med udgangspunkt i et spørgsmål inden for studerede emner, der berører historiske, samfundsmæssige og/eller kulturelle forhold.

Til 1, 2 og 3 gives en samlet forberedelsestid på ca. 60 minutter.

Det samme prøvemateriale må højst bruges tre gange på samme hold.

4.3 Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved den skriftlige prøve lægges der vægt på:

- læse- og tekstforståelse
- formuleringsevne i forskellige meddelelsessituationer på et i det væsentlige korrekt japansk skriftsprog
- selvstændighed i forhold til forlægget.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Ved den mundtlige prøve lægges der vægt på:

- forståelig og naturlig udtale
- alment og tekstrelateret ordforråd, sætningsopbygning og udtryksfærdighed på et nogenlunde korrekt japansk
- korrekt forståelse og gengivelse på dansk af den af eksaminator valgte ukendte, japanske tekst
- præsentation og tekstforståelse
- overblik og perspektivering.

Sammenhængende sprogbrug er vigtigere end korrekthed i detaljen. Den japansksprogede del af eksaminationen vægtes højest.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at behandle problemstillinger i samspil med andre fag samt til at demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 151

Japansk B – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Japansk er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag. Dets genstandsområde er det japanske sprog og i forlængelse heraf kultur, historie og samfundsforhold i Japan og andre områder med japansktalende befolkninger.

1.2. Formål

Japansk skal give eleverne indsigt i det japanske sprog og den japanske verden. Faget skal bidrage til elevernes almendannelse og studiekompetence. Gennem sproglig indsigt tilegner eleverne sig kommunikativ kompetence, mundtlig såvel som skriftlig.

Gennem indsigt i den japanske verden opnår eleverne kendskab til og viden om japansk kultur, historie og samfundsforhold og tilegner sig interkulturel kompetence, der rækker ud over den velkendte nordvesteuropæiske verden.

Endvidere opnås viden om fagets anvendelse i bredere forstand.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

Sprogfærdighed

- forstå hovedindholdet af enkelt, talt japansk i dagligdags kommunikation om kendte, studerede emner
- kommunikere på japansk om kendte, studerede emner ved at udtale japansk nogenlunde forståeligt, benytte et basalt ordforråd inden for de studerede emner og tekster samt anvende basale syntaktiske og grammatiske former nogenlunde korrekt i et ukompliceret, men forståeligt japansk talesprog
- læse og forstå enkle japanske tekster

Sprog, tekst og kultur

- foretage en selvstændig præsentation af enkle tekster eller emner på japansk og indgå i en dialog herom
- udtrykke sig skriftligt på et forståeligt japansk
- perspektivere studerede tekster og emner til japansk kultur, historie og samfundsforhold samt vise basal interkulturel forståelse
- benytte fagets relevante hjælpemidler og anvende relevante digitale redskaber og medier samt forholde sig til deres muligheder og begrænsninger
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- udtale
- elementære japanske tekster og billedmateriale, der belyser historiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold i det moderne Japan
- et alment ordforråd til brug for mundtlig og skriftlig kommunikation med særligt fokus på de studerede emner
- digitalt materiale som støtte for sprogindlæring samt som støtte for historie-, kultur- og samfundsforståelse
- basal japansk grammatik
- relevante centrale hjælpemidler
- indføring i japanske historiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold i et omfang, der giver eleverne mulighed for at forstå de studerede tekster og emner samt fremmer deres interkulturelle forståelse.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof uddyber og perspektiverer kernestoffet og udvider elevernes faglige horisont samt viden om fagets anvendelse og en forståelse for egne karriereperspektiver og mulige uddannelsesvalg.

I det supplerende stof indgår tekster, også ikke-japansksprogede tekster, og andre udtryksformer, som har udgangspunkt i den japanske verden, herunder æstetiske udtryk som film, kunst og musik.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til ca. 50 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

I forløbet foregår der en naturlig udvikling fra en lærerstyret indlæring til en mere elevstyret læring.

Målet er fra begyndelsen at give eleverne elementære kommunikative færdigheder, som virker motiverende for den senere tilegnelse af fagets øvrige færdigheder og kompetencer.

Det løbende skriftlige arbejde sigter ikke blot på skrivefærdigheder, men støtter også indlæring og udvikling af talesproget samt ordforråd.

Undervisningsdifferentiering er et naturligt didaktisk princip i hele forløbet.

3.2. Arbejdsformer

Centralt i undervisningen står den faglige progression.

I undervisning organiseres arbejdet hovedsageligt gennem minimum tre forskellige emner, og det sikres, at de faglige mål integreres i dette arbejde.

Arbejdsformer og metoder varieres og tilpasses løbende de faglige mål, der arbejdes hen imod i det pågældende emne.

Undervisningen tilrettelægges med progression i valget af arbejdsformer, så eleverne opnår studiekompetence og selvstændighed i arbejdet.

Hiragana, katakana, skrifttegnenes opbygning og de mest basale kinesiske skrifttegn, kanji, præsenteres gradvist og systematisk.

Der arbejdes målrettet med kortere skriftlige opgaver, og i den forbindelse vænnes eleverne til at benytte hjælpemidler.

Der fokuseres på arbejdsformer og opgavetyper, der udvikler elevernes kommunikative kompetencer og kreative og innovative evner.

Arbejdet med japansk kultur, historie og samfundsforhold integreres løbende i arbejdet med emnerne, så eleverne får indsigt i Japans rolle globalt og tilegner sig interkulturelle kompetencer.

Den kommunikative kompetence prioriteres højt både mundtligt og skriftligt, og digitale hjælpemidler inddrages som en naturlig del af undervisningen og bruges til formidling såvel som i arbejdet med sprogproduktion.

Arbejdet med faget og dets discipliner skal give indsigt i den professionelle anvendelse af faget.

3.3. It

It er en integreret del af japanskundervisningen og medtænkes i alle discipliner.

It og digitale medier anvendes med det overordnede formål at fremme elevernes læringsproces. Integration af digitale medier i undervisningen giver eleverne mulighed for at opleve sproget i varierede, autentiske og aktuelle sammenhænge. It anvendes som et af flere redskaber i arbejdet med de kulturelle, historiske og færdighedsmæssige sider af faget. Den praktiske anvendelse af it styrker desuden elevernes evne til at søge, udvælge og formidle relevant fagligt materiale samt forholde sig kritisk til digitale platforme og egen brug af dem.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det kan bidrage til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til arbejdet med problemstillingerne og belysning af fagets almendannende sider.

Når japansk indgår i en studieretning, skal dele af kernestof og supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil.

Når japansk ikke indgår i en studieretning, indgår det – hvor det er muligt – i samspil med andre fag om emner af sproglig, kulturel, interkulturel, historisk og samfundsmæssig art. Specielt indgår japansk i samspil med andre sprogfag for derigennem at udvikle en generel sproglig bevidsthed og viden om, hvordan man lærer sprog.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Der foretages løbende både formative og summative evalueringer, der giver eleverne viden om deres standpunkt i forhold til fagets mål.

Lærerens løbende evaluering omfatter både elevernes svage og stærke sider. Derved kan eleverne opnå en klar opfattelse af niveau og muligheder for progression.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en mundtlig prøve.

Prøven består af tre dele med en samlet eksaminationstid på ca. 30 minutter:

1) Oversættelse til dansk af ukendt japanskproget tekst på ca. 200 skrifttegn.

2) Oplæsning af et par selvvalgte liner og samtale på japansk med udgangspunkt i en kendt, japanskproget tekst af et omfang på ca. 200-400 skrifttegn. Teksten har tilknytning til et af de studerede emner. Emnerne, der indgår som grundlag for prøven, skal dække de faglige mål og kernestoffet. Teksten og det studerede emne inddrages i samtalen på japansk. Teksten anføres med antal skrifttegn.

3) Samtale på japansk med udgangspunkt i et ukendt billedmateriale, evt. suppleret med gloser, inden for studerede emner.

Til 1, 2 og 3 gives en samlet forberedelsestid på ca. 60 minutter.

Det samme prøvemateriale må højst bruges tre gange på samme hold.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved den mundtlige prøve lægges der vægt på:

- forståelig og naturlig udtale
- alment og tekstrelateret ordforråd, sætningsopbygning og udtryksfærdighed på et nogenlunde korrekt japansk
- præsentation og tekstforståelse.

Sammenhængende sprogbrug er vigtigere end korrekthed i detaljen.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at behandle problemstillinger i samspil med andre fag samt til at demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 152

Kinesisk A – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Kinesisk er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag. Dets genstandsområde er det kinesiske standardsprog (putonghua) og i forlængelse heraf kultur, historie og samfundsforhold i Kina og andre områder med en kinesisktalende befolkning.

1.2. Formål

Kinesisk skal give eleverne indsigt i det kinesiske sprog og den kinesiske verden. Faget skal bidrage til elevernes almendannelse og studiekompetence. Gennem sproglig indsigt tilegner eleverne sig kommunikativ kompetence, mundtlig såvel som skriftlig.

Gennem indsigt i den kinesiske verden opnår eleverne kendskab til og viden om kinesisk kultur, historie og samfundsforhold og tilegner sig interkulturel kompetence, der rækker ud over den velkendte nordvesteuropæiske verden.

Endvidere opnås viden om fagets anvendelse i bredere forstand.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

Sprogfærdighed

- forstå hovedindholdet af talt kinesisk i dagligdags kommunikation om kendte, studerede emner
- kommunikere på kinesisk om kendte, studerede emner ved at udtale kinesisk forståeligt, benytte et basalt ordforråd inden for de studerede emner og tekster samt anvende centrale syntaktiske og grammatiske former nogenlunde korrekt i et ukompliceret, men forståeligt kinesisk talesprog
- læse og forstå enkle kinesiske tekster, fiktive og ikke-fiktive
- skrive et i det væsentlige korrekt kinesisk med skrifttegn i forskellige meddelelsessituationer

Sprog, tekst og kultur

- foretage en selvstændig præsentation af enkle tekster eller emner på kinesisk og indgå i en dialog herom
- perspektivere studerede tekster og emner til kinesisk kultur, historie og samfundsforhold samt vise basal interkulturel kompetence
- benytte fagets relevante hjælpemidler og anvende relevante digitale redskaber samt medier samt forholde sig til deres muligheder og begrænsninger
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- udtale
- et alment ordforråd til brug for mundtlig og skriftlig kommunikation med særligt fokus på de studerede emner
- tegnlæsning, herunder skrifttegnenes opbygning
- de centrale dele af kinesisk grammatik
- elementære kinesiske tekster og billedmateriale, der belyser historiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold i det moderne Kina
- digitalt materiale som støtte for sprogindlæring, samt som støtte for historie-, kultur- og samfundsforståelse
- relevante centrale hjælpemidler

– indføring i historiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold i den kinesiske verden i et omfang, der giver eleverne mulighed for at forstå de studerede tekster og emner samt fremmer deres interkulturelle forståelse.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof uddyber og perspektiverer kernestoffet og udvider elevernes faglige horisont samt viden om fagets anvendelse og en forståelse for egne karriereperspektiver og mulige uddannelsesvalg.

Der indgår tekster, også ikke-kinesisksprogede tekster, og andre udtryksformer, som har udgangspunkt i den kinesisktalende verden, herunder æstetiske udtryk som film, kunst og musik.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 45-55 sider kinesisksproget og 40-50 sider ikke-kinesisksproget materiale.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

I forløbet foregår der en naturlig udvikling fra en lærerstyret indlæring til en mere elevstyret læring.

Målet er fra begyndelsen at give eleverne elementære kommunikative færdigheder, som virker motiverende for den senere tilegnelse af fagets øvrige færdigheder og kompetencer.

Det løbende skriftlige arbejde sigter ikke blot på skrivefærdigheder, men støtter også indlæring og udvikling af talesproget samt ordforråd.

Undervisningsdifferentiering er et naturligt didaktisk princip i hele forløbet.

3.2. Arbejdsformer

Centralt i undervisningen står den faglige progression.

Efter den grundlæggende undervisning organiseres arbejdet hovedsageligt gennem minimum fire forskellige emner, og det sikres, at de faglige mål integreres i dette arbejde.

Arbejdsformer og metoder varieres og tilpasses løbende de faglige mål, der arbejdes hen imod i det pågældende emne.

Undervisningen tilrettelægges med progression i valget af arbejdsformer, så eleverne opnår studiekompetence og selvstændighed i arbejdet.

Det fonetiske pinyin-system med tonemærker, skrifttegnenes opbygning og de hyppigst brugte kinesiske skrifttegn præsenteres gradvist og systematisk.

Der arbejdes målrettet med kortere skriftlige opgaver, og i den forbindelse vænnes eleverne til at benytte hjælpemidler.

Der fokuseres på arbejdsformer og opgavetyper, der udvikler elevernes kommunikative kompetencer samt kreative og innovative evner.

Arbejdet med kinesisk kultur, historie og samfundsforhold integreres løbende i arbejdet med emnerne, så eleverne får indsigt i Kinas rolle globalt og tilegner sig interkulturelle kompetencer.

Den kommunikative kompetence prioriteres højt både mundtligt og skriftligt, og digitale hjælpemidler inddrages som en naturlig del af undervisningen og bruges til formidling såvel som i arbejdet med sprogproduktion.

Arbejdet med faget og dets discipliner skal give indsigt i den professionelle anvendelse af faget.

3.3. It

It er en integreret del af kinesiskundervisningen og medtænkes i alle discipliner.

It og digitale medier anvendes med det overordnede formål at fremme elevernes læringsproces. Integration af digitale medier i undervisningen giver eleverne mulighed for at opleve sproget i varierede, autentiske og aktuelle sammenhænge. It anvendes som et af flere redskaber i arbejdet med de kulturelle, historiske og færdighedsmæssige sider af faget. Den praktiske anvendelse af it styrker desuden elevernes evne til at søge, udvælge og formidle relevant fagligt materiale samt forholde sig kritisk til digitale platforme og egen brug af disse.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det kan bidrage til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til arbejdet med problemstillingerne og belysning af fagets almendannende sider.

Når kinesisk indgår i en studieretning, skal dele af kernestof og supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil.

Når kinesisk ikke indgår i en studieretning, indgår det – hvor det er muligt – i samspil med andre fag om emner af sproglig, kulturel, interkulturel, historisk og samfundsmæssig art. Specielt indgår kinesisk i samspil med andre sprogfag for derigennem at udvikle en generel sproglig bevidsthed og viden om, hvordan man lærer sprog.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Der foretages løbende både formative og summative evalueringer, der giver eleverne viden om deres standpunkt i forhold til fagets mål.

Lærerens løbende evaluering omfatter både elevernes svage og stærke sider. Derved kan eleverne opnå en klar opfattelse af niveau og muligheder for progression.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en centralt stillet skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve

Grundlaget for den skriftlige prøve er et centralt stillet opgavesæt. Prøvens varighed er fem timer.

Den mundtlige prøve

Prøven består af tre dele med en samlet eksaminationstid på ca. 30 minutter:

1) En kort præsentation på kinesisk af en kendt, kinesisksproget tekst af et omfang på ca. 200 til 400 skrifttegn afhængig af sværhedsgrad. Teksten har tilknytning til et af de studerede emner. Emnerne, der indgår som grundlag for prøven, skal dække de faglige mål og kernestoffet. Efter præsentationen inddrages teksten og det studerede emne i en samtale på kinesisk. Teksten anføres med både skrifttegn og pinyin.

2) Samtale på kinesisk med udgangspunkt i et ukendt billedmateriale inden for studerede emner.

3) Samtale på dansk med udgangspunkt i et spørgsmål inden for studerede emner, der berører historiske, samfundsmæssige og/eller kulturelle forhold.

Til 1, 2 og 3 gives en samlet forberedelsestid på ca. 60 minutter

Det samme prøvemateriale må højst bruges tre gange på samme hold.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved den skriftlige prøve lægges der vægt på:

- læse- og tekstforståelse
- formuleringsevne i forskellige meddelelsessituationer på et i det væsentlige korrekt kinesisk
- selvstændighed i forhold til forlægget.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens besvarelse.

Ved den mundtlige prøve lægges der vægt på:

- forståelig udtale
- alment og tekstrelateret ordforråd, sætningsopbygning og udtryksfærdighed på et nogenlunde korrekt kinesisk
- præsentation og tekstforståelse.

Sammenhængende sprogbrug er vigtigere end korrekthed i detaljen. Den kinesisksprogede del af eksaminationen vægtes højest. Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at behandle problemstillinger i samspil med andre fag samt til at demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 153

Kinesisk B – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Kinesisk er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag. Dets genstandsområde er det kinesiske standardsprog (putonghua) og i forlængelse heraf kultur, historie og samfundsforhold i Kina og andre områder med kinesisktalende befolkninger.

1.2. Formål

Kinesisk skal give eleverne indsigt i det kinesiske sprog og den kinesiske verden. Faget skal bidrage til elevernes almendannelse og studiekompetence. Gennem sproglig indsigt tilegner eleverne sig kommunikativ kompetence, mundtlig såvel som skriftlig.

Gennem indsigt i den kinesiske verden opnår eleverne kendskab til og viden om kinesisk kultur, historie og samfundsforhold og tilegner sig interkulturel kompetence, der rækker ud over den velkendte nordvesteuropæiske verden.

Endvidere opnås viden om fagets anvendelse i bredere forstand.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

Sprogfærdighed

- forstå hovedindholdet af talt kinesisk i dagligdags kommunikation om kendte, studerede emner
- kommunikere på kinesisk om kendte, studerede emner ved at udtale kinesisk nogenlunde forståeligt, benytte et basalt ordforråd inden for de studerede emner og tekster samt anvende basale syntaktiske og grammatiske former nogenlunde korrekt i et ukompliceret, men forståeligt kinesisk talesprog
- læse og forstå enkle kinesiske tekster, fiktive og ikke-fiktive
- skrive et i det væsentlige korrekt kinesisk med skrifttegn i forskellige meddelelsessituationer

Sprog, tekst og kultur

- foretage en selvstændig præsentation af enkle tekster eller emner på kinesisk og indgå i en dialog herom
- perspektivere studerede tekster og emner til kinesisk kultur, historie og samfundsforhold samt vise basal interkulturel kompetence
- benytte fagets relevante hjælpemidler og anvende relevante digitale redskaber samt medier samt forholde sig til deres muligheder og begrænsninger
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- udtale
- basal kinesisk grammatik
- et alment ordforråd til brug for mundtlig og skriftlig kommunikation med særligt fokus på de studerede emner
- tegnlæsning, herunder skrifttegnenes opbygning
- elementære kinesiske tekster og billedmateriale, der belyser historiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold i det moderne Kina
- digitalt materiale som støtte for sprogindlæring, samt som støtte for historie-, kultur- og samfundsforståelse
- relevante centrale hjælpemidler

– indføring i kinesiske historiske, kulturelle og samfundsmæssige forhold i et omfang, der giver eleverne mulighed for at forstå de studerede tekster og emner samt fremmer deres interkulturelle forståelse.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof uddyber og perspektiverer kernestoffet og udvider elevernes faglige horisont samt viden om fagets anvendelse og en forståelse for egne karriereperspektiver og mulige uddannelsesvalg.

Der indgår tekster, også ikke-kinesisksprogede tekster, og andre udtryksformer, som har udgangspunkt i den kinesisktalende verden, herunder æstetiske udtryk som film, kunst og musik.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 30-40 sider kinesisksproget og 25-30 sider ikke-kinesisksproget materiale.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

I forløbet foregår der en naturlig udvikling fra en lærerstyret indlæring til en mere elevstyret læring.

Målet er fra begyndelsen at give eleverne elementære kommunikative færdigheder, som virker motiverende for den senere tilegnelse af fagets øvrige færdigheder og kompetencer.

Det løbende skriftlige arbejde sigter ikke blot på skrivefærdigheder, men støtter indlæring og udvikling af talesproget samt ordforråd.

Undervisningsdifferentiering er et naturligt didaktisk princip i hele forløbet.

3.2. Arbejdsformer

Centralt i undervisningen står den faglige progression.

I undervisning organiseres arbejdet hovedsageligt gennem minimum tre forskellige emner, og det sikres, at de faglige mål integreres i dette arbejde.

Arbejdsformer og metoder varieres og tilpasses løbende de faglige mål, der arbejdes hen imod i det pågældende emne.

Undervisningen tilrettelægges med progression i valget af arbejdsformer, så eleverne opnår studiekompetence og selvstændighed i arbejdet.

Det fonetiske pinyin-system med tonemærker, skrifttegnenes opbygning og de mest basale kinesiske skrifttegn præsenteres gradvist og systematisk.

Der arbejdes målrettet med kortere skriftlige opgaver, og i den forbindelse vænnes eleverne til at benytte hjælpemidler.

Der fokuseres på arbejdsformer og opgavetyper, der udvikler elevernes kommunikative kompetencer samt kreative og innovative evner.

Arbejdet med kinesisk kultur, historie og samfundsforhold integreres løbende i arbejdet med emnerne, så eleverne får indsigt i Kinas rolle globalt og tilegner sig interkulturelle kompetencer.

Den kommunikative kompetence prioriteres højt både mundtligt og skriftligt, og digitale hjælpemidler inddrages som en naturlig del af undervisningen og bruges til formidling såvel som i arbejdet med sprogproduktion.

Arbejdet med faget og dets discipliner skal give indsigt i den professionelle anvendelse af faget.

3.3. It

It er en integreret del af kinesiskundervisningen og medtænkes i alle discipliner.

It og digitale medier anvendes med det overordnede formål at fremme elevernes læringsproces. Integration af digitale medier i undervisningen giver eleverne mulighed for at opleve sproget i varierede, autentiske og aktuelle sammenhænge. It anvendes som et af flere redskaber i arbejdet med de kulturelle, historiske og færdighedsmæssige sider af faget. Den praktiske anvendelse af it styrker desuden elevernes evne til at søge, udvælge og formidle relevant fagligt materiale samt forholde sig kritisk til digitale platforme og egen brug af dem.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det kan bidrage til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til arbejdet med problemstillingerne og belysning af fagets almendannende sider.

Når kinesisk indgår i en studieretning, skal dele af kernestof og supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil.

Når kinesisk ikke indgår i en studieretning, indgår det – hvor det er muligt – i samspil med andre fag om emner af sproglig, kulturel, interkulturel, historisk og samfundsmæssig art. Specielt indgår kinesisk i samspil med andre sprogfag for derigennem at udvikle en generel sproglig bevidsthed og viden om, hvordan man lærer sprog.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Der foretages løbende både formative og summative evalueringer, der giver eleverne viden om deres standpunkt i forhold til fagets mål.

Lærerens løbende evaluering omfatter både elevernes svage og stærke sider. Derved kan eleverne opnå en klar opfattelse af niveau og muligheder for progression.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en mundtlig prøve.

Prøven består af tre dele med en samlet eksaminationstid på ca. 30 minutter:

1) En kort præsentation på kinesisk af en kendt, kinesisksproget tekst af et omfang på ca. 150 til 300 skrifttegn afhængig af sværhedsgrad. Teksten har tilknytning til et af de studerede emner. Emnerne, der indgår som grundlag for prøven, skal dække de faglige mål og kernestoffet. Efter præsentationen inddrages teksten og det studerede emne i en samtale på kinesisk. Tekstmaterialet anføres med både skrifttegn og pinyin.

2) Samtale på kinesisk med udgangspunkt i et ukendt billedmateriale, evt. suppleret med gloser, inden for studerede emner.

3) Samtale på dansk med udgangspunkt i et spørgsmål inden for studerede emner, der berører historiske, samfundsmæssige og/eller kulturelle forhold.

Til 1, 2 og 3 gives en samlet forberedelsestid på ca. 60 minutter.

Det samme prøvemateriale må højst bruges tre gange på samme hold.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved den mundtlige prøve lægges der vægt på:

- forståelig udtale
- alment og tekstrelateret ordforråd, sætningsopbygning og udtryksfærdighed på et nogenlunde korrekt kinesisk
- præsentation og tekstforståelse.

Sammenhængende sprogbrug er vigtigere end korrekthed i detaljen. Den kinesisksprogede del af eksaminationen vægtes højest.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at behandle problemstillinger i samspil med andre fag samt til at demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 154

Kulturforståelse B – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Kulturforståelse er et humanistisk fag, der har berøringsflader til den samfundsvidenskabelige faggruppe. Kulturforståelse handler om, hvordan alle mennesker indgår i relationer, hvor de tager del i kulturel betydningsproduktion både lokalt og globalt. Faget kulturforståelse beskæftiger sig med, hvordan kultur produceres og reproduceres, og det afdækker, hvilken rolle kultur spiller for os selv og for andre. Faget beskæftiger sig med kulturelle udtryk og værdier samt identitetsdannelse som en kulturel proces og giver redskaber til at møde og forstå mennesker i forskellige kulturer.

1.2. Formål

Formålet med faget kulturforståelse er, at eleverne udvikler deres evne til at agere og kommunikere såvel inden for som på tværs af kulturer. Gennem arbejdet med kulturelle processer fremmes mulighederne for at begå sig i en globaliseret og digitaliseret verden præget af kulturel mangfoldighed. Således udvikles elevernes viden om og forståelse af kulturel forandring og demokratiopfattelser, og faget bidrager i form af viden og kundskaber både til studie- og karrierekompetence og til elevernes almene dannelse.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- identificere, beskrive og analysere forskellige kulturelle udtryk
- redegøre for og anvende forskellige kulturbegreber og –teorier og anvende kulturteoriernes metoder i konkrete sammenhænge
- reflektere over egne og andres værdier som resultat af en kulturel og historisk proces
- foretage tematiske sammenligninger på tværs af kulturer
- præsentere og forklare kulturanalytiske problemstillinger med udgangspunkt i eget og andres materiale
- formulere egne handlemuligheder på baggrund af en kulturel udvikling
- foretage kulturanalyser inden for nærmere afgrænsede problemfelter
- redegøre for problemstillinger i tilknytning til interkulturel kommunikation
- forklare kompleksiteten i interaktion mellem kulturer
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- kulturelle udtryksformer i tid og rum
- teorier om kultur og identitet
- kulturmøder
- kultursammenligning, synkront og diakront
- ikke-vestlig kultur
- det nationale og det globale
- interaktion og kommunikation inden for og på tværs af kulturer, herunder mediekultur
- kulturelle undersøgelsesmetoder og problemorienteret kulturanalyse
- forskellige integrationsformer
- majoriteter og minoriteter
- identitetsdannelse som resultat af en kulturel og historisk proces

– etik og moral.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal udvælges, således at det i samarbejde med kernestoffet medvirker til opfyldelse af de faglige mål. Det supplerende stof uddyber og perspektiverer kernestoffet. Det supplerende stof består fortrinsvis af aktuelle problemstillinger med relation til faget. Det supplerende stof skal bidrage til at styrke det faglige samspil. Der skal indgå materiale på engelsk, og når det er muligt, på andre sprog.

2.4 Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 400-600 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktik

Undervisningen skal foregå som en vekselvirkning mellem teori og empiri, således at det teoretiske stof anvendes på virkelighedsnære problemstillinger. Dette skal blandt andet sikres gennem valg af forskellige undervisningsformer og forskellige perspektiver. Eleverne skal understøttes i selvstændigt at formulere problemstillinger, indsamle og bearbejde materiale og præsentere resultatet heraf. Der skal lægges vægt på, at den enkelte elev får mulighed for, på et fagligt grundlag, at reflektere over den kulturelle betydningsproduktion og kulturens rolle.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges med progression i valg af arbejdsformer, således at eleverne i stigende grad reflekterer over valg af materiale, teori og metode. Arbejdet organiseres i seks til otte forløb, der tilsammen skal dække de faglige mål og kernestoffet. Der skal i alle forløb anvendes flere forskellige materialetyper. Arbejdsformerne skal veksle inden for og mellem de forskellige forløb. Hovedvægten skal lægges på elevaktiverende og problemorienteret arbejde. Der indgår arbejdsformer og opgavetyper, der udvikler elevernes innovative evner.

I mindst et af forløbene skal der indgå en kulturanalyse baseret på eget feltarbejde.

3.3. It

Undervisningen tilrettelægges under hensyn til, at it anvendes i forbindelse med informationssøgning, materialeindsamling og præsentation. Internettet bruges til at undersøge og møde andre kulturer. Der arbejdes ligeledes med, at eleverne forholder sig nuanceret, kritisk og undersøgende til information og kulturel betydningsproduktion på internettet.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages desuden elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almendannende sider. Kulturforståelse indgår desuden i de flerfaglige forløb, der forbereder eleverne til arbejdet med studieområdeprojektet.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Der foretages løbende evaluering, således at eleverne får en klar opfattelse af det faglige standpunkt og udviklingen heri. Evalueringen danner desuden grundlag for individuel og fælles refleksion over udbyttet af undervisningen. Grundlaget for evalueringen er de faglige mål.

Elevernes faglige standpunkt evalueres undervejs i forløbet ved hjælp af forskellige former for feedback og dialog mellem elev, klasse og lærer samt evaluering af elevens processer og produkter. Evalueringen skal følges af klare anvisninger på, hvordan eleverne forbedrer sig.

4.2. Prøveformer

Mundtlig prøve på grundlag af et ukendt tekstmateriale på fire til seks normalsider. Tekstmaterialet skal have tilknytning til et eller flere af de studerede forløb. Eksaminanden præsenterer en problemstilling på basis af tekstmaterialet og besvarer den ved at inddrage relevant viden fra de studerede forløb, og herefter former eksaminationen sig som en samtale mellem eksaminand og eksaminator. Det tekstmateriale, der danner grundlag for prøven, skal tilsammen dække de faglige mål og kernestoffet.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter. Der gives ca. 60 minutters forberedelsestid.

Tekstmaterialet må højst bruges tre gange på samme hold.

En normalside er 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum) eller ca. tre minutters afspillet tekst.

4.3. Bedømmelseskriterier
Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der lægges vægt på, at eksaminanden kan:

- demonstrere overblik over fagets kernestof
- perspektivere en given problemstilling til faget som helhed
- anvende relevante faglige og kulturanalytiske begreber
- identificere, disponere og formidle en faglig problemstilling.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at behandle problemstillinger i samspil med andre fag og til at demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 155

Kulturforståelse C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Kulturforståelse er et humanistisk fag, der har berøringsflader til den samfundsvidenskabelige faggruppe. Kulturforståelse handler om, hvordan alle mennesker indgår i relationer, hvor de tager del i kulturel betydningsproduktion både lokalt og globalt. Faget kulturforståelse beskæftiger sig med, hvordan kultur produceres og reproduceres, og det afdækker, hvilken rolle kultur spiller for os selv og for andre. Faget beskæftiger sig med kulturelle udtryk og værdier samt identitetsdannelse som en kulturel proces og giver redskaber til at møde og forstå mennesker i forskellige kulturer.

1.2. Formål

Formålet med faget kulturforståelse er, at eleverne udvikler deres evne til at agere og kommunikere såvel inden for som på tværs af kulturer. Gennem arbejdet med kulturelle processer fremmes mulighederne for at begå sig i en globaliseret og digitaliseret verden præget af kulturel mangfoldighed. Således udvikles elevernes viden om og forståelse af kulturel forandring og demokratiopfattelser, og faget bidrager i form af viden og kundskaber til studie- og karrierekompetence og til elevernes almene dannelse.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- identificere og beskrive kulturelle udtryk
- redegøre for og anvende forskellige kulturbegreber og -teorier
- reflektere over egne og andres værdier som resultat af en kulturel proces
- foretage tematiske sammenligninger på tværs af kulturer
- præsentere en kulturanalytisk problemstilling med udgangspunkt i eget indsamlet materiale
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- kulturelle udtryksformer i tid og rum
- teorier om kultur og identitet
- kulturmøder
- kultursammenligning
- ikke-vestlig kultur
- det nationale og det globale
- interaktion og kommunikation inden for og på tværs af kulturer, herunder mediekultur
- kulturelle undersøgelsesmetoder.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal udvælges, således at det i samarbejde med kernestoffet medvirker til opfyldelse af de faglige mål. Det supplerende stof uddyber og perspektiverer kernestoffet. Det supplerende stof består fortrinsvis af aktuelle problemstillinger med relation til faget. Det supplerende stof skal bidrage til at styrke det faglige samspil. Der skal indgå materiale på engelsk, og når det er muligt, på andre sprog.

2.4 Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 200-300 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktik

Undervisningen skal foregå som en vekselvirkning mellem teori og empiri, således at det teoretiske stof anvendes på virkelighedsnære problemstillinger. Dette skal blandt andet sikres gennem valg af forskellige undervisningsformer og forskellige perspektiver. Eleverne skal understøttes i selvstændigt at formulere problemstillinger, indsamle og bearbejde materiale og præsentere resultatet heraf. Der skal lægges vægt på, at den enkelte elev får mulighed for, på et fagligt grundlag, at reflektere over den kulturelle betydningsproduktion og kulturens rolle.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges med progression i valg af arbejdsformer, således at eleverne i stigende grad reflekterer over valg af materiale, teori og metode. Arbejdet organiseres i tre til fire forløb, der tilsammen skal dække de faglige mål og kernestoffet. Der skal i alle forløb anvendes flere forskellige materialetyper. Arbejdsformerne skal veksle inden for og mellem de forskellige forløb. Hovedvægten skal lægges på elevaktiverende og problemorienteret arbejde. Der indgår arbejdsformer og opgavetyper, der udvikler elevernes innovative evner.

I mindst et af forløbene skal der indgå materiale, som er indsamlet via eget feltarbejde.

3.3. It

Undervisningen tilrettelægges under hensyn til, at it indgår i forbindelse med informationssøgning, materialeindsamling og præsentation. Internettet bruges til at undersøge og møde andre kulturer. Der arbejdes ligeledes med, at eleverne forholder sig nuanceret, kritisk og undersøgende til information og kulturel betydningsproduktion på internettet.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages desuden elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almendannende sider. Kulturforståelse indgår desuden i de flerfaglige forløb.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Der foretages løbende evaluering, således at eleverne får en klar opfattelse af det faglige standpunkt og udviklingen heri. Evalueringen danner desuden grundlag for individuel og fælles refleksion over udbyttet af undervisningen. Grundlaget for evalueringen er de faglige mål.

Elevernes faglige standpunkt evalueres undervejs i forløbet ved hjælp af forskellige former for feedback og dialog mellem elev, klasse og lærer samt evaluering af elevens processer og produkter. Evalueringen skal følges af klare anvisninger på, hvordan eleverne forbedrer sig.

4.2. Prøveformer

Mundtlig prøve på grundlag af et ukendt tekstmateriale på to til fire normalsider og et antal spørgsmål. Tekstmaterialet skal have tilknytning til et af de studerede forløb. Eksaminanden præsenterer sit arbejde med tekstmaterialet og spørgsmålene, og herefter former eksaminationen sig som en samtale mellem eksaminand og eksaminator. Det tekstmateriale, der danner grundlag for prøven, skal tilsammen dække de faglige mål og kernestoffet.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter. Der gives ca. 48 minutters forberedelsestid.

Tekstmaterialet må højst anvendes tre gange på samme hold.

En normalside er 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum) eller ca. tre minutters afspillet tekst.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der lægges vægt på, at eksaminanden kan:

- demonstrere overblik over fagets kernestof
- perspektivere en given problemstilling til faget som helhed
- anvende relevante faglige begreber
- disponere og formidle en faglig problemstilling.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at behandle problemstillinger i samspil med andre fag og til at demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 156

Latin C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Latin er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag. Disse sider af faget er ligeværdige, betinger gensidigt hinanden og sikrer faglig dybde. Faget omhandler antikken som grundlag for senere perioders kultur og forestillingsverden og beskæftiger sig med den romerske kultur og dens efterliv på grundlag af væsentlige latinske tekster og romersk arkæologisk materiale. På latin har den antikke kultur levet videre fra Romerriget til nutiden, og latin har langt op i tiden været Europas fælles sprog, når man har kommunikeret internationalt inden for blandt andet litteratur, videnskab og religion. Latin åbner derfor for et førstehåndskendskab til antikken og dens efterliv såvel europæisk som globalt.

1.2. Formål

Fagets forskellige discipliner bidrager til elevernes almendannelse og studiekompetence. Gennem arbejdet med væsentlige latinske tekster opnår eleverne viden, kundskaber og færdigheder i forhold til romersk kultur, dens forhold til græsk kultur og dens betydning for senere perioders kultur. Indsigten i grundlaget for europæisk kultur bidrager til at sætte eleverne i stand til at forstå deres egen kulturelle identitet og se sig som en del af et større internationalt fællesskab både sprogligt og kulturelt. Denne indsigt skaber forståelse for andre kulturer med en anden historie og andre værdier og bidrager til at udvikle elevernes almene og demokratiske dannelse. Undervisningen i latin C styrker den sproglige fantasi og giver sproglige færdigheder og en systematik, som er effektiv for beherskelsen af dansk og for tilegnelsen af fremmedsprog. Det grundige arbejde med teksterne, hvor opmærksomhed på detaljen hele tiden er nødvendig for forståelsen af helheden og omvendt, giver eleverne gode studievaner og styrker deres studiekompetence.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- oplæse og oversætte lettere latinske originaltekster til dansk med brug af fagets hjælpemidler
- sætte teksterne ind i deres historiske og kulturelle kontekst
- genkende og identificere almindeligt forekommende latinske enkeltformer ud fra kendskab til stammer og bøjningsendelser og anvende denne morfologiske viden i en syntaktisk analyse af latinske sætninger
- udnytte sproglige iagttagelser i en forståelse af teksten
- identificere centrale ord og begreber i de latinske tekster og genkende dem som fremmedord og låneord i andre sprog, herunder videnskabssprogene
- anvende den sproglige viden, de har fået i latin, til at beskrive og analysere dansk og fremmedsprog
- behandle komplekse problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- lettere latinske originaltekster fra perioden før ca. 150 e.Kr.
- romersk historie, samfund og kultur i det omfang, teksterne lægger op til det
- latinsk morfologi og syntaks i det omfang, teksterne lægger op til det
- grundlæggende latinsk ordforråd
- latin i de europæiske sprog.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Kernestoffet uddybes og perspektiveres med oversatte tekster og med monumenter fra antikken. Det supplerende stof i latin C uddyber de læste latinske tekster og sætter dem ind i et større perspektiv. Der kan indgå materiale på engelsk, samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

2.4 Omfang

Forventet omfang af de latinske originaltekster er normalt svarende til 10-15 sider.

Forventet omfang af øvrigt materiale er normalt svarende til 40-50 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen tager udgangspunkt i det sproglige niveau, eleverne har nået i almen sprogforståelse. Der lægges i undervisningen vægt på, at fagets sproglige og indholdsmæssige discipliner opleves som en helhed. Efter begynderfasen læses teksterne i helheder, som er tilstrækkelige til at give et repræsentativt indtryk af værk eller forfatter. Der læses hovedsageligt tekster fra perioden før 150 e.Kr. Mindst tre forfattere skal være repræsenteret. Tekstlæsningen danner udgangspunkt for arbejdet med romersk kultur og dens betydning i senere kultur. I det sproglige arbejde lægges der vægt på, at eleverne tilegner sig en metode, som de kan anvende til at oversætte.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges, så den fremmer elevernes faglige nysgerrighed og engagement i forhold til fagets discipliner. I undervisningen indgår derfor gennem hele forløbet varierede undervisnings- og arbejdsformer. Selvom vægten i begynderfasen ligger på den sproglige indlæring, inddrages det kulturelle stof allerede fra begyndelsen, og digitale medier inddrages i det sproglige arbejde og i arbejdet med kulturstoffet. Efter begynderfasen indgår mere selvstændige arbejdsformer, der blandt andet forbereder eleverne til studieretningsprojektet, herunder også projektprægede forløb, hvor eleverne arbejder med bestemte problemstillinger eller innovative løsningsforslag. Eleverne inddrages i valg af arbejdsformer. Undervisningen skal give eleverne en bevidsthed om forskellige traditioner for erkendelse og viden som forberedelse til at foretage et selvstændigt og modent uddannelses- og karrierevalg.

3.3. It

IT og digitale medier og hjælpemidler inddrages løbende i undervisningen med det overordnede formål at fremme elevernes læreproces og støtte deres faglige udvikling. Elevernes evne til at søge, udvælge og formidle relevant fagligt materiale om den græsk-romerske oldtid med kritisk bevidsthed skal udvikles, og eleverne skal lære at anvende digitale værktøjer og ressourcer for de klassiske fag, så det bidrager til faglig fordybelse i arbejdet med teksterne. Latin C bidrager til elevernes digitale dannelse, så de kan indgå ansvarligt, kritisk og etisk bevidst i digitale fællesskaber både fagligt og alment.

3.4. Samspil med andre fag

Når latin C indgår i en to- eller treårig gymnasial uddannelse, er faget omfattet af det generelle krav om samspil mellem fagene og indgår i almen sprogforståelse i overensstemmelse med de regler, der gælder for dette forløb. Når faget er studieretningsfag, vælges og behandles dele af kernestof og supplerende stof, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil i studieretningen. Latin C indgår desuden i flerfaglige forløb, der forbereder eleverne til arbejdet med studieretningsprojektet. Ved tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Den enkelte elevs viden, kundskaber og færdigheder i arbejdet med det sproglige og kulturelle stof evalueres løbende. Evalueringen skal give eleven viden om eget faglige standpunkt samt give eleven klare anvisninger på, hvordan det er muligt at forbedre sig. Evalueringen skal desuden bidrage til elevens refleksion over egen faglige udvikling og til elevens forståelse af progression i arbejdet med fagets discipliner. Evalueringen sker gennem mundtlige eller skriftlige fremlæggelser af arbejdet med stoffet eller gennem individuelle test. Udgangspunktet for evalueringen er de faglige mål.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af en opgave, som fordeles ved lodtrækning. Opgaven skal bestå af:

1) en latinsk eksamenstekst bestående af et tekststykke på højst 1/6 normalside prosa eller op til otte vers poesi udtaget repræsentativt dækkende blandt de statarisk læste tekster. Ved kortere tekster, f.eks. digte, kan flere tekster indgå i opgaven. Teksterne skal da være af samme forfatter
2) en antik ekstemporaltekst i oversættelse på op til en normalside.

Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen dække de faglige mål og kernestoffet. Prøvematerialet vælges af eksaminator. Det samme prøvemateriale må anvendes højst to gange på samme hold. Opgaverne må ikke være forsynet med vejledende spørgsmål eller instrukser. En normalside prosa er 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum), en normalside poesi er 30 vers.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 60 minutters forberedelsestid.

Til eksaminationen må kun medbringes de notater, eksaminanden har udarbejdet under forberedelsen. Notaterne må ikke indeholde en oversættelse af hele eksamensteksten eller større sammenhængende dele heraf. Eksaminationen former sig som

en samtale mellem eksaminand og eksaminator. Der prøves i oplæsning, oversættelse, sproglig analyse, indholdsforståelse og perspektivering. Hele den latinske eksamenstekst oversættes. Eksaminator udpeger den eller de sætninger, der skal analyseres sprogligt. Eksaminanden skal redegøre for den latinske eksamensteksts mening og indhold og for den sammenhæng, hvori den er læst. Med ekstemporalteksten prøves eksaminandens evne til at sætte den latinske eksamenstekst eller temaer fra undervisningen i et kulturhistorisk perspektiv. Arkæologisk og andet materiale kan inddrages i eksaminationen.

Hovedvægten ved eksaminationen lægges på den latinske eksamenstekst.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der lægges vægt på, at eksaminanden kan:

- anvende viden om latinsk sprog og romersk kultur i arbejdet med eksamensteksten
- anvende fagets grundlæggende metoder
- oversætte den latinske eksamenstekst selvstændigt
- sætte den latinske eksamenstekst eller temaer fra undervisningen i perspektiv.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at:

- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 157

Markedskommunikation C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Markedskommunikation er et samfundsvidenskabeligt fag, der omfatter viden, kundskaber og kompetencer inden for økonomi, sociologi og psykologi med formålet at kunne planlægge og styre virksomheders samt andre organisationers markedsrelaterede kommunikation. Faget giver viden og kundskaber om virksomheders og andre organisationers muligheder for at kommunikere til interessenter både nationalt og globalt gennem anvendelse af forskellige former for markedskommunikation. I arbejdet med faget udvikles almendannelsen og studiekompetencen.

1.2. Formål

Gennem undervisningen i faget skal eleverne udvikle deres evner til at forholde sig reflekteret, kreativt, innovativt og kritisk til virksomheders og andre organisationers markedskommunikation. Herunder skal elevernes evne til at arbejde med markedskommunikation under hensyn til virksomheders og andre organisationers strategi og markedsmæssige muligheder fremmes. Desuden skal eleverne opnå viden, kundskaber og færdigheder til at skabe og fortolke markedskommunikation gennem anvendelse af fagets teori i en virkelighedsnær, national og global kontekst. Endeligt skal undervisningen bidrage til udviklingen af elevernes digitale kompetencer, almendannelse samt de uddannelses - og karrieremuligheder, som faget indbyder til.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- afgøre, hvilke forhold der har betydning for virksomheders og andre organisationers kommunikation, og derigennem demonstrere viden og kundskaber om fagets identitet og metoder
- identificere, formulere og løse virksomheders og andre organisationers kommunikationsmæssige udfordringer
- anvende fagets teori og modeller i en relevant kontekst
- ræsonnere fagligt, herunder især forklare sammenhængen mellem en række forhold i relation til en given kommunikation
- indsamle, bearbejde og præsentere relevante informationer om virksomheders og andre organisationers kommunikation og vurdere informationers troværdighed samt relevans i en given sammenhæng
- fortolke og formidle informationer om virksomheders og andre organisationers kommunikation, herunder i samspil med andre fag
- udvælge og anvende relevante digitale værktøjer til at formidle og skabe kommunikation

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er følgende:

Kommunikationsteori og lovgivning

- Kommunikationsmodeller
- Integreret markedskommunikation
- Positionering og branding
- Kultur og reklame
- Markedsførings- og ophavsretsloven

Kommunikationsanalyse

- Reklamepsykologi
- Reklameanalyse
- Etik i markedsføring

Kommunikationsplanlægning

– Kommunikationsplatforme

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal udvælges, således at det sammen med kernestoffet medvirker til udvikling af de faglige mål. Det supplerende stof vedrører indhold og udformning af virksomheders og andre organisationers kommunikation samt aktuelle tendenser, der perspektiverer og uddyber de faglige mål.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 150-250 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen tilrettelægges med udgangspunkt i aktuelle og autentiske problemstillinger, idet konkrete kampagner analyseres fagligt. Undervisningen skal i størst muligt omfang inddrage elevernes erfaringsgrundlag. Teori om markedskommunikation inddrages for at skabe struktur og forståelse. Viden, kundskaber og kompetencer i faget forudsætter faglig indsigt, men i særlig grad evne til at kunne identificere muligheder og udfordringer omkring markedskommunikation.

En induktiv, virkelighedsnær og casebaseret undervisningsform har en central plads i tilrettelæggelsen af undervisningen. Herigennem fremmes elevernes evne til at strukturere, formulere og formidle faglig argumentation. Der lægges i undervisningen vægt på fagets kreative del i forbindelse med elevernes arbejde med udvikling af kampagner. Det deduktive undervisningsprincip anvendes primært ved korte og målrettede øvelser.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges med varierende arbejdsformer, der understøtter elevernes opnåelse af de faglige mål. Undervisningen omfatter arbejde med konkrete og autentiske eksempler på virksomheders og andre organisationers kommunikation, således at eleverne opnår viden, kundskaber og færdigheder i arbejdet med markedskommunikation. Der lægges desuden vægt på at udfordre eleverne i forhold til at kunne anvende de digitale muligheder på en hensigtsmæssig måde.

Undervisningen skal tilrettelægges med mindst ét længere sammenhængende forløb, som i videst muligt omfang tilrettelægges med inddragelse af et reklamebureau eller andre eksterne samarbejdspartnere. Forløbet planlægges således, at elevernes færdigheder inden for de faglige mål fremmes.

Som grundlag for den mundtlige prøve arbejdes der med et forløb som skal dække kernestofområderne bredt. Forløbets overordnede emne bestemmes af læreren. Eleverne skal hertil udarbejde et kort sammenfattende skriftligt produkt for at fastholde fagligt fokus.

3.3. It

It og medier anvendes i undervisningen som fagligt redskab og som støtte for elevens læreproces i faget. Gennem undervisningen skal eleven udvikle evnen til at anvende et udsnit af digitale muligheder, herunder indgå i samarbejde med andre i digitale fællesskaber. Undervisningen skal bidrage til at udvikle elevens evne til på reflekteret vis at udvælge, analysere og vurdere information. Endelig skal undervisningen bidrage til, at eleven udvikler en kritisk tilgang til internettet og forskellige kommunikationsformer.

3.4. Samspil med andre fag

Faget har samspil med samfundsvidenskabelige og humanistiske fag. Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages desuden elevernes viden, kundskaber og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almendannende sider.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

De faglige mål er grundlaget for den løbende evaluering af elevernes faglige standpunkt. Elevernes mundtlige og skriftlige kompetencer samt deres viden, kundskaber og færdigheder i relation til markedskommunikation evalueres løbende. Individuel vejledning undervejs i forløbet skal give eleverne viden om deres standpunkt i forhold til fagets mål og styrke deres progression i faget. I evalueringen af elevernes skriftlige arbejde veksles mellem forskellige former for evaluering af det færdige produkt og en procesorienteret evaluering.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af et forløb, der typisk er udarbejdet i den afsluttende del af undervisningen, og en udtrukket opgave med tilhørende bilag i form af tekst- og kommunikationsmateriale. Opgaverne med bilag sendes til censor forud for prøvens afholdelse.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 30 minutters forberedelsestid.

Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation af den trukne opgave samt perspektiveringen til forløbet og former sig derefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator.

Den enkelte opgave må højst anvendes ved tre eksaminationer på samme hold. Et opgavesæt skal i al væsentlighed dække de faglige mål og kernestoffet.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1. Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation.

Bilag 158

Materialeteknologi C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Materialeteknologi er et teknisk fag, som behandler valg af materialer til konstruktioner og produkter, der udnytter materialeteknologien med hensyn til kvalitet, økonomi, miljø og ressourceforhold. Faget er eksperimentelt og kan indgå i et samspil med især naturvidenskabelige og teknologiske fag.

1.2. Formål

Materialeteknologi C bidrager til elevens almendannelse og styrker elevens forudsætninger for at gennemføre videregående uddannelser inden for det tekniske område og kan forholde sig til materialeteknologiske løsninger i omverdenen. Formålet er endvidere, at eleven opnår viden og kundskaber om materialeteknologiske problemstillinger, herunder i samspillet med de naturvidenskabelige og teknologiske fag, og erfaring i at kombinere teori og praktisk arbejde.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- gøre rede for forskellige materialer og deres typiske egenskaber på nano-, mikro- og meterskalaniveau
- foretage en konkret vurdering af et givet materiales fysiske og kemiske egenskaber
- foretage et hensigtsmæssigt valg af materiale til en given anvendelse
- gøre rede for hensigtsmæssige fremstillings-, bearbejdnings- og sammenføjningsmetoder
- foretage materialeprøvning på udvalgte materialer og gøre rede for de faktorer, der har betydning for prøvningen
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- materialerne metaller, herunder letmetaller samt keramiske materialer, plast, kompositter, træ m.m.
- atomar-, molekylær-, fiber- og krystalstruktur for udvalgte materialer
- egenskaber af betydning for valg af materiale til en given opgave, herunder miljømæssige aspekter, og overblik herover
- fremstillingsmetoder for udvalgte materialer
- en række bearbejdnings- og sammenføjningsmetoder
- forskellige simple materialeprøvningsmetoder.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal uddybe, perspektivere og fremdrage nye dimensioner og bidrage med en anvendelsesorientering i forhold til kernestoffet. Det supplerende stof samler faget i en helhed og udvælges således, at det i samarbejde med kernestoffet medvirker til udvikling af de faglige mål, perspektiverer og udbygger områder fra kernestoffet og understøtter fagets praktiske dimension.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 100-200 sider. Der skal indgå læsning af tekster på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Under anvendelse af primært det induktive undervisningsprincip arbejder eleverne med den teori, der benyttes til løsning af en given problemstilling. Undervisningen foregår som en vekselvirkning mellem teori og elevernes selvstændige eksperimenter med udgangspunkt i tekniske problemstillinger.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges, så der anvendes forskellige arbejdsformer, herunder en case, hvor der i et eksempel gennemgås en sammenkædning af hele materialeteknologien. I undervisningen sikres en progression således, at eleven kan arbejde selvstændigt og kritisk med afgrænsede problemstillinger, såvel praktiske som teoretiske. Der lægges vægt på elevernes selvstændige eksperimentelle arbejde.

Eleverne arbejder med den skriftlige dimension af faget og med mundtlig formidling i centrale dele af stoffet.

I casen belyses materialeegenskaber, materialevalg, miljø og fremstillings-, bearbejdnings- og sammenføjningsmetoder samt materialeprøvning af et eller flere produkter. De anvendte arbejdsmetoder i casen danner baggrund for en afsluttende opgave.

Der udarbejdes skriftlige opgaver med stigende progression. Den afsluttende opgave lægges til grund for den mundtlige prøve.

Skolen udarbejder en afsluttende opgave, der har et omfang svarende til ca. 20 timers undervisningstid. I forbindelse hermed vælger eleven eller grupper på op til fire elever i samarbejde med læreren en genstand eller et system af genstande, som gennemgås med hensyn til materialevalg. Der tages udgangspunkt i de metoder, der er anvendt i undervisningen. Der kan i forbindelse med opgavens løsning udføres mindre eksperimenter/test. Opgaven skal kunne indgå i grundlaget for årskarakteren i faget og udgør grundlaget for den mundtlige prøve.

3.3. It

Eleven skal undervises, så han/hun er i stand til at begå sig digitalt.

Eleven skal kunne:

- arbejde med informationssøgning og dataopsamling, finde, anvende og vurdere kilder
- anvende digitale hjælpemidler til at skabe overblik over den valgte tekniske problemstilling
- dokumentere sit arbejde digitalt med eksempelvis tegninger, diagrammer, visualisering, beregning, simulering, audio- eller videobehandling.

3.4. Samspil med andre fag

Materialeteknologi C er omfattet af det generelle krav om samspil mellem fagene. I de treårige gymnasiale uddannelser vælges og behandles dele af kernestof og supplerende stof, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil i studieretningen.

Der inddrages viden fra matematik, fysik og kemi under hensyntagen til elevens valg af fagligt niveau i disse fag.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Elevernes præstation og den samlede arbejdsindsats vurderes løbende. Vurderingen er en helhedsvurdering af elevernes faglige standpunkt og arbejdsindsats. Der veksles mellem forskellige former for evaluering af det færdige produkt og en procesorienteret evaluering.

4.2. Prøveform

Mundtlig prøve på grundlag af eksaminandens besvarelse af den afsluttende opgave. En fortegnelse over opgaveformuleringerne til eksaminandernes afsluttende opgaver sendes til censor forud for prøven. Den afsluttende opgave er forinden prøven ikke rettet og kommenteret af læreren/eksaminator.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter. Der gives ingen forberedelsestid.

Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation af sin afsluttende opgave suppleret med et eller flere i forvejen forberedte spørgsmål fra eksaminator. Eksaminationen former sig derefter som en uddybende samtale, der med udgangspunkt i eksaminandens afsluttende opgave kan omfatte emner inden for hele fagets kernestof og supplerende stof.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der lægges vægt på:

- fremlæggelsen af det faglige indhold i opgaven i relation til de faglige mål
- evnen til at demonstrere overblik over faget

- besvarelse af uddybende og supplerende spørgsmål til opgaven i relation til de faglige mål.

Der gives én karakter ud fra en helhedsbedømmelse af eksaminandens mundtlige præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at:

- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

4.4. Selvstuderende

Kursisten/den selvstuderende besvarer den stillede opgave, som beskrevet i pkt. 3.2. og 4.2. Skolens leder udpeger en vejleder for den enkelte kursist/selvstuderende. Kursisten/den selvstuderende modtager vejledning undervejs i forløbet. Hvis der indgår eksperimenter/test i opgavebesvarelsen, skal skolens leder sikre, at skolens laboratorier eller værksteder stilles til rådighed i fornødent omfang. Den udarbejdede opgavebesvarelse indgår i bedømmelsen ved den mundtlige prøve, jf. pkt. 4.2. Bedømmelseskriterierne svarer til bedømmelseskriterierne i pkt. 4.3. i denne læreplan.

Bilag 159

Organisation C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Organisation er et samfundsvidenskabeligt fag, der omfatter viden og kundskaber om ledelse i organisationer, herunder viden om organisatoriske strukturer og processer. Faget giver viden og kundskaber om ledelsens og de ansattes muligheder for at tilpasse organisationen under hensyn til udviklingen i virksomhedens omverden. Der arbejdes i faget med almenmenneskelige spørgsmål i relation til individ, virksomhed og samfund.

1.2. Formål

Gennem undervisningen skal eleverne udvikle deres evne til at analysere, vurdere og formidle problemstillinger omkring ledelse og organisation gennem anvendelse af fagets teori. Undervisningen skal desuden fremme elevernes evne til at arbejde struktureret og målrettet, men også innovativt med løsning af en virksomheds ledelsesmæssige og organisatoriske udfordringer.

Undervisningen i organisation skal udvikle elevernes evne til at forholde sig til ledelse og organisation i en international kontekst.

Undervisningen skal bidrage til udviklingen af elevernes digitale kompetencer og dannelse. Desuden skal undervisningen fremme elevernes nysgerrighed, engagement i fagets discipliner, og de uddannelses- samt karrieremæssige muligheder som faget indbyder til. Undervisningen skal endelig fremme elevernes evne til produktion af viden i overensstemmelse med god akademisk praksis.

Faget skal bidrage til udviklingen af elevernes almendannelse ved at skærpe elevernes forståelse af sig selv som individer og borgere i et åbent markedsøkonomisk og demokratisk samfund.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- afgøre, hvilke forhold der har betydning for virksomhedens ledelse og organisation, herunder demonstrere viden og kundskaber om fagets identitet og metoder
- identificere, formulere og løse ledelsesmæssige og organisatoriske problemstillinger
- anvende ledelsesmæssige og organisatoriske modeller
- ræsonnere med anvendelse af fagets teori, herunder kunne forklare sammenhænge mellem ledelsesmæssige og organisatoriske forhold i en given kontekst
- indsamle og bearbejde simple informationer om virksomhedens ledelsesmæssige og organisatoriske forhold
- fortolke og formidle informationer om virksomhedens ledelsesmæssige og organisatoriske forhold bredt og i samspil med andre fag
- udvælge og anvende relevante digitale værktøjer.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Det obligatoriske kernestof er:

Ledelse og organisation i historisk perspektiv

- klassiske og nyere skoler

Organisationsstruktur og design

- arbejdsdeling og organisationsprincipper, konfigurationer/idealtyper, organisationsform

Motivationsteori

- adfærdsmæssigt og humanistisk perspektiv, psykologisk kontrakt

Ledelsesteori

- leadership, management og coaching, lederroller, menneskesyn, ledergitter, situationsbestemt ledelse

Organisationskultur

- perspektiver på organisationskultur, kulturdimensioner, kultur og ledelse.

Det valgfrie kernestof omfatter ét af følgende områder:

Projektledelse

- teams, ledelse og organisering af projekter, projektledelse af innovationstiltag

Personaleudvikling og ledelse

- personlighedsteori, personlighedstest, medarbejderudvikling, lederudvikling

Forandringsledelse

- ledelse af forandringer, modstand mod forandringer, kommunikationsteori.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof anvendes til at belyse aktuelle problemstillinger omkring ledelse og organisation. Det supplerende stof er typisk erhvervsnyheder og cases fra konkrete virksomheder, oftest i et globalt perspektiv. Der kan indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog

2.4 Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 150-350 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

I organisation arbejdes med aktuelle og virkelighedsnære problemstillinger, hvor ledelsesmæssige og organisatoriske forhold analyseres ud fra en helhedsorienteret synsvinkel.

Det induktive undervisningsprincip er centralt i bestræbelserne på at udfordre eleverne på deres kompetencer i faget. Det deduktive undervisningsprincip anvendes ved korte og målrettede forløb, hvor der er fokus på at formidle fagets teori, begreber, modeller, modelforudsætninger og begrænsninger.

Der lægges vægt på, at eleverne udfordres på deres evne til konvergent såvel som divergent tænkning, at de udfordres i forhold til at kunne anvende de digitale muligheder på en hensigtsmæssig måde. Der lægges desuden vægt på, at eleverne udfordres i forhold til deres internationale udsyn. Der skal lægges afgørende vægt på, at den enkelte elev får mulighed for selvstændigt at formidle faglige problemstillinger, herunder fremføre faglige ræsonnementer. I tilrettelæggelsen inddrages elevernes viden, kundskaber og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almen dannende sider.

3.2. Arbejdsformer

I undervisningen skal der anvendes afvekslende og elevaktiverende arbejdsformer, således at eleverne får muligheder for at analysere, dokumentere, formidle og diskutere eller vurdere problemer og løsninger. Der skal være progression i anvendelsen af arbejdsformer frem mod mere selvstændiggørende og studieforberedende arbejdsformer. Eleverne skal inddrages i planlægning af undervisningen, herunder valg af problemstillinger og arbejdsformer.

Undervisningen omfatter et projektforløb med udgangspunkt i et af de valgfrie kernestofområder. Forløbet tilrettelægges med en høj grad af autenticitet, således at elevernes evne til at diskutere og vurdere virkelighedsnære problemstillinger med anvendelse af fagets teori udvikles.

Undervisningen omfatter endvidere arbejde med øvelser ud fra afgrænsede ledelsesmæssige og organisatoriske problemer med givne svarmuligheder og små cases med mere åbne problemstillinger og flere svarmuligheder.

3.3. It

It og medier anvendes i undervisningen som fagligt redskab og som støtte for elevernes læreproces i faget. Gennem undervisningen skal eleverne udvikle evnen til at anvende et bredt udsnit af digitale muligheder, herunder indgå i samarbejde med andre i digitale fællesskaber. Undervisningen skal bidrage til at udvikle elevernes evne til på reflekteret vis at udvælge, analysere og vurdere information. Endelig skal undervisningen bidrage til, at eleverne udvikler en kritisk tilgang til internettets teknologi og kommunikationsformer.

3.4. Samspil med andre fag

Hvor det er muligt, indgår organisation i samspil med andre fag om emner, der har relation til virksomheders organisation og ledelse.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Gennem fremadrettet, individuel vejledning og tilbagemeldinger på faglige aktiviteter skal eleverne undervejs i det samlede forløb bibringes en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt. Grundlaget for evalueringen skal være de faglige mål. Der skal desuden gennemføres aktiviteter, som får eleverne til selv at reflektere over faglig udvikling.

Specielt i forbindelse med projektforløbet inddrages aktiviteter, som stimulerer den individuelle og fælles refleksion over udbyttet af undervisningen.

I tilbagemeldinger på skriftlige og mundtlige aktiviteter skal der ske en fokuseret vejledning med præcise anvisninger på forbedringer vedrørende anvendelse af fagets teori og faglige ræsonnementer.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag eksaminandens projektforløb fra undervisningen, jf. pkt. 3.2. Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Der gives ingen forberedelsestid.

Eksaminationen indledes med eksaminandens præsentation, ca. 10 minutter, af en selvvalgt problemstilling fra eksaminandens projektforløb. Resten af eksaminationstiden former sig som en samtale mellem eksaminand og eksaminator med udgangspunkt i eksaminandens præsentation og med perspektiv til fagets kernestof.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1. Der afgives én samlet karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation.

Bilag 160

Programmering B – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Programmering omfatter de metoder og teknikker der anvendes til udvikling af it-systemer.

Faget er et teknisk og kreativt fag med vægt på eksperimentelle og innovative processer, der sætter eleven i stand til at bruge programmering til at skabe løsninger på problemer inden for mange forskellige fagområder. Derudover er faget et videns- og kundskabsfag som med de teknisk- og kreative sider gensidigt betinger hinanden og sikrer faglig dybde.
Faget har en betydelig praktisk dimension, der omhandler arbejde med større it-systemer og programmering af teknologiske løsninger baseret på forskellige programmerbare enheder.

1.2. Formål

Formålet med faget er at give en bred og nuanceret introduktion til programmering, herunder at illustrere brug af programmering med henblik på at tilfredsstille personlig nysgerrighed, til kreativt udtryk, til at skabe ny viden og til at løse problemer (til hjælp for mennesker, organisationer og samfund).

Faget bidrager til elevernes almendannelse og studiekompetence ved at udvikle evnen til logisk, systematisk og kreativ tankegang og ved at udvikle særlige programmeringsorienterede it-færdigheder, der kan anvendes inden for andre fagområder i uddannelsen og i videreuddannelsessammenhæng. Gennem arbejdet med faget opnår eleverne kompetence til at kunne undersøge og beskrive processer og behandle data og informationer ved hjælp af programmering.

Faget understøtter elevernes muligheder for at agere i den globale højteknologiske verden. Faget giver eleverne viden om, hvordan it-systemer udvikles, og om it-systemers potentialer for løsninger af globale, nationale og lokale problemstillinger.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- bruge programmering til at undersøge et emne eller problemområde, med henblik på – via programmets funktion - at skabe ny indsigt eller til at løse et problem
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- anvende avancerede konstruktioner i et programmeringssprog
- redegøre for arkitekturen af programmer på forskellige abstraktionsniveauer, herunder relationen mellem brug og funktion
- redegøre for simple specifikationsmodeller og realisere disse i simple velstrukturerede programmer samt teste disse
- rette, tilpasse og udvide avancerede programmer
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder
- arbejde inkrementelt og systematisk i programmeringsprocessen.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- programmeringssprog og elementer i programmers opbygning, herunder variabler, typer, udtryk, kontrolstrukturer, parametrisering/abstraktionsmekanismer, rekursion, polymorfi og algoritmemønstre
- arkitekturen for programmers interaktion med omgivelserne med henblik på hændelsesstyret interaktion og interaktion mellem systemer
- generiske programdele og biblioteksmoduler
- arbejdsgange og systematik i programmeringsprocessen, herunder test og fejlfinding
- abstrakte programmeringsbeskrivelser og dokumentation.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet.

I forhold til de faglige samspil med de øvrige fag i uddannelsen vælges der supplerende stof med henblik på at bibringe faglig fordybelse og styrke toningen af kernestoffet. Dele af det supplerende stof vælges i samarbejde med eleverne, når det er muligt.

Der skal indgå læsning af it-faglige tekster på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 200-350 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1 Didaktiske principper

Undervisningen organiseres omkring flere temaer og projekter. Disse vælges, så de tilsammen dækker kernestof og supplerende stof, med henblik på at der er en klar progression i arbejdet med faglige mål og selvstændighed.

Undervisningen tilrettelægges ved brug af anerkendte didaktiske principper, herunder 'use-modify-create'-progression fra at anvende udleverede programmer til at modificere disse for til sidst selvstændigt at skabe (nye dele af) programmer; 'Stepwise Improvement', som teknik til trinvis, iterativ og systematisk udvikling af programmer og 'Worked Examples' (kombineret med 'faded guidance'), til illustration af eksemplariske løsningsprocesser. Undervisningsformen differentieres således, at alle elever udvikler sig i undervisningsforløbet. Der veksles mellem overbliksskabende forløb, eksperimenter, øvelser og projekter.

3.2 Arbejdsformer

Undervisningen tager udgangspunkt i teknologi, der indeholder programmerede funktioner. Der lægges vægt på, at eleven kan beskrive programmers funktion i normalt sprog og opnå en naturlig tilgangsvinkel til at omsætte disse funktioner til elementer i et programmeringssprog.

Der vælges et primært programmeringssprog som grundlag for undervisningen. Der arbejdes både med eksempler på større it-systemer og aktuelle teknologier, der er velkendte for eleverne. Arbejdet med aktuelle teknologier skal sætte eleverne i stand til at reflektere over egne evner og interesse for karriere indenfor programmering eller andre fagområder, hvor programmeringskompetencen er relevant.

Undervisningen tilrettelægges om muligt med udadrettede aktiviteter og/eller i samarbejde med eksterne parter, som eksemplificerer fagets anvendelses - og karrieremuligheder.

Undervisningen differentieres og veksler mellem overbliksskabende forløb og projektundervisning. Undervisningsformen fremmer en progression i både indholdsmæssig sværhedsgrad og selvstændighed i problemløsningen. Der udarbejdes projektdokumentation, i form af passende faglige dokumentationsformer.

Undervisningen tilrettelægges således, at eleverne arbejder udforskende og kreativt og samtidig systematisk med problemløsning og programmering.

I den afsluttende periode af undervisningen afsættes 20 timers undervisningstid til, at eleverne med vejledning fra læreren, udarbejder et eksamensprojekt i grupper på to til tre. Hvor dette ikke er muligt eller ønskeligt, kan man lade eleverne arbejde individuelt. Eksamensprojektet består af et produkt samt en synopsis. Synopsen skal dokumentere udviklingen af det færdige produkt og må højst have et omfang af fem til otte normalsider, eksklusiv koder, rutediagrammer, bilag mm. Eksamensprojektet udarbejdes inden for rammerne af projektoplæg stillet af skolen. Eksamensprojektgrupperne udarbejder en fælles projektbeskrivelse, der inkluderer en beskrivelse af den enkelte eksaminands fokus. Projektbeskrivelsen godkendes af skolen, når beskrivelsen er tilstrækkelig fagligt bred og niveaumæssigt relevant. Eksamensprojektets synopsis er individuelt udarbejdet.

Afleveringstidspunktet skal normalt være senest en uge før eksamensperiodens begyndelse.

Eksamensprojektet indgår i grundlaget for den afsluttende standpunktskarakter, hvis der gives en sådan, og udgør grundlaget for prøven.

Eksamensprojektets synopsis er forinden prøven ikke rettet og kommenteret af eksaminator.

Den enkelte elev dokumenterer løbende sin faglige udvikling i en logbog. Dokumentationen i logbogen kan have form af f.eks. it-systemer, programmer, noter, synopser, programbeskrivelser og flowcharts.

3.3 It

Gennem arbejdet med udvikling af programmer og it-systemer i faget opnås såvel specifikke faglige digitale kompetencer som almene digitale kompetencer, hvilket er fagets bidrag til uddannelsernes overordnede krav om digital dannelse.

- Programmeringsværktøjer, der automatisk kan generere dokumentation og test, anvendes, ligesom andre informationsteknologiske værktøjer inddrages efter behov.
- Internettet anvendes som søgningsværktøj til oplysninger, vejledninger, eksempler, programdele og biblioteksmoduler med efterlevelse af ophavsretslige regler og dokumentationskrav.
- I arbejdet med stof om konkrete teknologier og standardiseringer skal eleverne anvende originale kilder (eksempelvis dokumentation af programmeringssprog, data og diagrammer).

- Eleverne arbejder med digital dokumentation af deres it-systemer, bl.a. i form af modeller og kommentarer i programmeringskoden.

3.4 Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det kan bidrage til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af temaer og belysning af fagets almendannende sider.

Når faget indgår i flerfaglige forløb, lægges der vægt på, at eleverne får mulighed for løbende at reflektere over, hvordan deres valg og behandling af viden og metoder fra de indgående fag påvirker kvaliteten af den flerfaglige problemløsning.

Der lægges i undervisningen vægt på, at programmering er en aktivitet, der kan hjælpe med at løse opgaver fra andre fagområder. Der kan inddrages problemstillinger fra elevernes øvrige fag, og eleverne kan få mulighed for at bruge programmering til at belyse og løse problemer på en ny måde og derved skabe ny indsigt gennem programmering.

Eksamensprojektet kan udformes som en del af et projekt i et andet fag eller ved at inddrage viden fra andre fag.

4. Evaluering

4.1 Løbende evaluering

Eleverne udarbejder i undervisningsperioden et antal produkter i form af programmer og it-systemer med tilhørende dokumentation. Eleven samler noter, produkter og dokumentationer i sin logbog, som anvendes i forbindelse med elevens selvevaluering og den fremadrettede evaluering ved samtaler med og feedback fra læreren. Evalueringen skal give en individuel vurdering af niveauet for - og udviklingen af elevens faglige standpunkt i forhold til opfyldelse af de faglige mål.

4.2 Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af eksaminandens eksamensprojekt, jf. pkt. 3.2., og en opgave med tilhørende bilag, tildelt ved lodtrækning.

Før prøven sender skolen et eksemplar af synopsen, fortegnelse over eksamensprojekterne samt opgaver med bilag til censor. Eksaminator og censor drøfter inden den mundtlige del af prøven, hvilke problemstillinger fra eksamensprojektet eksaminanden skal uddybe. Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen dække de faglige mål. Opgaverne fordeles ved lodtrækning. Den enkelte opgave må højst anvendes tre gange på samme hold. Eksaminationstiden er ca. 30 minutter. Der gives ca. 60 minutters forberedelsestid. Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation af eksamensprojektet suppleret med et eller flere i forvejen forberedte spørgsmål fra eksaminator. Eksaminationen former sig derefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator med udgangspunkt i opgaven.

4.3 Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved prøve, hvor faget indgår i samspil med andre fag, lægges der vægt på at eksaminanden kan

- demonstrere viden om fagets identitet og metoder
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation, omfattende eksamensprojektet samt opgaven.

Bilag 161

Programmering C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Programmering omfatter de metoder og teknikker, der anvendes til at få programmerbare it-komponenter til at udføre planlagte handlinger. Faget har en betydelig praktisk dimension med programmering af enkle it-komponenter og demonstration af mere komplekse teknologiske systemer. Faget er et teknisk og kreativt fag med vægt på eksperimentelle og innovative processer, samt et videns- og kundskabsfag. Disse sider af faget betinger gensidigt hinanden og sikrer faglig dybde.

1.2. Formål

Formålet med faget er at give en bred og nuanceret introduktion til programmering, herunder at illustrere brug af programmering med henblik på at tilfredsstille personlig nysgerrighed, til kreativt udtryk, til at skabe ny viden og til at løse problemer (til hjælp for mennesker, organisationer og samfund).

Faget bidrager til elevernes almendannelse og studiekompetence ved at udvikle evnen til logisk, systematisk og kreativ tankegang og ved at udvikle særlige programmeringsorienterede it-færdigheder, der kan anvendes inden for andre fagområder i uddannelsen og i videreuddannelsessammenhæng. Gennem arbejdet med faget opnår eleverne kompetence til at kunne undersøge og beskrive enkle processer og behandle data og informationer ved hjælp af programmering.

Faget understøtter elevernes muligheder for at agere i den globale højteknologiske verden. Faget giver eleverne viden om, hvordan it-systemer udvikles, og om it-systemers potentialer for løsninger af globale, nationale og lokale problemstillinger.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- læse enkle programmer og redegøre for deres funktionsmåde og anvendelsesmuligheder
- rette og tilpasse enkle programmer
- anvende eksisterende programdele og biblioteksmoduler i arbejdet med at programmere et fungerende system
- demonstrere systematik i programmeringsprocessen
- løse en enkel problemstilling gennem udviklingen af et program bl.a. i samspil med andre fag
- anvende grundlæggende konstruktioner i et programmeringssprog
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- programmeringssprog og elementer i programmeringssprogets opbygning såsom data- og kontrolstrukturer
- programdele og biblioteksmoduler
- arbejdsgange og systematik i programmeringsprocessen
- abstrakte programmeringsbeskrivelser og dokumentation.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet.

I forhold til de faglige samspil med de øvrige fag i uddannelsen vælges der supplerende stof med henblik på at bibringe faglig fordybelse og styrke toningen af kernestoffet. Dele af det supplerende stof vælges i samarbejde med eleverne, når det er muligt.

Der kan indgå læsning af it-faglige tekster på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 90-150 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen organiseres omkring flere temaer og projekter. Disse vælges, så de tilsammen dækker kernestof og supplerende stof, med henblik på at der er en klar progression i arbejdet med faglige mål og selvstændighed.

Undervisningen tilrettelægges ved brug af anerkendte didaktiske principper, herunder 'use-modify-create'-progression fra at anvende udleverede programmer til at modificere disse for til sidst selvstændigt at skabe (nye dele af) programmer; 'Stepwise Improvement', som teknik til trinvis, iterativ og systematisk udvikling af programmer og 'Worked Examples' (kombineret med 'faded guidance'), til illustration af eksemplariske løsningsprocesser.

Undervisningsformen differentieres således, at alle elever udvikler sig i undervisningsforløbet. Der veksles mellem overbliksskabende forløb, eksperimenter, øvelser og projekter.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tager udgangspunkt i elevens hverdag og teknologier, der indeholder programmerede funktioner. Der lægges vægt på, at eleven kan beskrive programmers funktion i normalt sprog og opnå en naturlig tilgangsvinkel til at omsætte disse funktioner til elementer i et programmeringssprog.

Der vælges et primært programmeringssprog som grundlag for undervisningen. Der arbejdes med eksempler på programmer. Udviklingen af forståelsen af programmeringssproget sker ved at eksperimentere med varianter af enkle programmer. Arbejdet med aktuelle teknologier skal sætte eleverne i stand til at reflektere over egne evner og interesse for karriere indenfor programmering eller andre fagområder, hvor programmeringskompetencen er relevant.

Undervisningen tilrettelægges om muligt med udadrettede aktiviteter og/eller i samarbejde med eksterne parter, som eksemplificerer fagets anvendelses - og karrieremuligheder.

Undervisningsformen fremmer en progression i både indholdsmæssig sværhedsgrad og selvstændighed i problemløsningen. Der udarbejdes produkter med tilhørende dokumentation i form af synopser, herunder et eksamensprojekt.

I den afsluttende periode af undervisningen afsættes 20 timers undervisningstid til, at eleverne med vejledning fra læreren udarbejder et eksamensprojekt i grupper på to til tre. Hvor dette ikke er muligt eller ønskeligt, kan man lade eleverne arbejde individuelt. Eksamensprojektet består af et produkt og en synopsis. Synopsen skal dokumentere udviklingen af det færdige produkt og har et omfang på fem til otte normalsider, eksklusiv koder, rutediagrammer, bilag mm.

Eksamensprojektet udarbejdes inden for rammerne af et projektoplæg stillet af skolen. Eksamensprojektgrupperne udarbejder en fælles projektbeskrivelse, der inkluderer en beskrivelse af den enkelte eksaminands fokus. Projektbeskrivelsen godkendes af skolen, når beskrivelsen er tilstrækkelig fagligt bred og niveaumæssigt relevant.

Eksamensprojektets synopsis er individuelt udarbejdet.

Afleveringstidspunktet skal normalt være senest en uge før eksamensperiodens begyndelse.

Eksamensprojektet indgår i grundlaget for den afsluttende standpunktskarakter, hvis der gives en sådan, og udgør grundlaget for prøven.

Eksamensprojektets synopsis er forinden prøven ikke rettet og kommenteret af eksaminator.

Den enkelte elev dokumenterer løbende sin faglige udvikling i en logbog. Dokumentationen i logbogen kan have form af f.eks. programmer, noter, synopser, programbeskrivelser og flowcharts.

3.3. It

Gennem arbejdet med udvikling af programmer i faget opnås såvel specifikke faglige digitale kompetencer som almene digitale kompetencer, hvilket er fagets bidrag til uddannelsernes overordnede krav om digital dannelse.

- Programmeringsværktøjer, der automatisk kan generere dokumentation og debugging, anvendes, ligesom andre informationsteknologiske værktøjer inddrages efter behov.
- Internettet anvendes som søgningsværktøj til oplysninger, vejledninger, eksempler, programdele og biblioteksmoduler med efterlevelse af ophavsretslige regler og dokumentationskrav.
- I arbejdet med stof om konkrete teknologier og standardiseringer skal eleverne anvende originale kilder (eksempelvis dokumentation af programmeringssprog, data og diagrammer).
- Eleverne arbejder med digital dokumentation af deres programmer, bl.a. i form af modeller og kommentarer i programmeringskoden.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det kan bidrage til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af temaer og belysning af fagets almendannende sider.

Når faget indgår i flerfaglige forløb, lægges der vægt på, at eleverne får mulighed for løbende at reflektere over, hvordan deres valg og behandling af viden og metoder fra de indgående fag påvirker kvaliteten af den flerfaglige problemløsning.

Der lægges i undervisningen vægt på, at programmering er en aktivitet, der kan hjælpe med at løse opgaver fra andre fagområder. Der kan inddrages problemstillinger fra elevernes øvrige fag, og eleverne kan få mulighed for at bruge programmering til at belyse og løse problemer på nye måder og derved skabe ny indsigt gennem programmering.

Eksamensprojektet kan udformes som en del af et projekt i et andet fag eller ved at inddrage viden fra andre fag.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Eleverne udarbejder i undervisningsperioden et antal produkter i form af programmer med tilhørende dokumentation. Eleven samler noter, produkter og dokumentationer i sin logbog, som anvendes i forbindelse med elevens selvevaluering og den fremadrettede evaluering ved samtaler med og feedback fra læreren. Evalueringen skal give en individuel vurdering af niveauet for - og udviklingen af elevens faglige standpunkt i forhold til opfyldelse af de faglige mål.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig individuel prøve på grundlag af eksaminandens eksamensprojekt, jf. pkt. 3.2.

Før prøven sender skolen et eksemplar af synopserne, samt en fortegnelse over eksamensprojekt- beskrivelserne, til censor. Eksaminator og censor drøfter inden prøven, hvilke problemstillinger i eksamensprojektet eksaminanden skal uddybe. Eksaminationstiden er ca. 24 minutter. Der gives ingen forberedelsestid. Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation af eksamensprojektet suppleret med et eller flere i forvejen forberedte spørgsmål fra eksaminator. Eksaminationen former sig derefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator med udgangspunkt i synopsen.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved prøve, hvor faget indgår i samspil med andre fag, lægges der vægt på, at eksaminanden kan

- demonstrere viden om fagets identitet og metoder
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation.

Bilag 162

Psykologi B – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Psykologi er videnskaben om, hvordan mennesker sanser, tænker, lærer, føler, handler og udvikler sig universelt og under givne livsomstændigheder som et resultat af samspillet mellem psykologiske, sociale, kulturelle og fysiologiske faktorer. Undervisningsfaget psykologi bygger på viden og metoder fra den videnskabelige psykologis forskning inden for de naturvidenskabelige, samfundsvidenskabelige og humanistiske områder og sikrer hermed faglig dybde og muligheder for fagligt samspil. Resultaterne af forskningen anvendes i mange forskellige sammenhænge til at opnå en forståelse af de vilkår, muligheder og udfordringer, mennesker møder personligt og i fællesskaber, både lokalt og globalt. Psykologi bygger historisk på filosofisk og videnskabelig teoridannelse. Faget giver eleverne kundskaber i teoretiske og empiriske forhold omkring udvikling af psykologisk viden samt færdigheder i at anvende denne viden i konkrete sammenhænge. Endvidere udvikler faget evnen til kritisk anvendelse af psykologisk viden på aktuelle psykologiske problemstillinger, hvorved elevernes forståelse, holdninger og handlemuligheder kvalificeres.

1.2. Formål

Psykologi B bidrager til uddannelsens overordnede målsætning ved, at eleverne får kundskaber, viden og færdigheder i at undersøge og diskutere psykologiske forhold på et fagligt grundlag. Undervisningen udvikler elevernes selvstændighed og kompetence i at formulere og undersøge konkrete psykologiske problemstillinger kritisk ved hjælp af fagets viden og metoder og sikrer hermed den faglige dybde. Elevernes almendannelse og demokratiske forståelse styrkes gennem tilegnelse af kundskaber og viden, der gør dem i stand til at reflektere over psykologiske, almenmenneskelige, sociale, digitale, kulturelle såvel som interkulturelle forhold i den moderne verden. Faget udvikler elevernes forståelse og respekt for menneskers forskellighed på baggrund af køn, personlige, sociale og kulturelle faktorer, hvilket er med til at gøre dem ansvarlige og kompetente til at navigere i en foranderlig og globaliseret verden. Elevernes metodiske indsigt og innovative kompetencer fremmes gennem arbejdet med at undersøge konkrete virkelighedsnære problemstillinger og diskutere mulige løsninger på et fagligt grundlag. Elevernes studiekompetence udvikles gennem anvendelse af fagets viden, begreber og metoder samt arbejdet med at forholde sig kritisk til psykologisk viden. Psykologi B bidrager ligeledes til udvikling af kompetencer, der gør eleverne i stand til at reflektere over egen studiepraksis og til at indgå i fællesskaber med andre.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- demonstrere indgående kendskab til fagets stofområder, primært i forhold til det normalt fungerende menneske
- redegøre for og kritisk forholde sig til psykologisk viden i form af psykologiske teorier, begreber og undersøgelser og kunne forstå dem i en historisk-kulturel kontekst
- formulere konkrete psykologifaglige problemstillinger i aktuelt stof samt udvælge og anvende relevant psykologisk viden fra forskellige kilder, herunder digitale medier, til at undersøge disse problemstillinger og kunne forholde sig kritisk til den anvendte viden på et fagligt grundlag
- inddrage og vurdere forskellige forklaringer på psykologiske problemstillinger
- redegøre for og kritisk forholde sig til fagets forskningsmetoder, herunder kunne diskutere etiske problemstillinger i psykologisk forskning, samt kunne skelne mellem hverdagspsykologi og videnskabelig baseret psykologisk viden
- demonstrere et grundigt kendskab til fagets metoder og på den baggrund selv være i stand til at designe og gennemføre mindre former for feltundersøgelser, herunder kunne præsentere og forholde sig til resultaterne med brug af et metodisk begrebsapparat
- vurdere betydningen af sociale og kulturelle faktorer i forhold til menneskers tænkning og handlinger
- argumentere fagligt og formidle psykologisk viden skriftligt og mundtligt med et fagligt begrebsapparat på en klar og præcis måde
- demonstrere viden om psykologis identitet og metoder og behandle problemstillinger i samspil med andre fag.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

Socialpsykologi

- social adfærd, gruppepsykologiske processer, inklusion og eksklusion samt social indflydelse

- kommunikation i sociale sammenhænge og på digitale medier
- social kognition, herunder stereotyper, fordomme og diskrimination
- kulturpsykologi, herunder kulturelle normer og konsekvenser af globaliseringen for identitet og socialt samspil

Udviklingspsykologi
- menneskets udvikling i et livslangt perspektiv, herunder betydningen af arv, miljø, køn og kultur
- tilknytning, omsorg og familiens betydning for udvikling, herunder betydningen af sårbarhed og resiliens

Kognition og læring
- psykologiske, sociale, digitale og kulturelle forholds betydning for læring, motivation og hukommelse
- følelser og kognition
- perceptionens og tænkningens betydning for menneskets forståelse af sig selv og omverdenen

Personlighed og identitet
- selv, identitet og personlighed
- individuelle forskelle i livsstil og håndtering af udfordringer, herunder arbejde, stress og coping

Psykologisk metode
- undersøgelsesmetoder, herunder eksperiment, observation, interview og spørgeskemaundersøgelse samt simpel analyse af data.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof i psykologi B, herunder det eventuelle samspil med andre fag, skal perspektivere og uddybe kernestoffet og i det hele taget udvide den faglige horisont, så eleverne kan leve op til de faglige mål, jf. pkt. 2.1. Det supplerende stof indgår sammen med kernestoffet i feltundersøgelser og medvirker til udvikling af elevernes metodiske forståelse, innovative kompetencer samt karrierekompetencer. Der skal indgå materiale på engelsk, samt når det er muligt, på andre fremmedsprog.

Til det supplerende stof hører følgende områder:
- sundhedspsykologi
- klinisk psykologi
- børne- og familiepsykologi
- neuropsykologi
- idrætspsykologi
- mediepsykologi
- reklamepsykologi
- arbejds- og organisationspsykologi
- økonomisk psykologi, herunder adfærdsøkonomi
- pædagogisk psykologi
- politisk psykologi
- retspsykologi
- produkt-og designpsykologi.

Der tilrettelægges undervisningsforløb i mindst to af disse områder.

Afhængig af den enkelte uddannelses profil skal det supplerende stof, sammen med kernestoffet, tilrettelægges således, at det bidrager til realisering af den pågældende uddannelses formål. Der kan være tale om at vægte:
- det praksis- og anvendelsesorienterede
- arbejds- og erhvervsrelaterede perspektiver
- videnskabelige og metodiske forhold.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 400-500 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Det bærende princip for tilrettelæggelsen er en temaorienteret undervisning, hvor samtlige kernestoffets delområder og relevante dele af det supplerende stof er belyst ved undervisningens afslutning. De faglige mål er styrende for den pædagogiske tilrettelæggelse af de tematiske forløb og sikrer elevernes faglige progression. Eleverne skal sikres medindflydelse på undervisningens indhold og form, og de skal understøttes i deres selvstændighed og ansvarlighed ved brug af en bred vifte af undervisningsformer, herunder de muligheder der tilbydes i informationsteknologiske værktøjer. Disse og de metakognitive aspekter i faget skal inddrages således, at de medvirker til udvikling af personlige og sociale kompetencer baseret på et fagligt udgangspunkt, ligesom studiekompetencen skal udvikles gennem det systematiske arbejde med faglighed, kritisk tænkning og

samspil med andre fag. Undervisningen skal sikre, at eleverne får muligheder for at udvikle formidlingskompetence samt selvstændighed i at formulere psykologiske problemstillinger ud fra aktuelt stof og besvare disse problemstillinger ved hjælp af relevant psykologisk viden. Gennem feltarbejde udfordres elevernes nysgerrighed gennem muligheden for selv at afgrænse virkelighedsnære psykologifaglige problemstillinger og foretage selvstændige små undersøgelser med brug af fagets metoder. Feltarbejdet skal indtænkes som en central aktivitet i forhold til at udvikle elevernes forståelse af fagets metoder samt muligheder for at formidle resultater både mundtligt og skriftligt. Feltarbejdet kan desuden indgå som en væsentlig del af innovative projekter og kan udføres i samarbejde med andre fag.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen organiseres med henblik på variation og progression med fokus på elevaktiverende arbejdsformer for at fremme elevernes evne til selvstændigt at formulere og undersøge psykologiske problemstillinger. Der skal varieres mellem lærercentrerede og elevcentrerede undervisningsformer, og der skal veksles mellem induktive og deduktive principper, herunder projektorganiserede arbejdsformer med udgangspunkt i konkrete psykologiske problemstillinger, der giver eleverne mulighed for at udvikle deres kreative og innovative kompetencer. Eleverne udvikler deres viden, kundskaber og færdigheder i fagets metoder gennem inddragelse af undersøgelser i undervisningen, muligheder for selv at udføre små undersøgelser samt gennem feltarbejde. Undervisningen på psykologi B skal give mulighed for at undersøge afgrænsede virkelighedsnære problemstillinger og udvikle og vurdere løsninger, herunder innovative løsninger, hvor fagets viden og metoder anvendes. Skriftlige øvelser inddrages for at styrke præcision og korrekt anvendelse af fagets begreber i faglig formidling og som støtte for mundtlige oplæg. Når det er hensigtsmæssigt, etableres kontakt til den praktiske verden, f.eks. i form af institutionsbesøg, praktik, gæstelærere eller feltarbejde, således at eleverne oplever kobling mellem teori og praksis. Hermed får eleverne indsigt i, hvordan psykologisk viden anvendes i forskellige praktiske sammenhænge, hvilket medvirker til udvikling af deres karrierekompetence.

Feltundersøgelser og skriftlighed

Undervisningen på psykologi B skal omfatte udarbejdelsen af mindst ét større produktorienteret projektarbejde, hvor eleverne selvstændigt fordyber sig i en faglig problemstilling og gennemfører, bearbejder og formidler resultatet af mindre former for feltundersøgelser, f.eks. i forbindelse med innovative projekter eller praktikforløb.

3.3. It

I psykologi arbejdes der med elevernes digitale dannelse. It og digitale medier anvendes til kommunikation, samarbejde, informationssøgning og formidling til støtte for elevernes faglige udvikling og til styrkelse af studiekompetencen. Relevante digitale værktøjer inddrages i arbejdet med at udvikle strategier til at understøtte elevernes læreproces og faglige udvikling. Undervisningen omfatter desuden brug af og kritisk stillingtagen til information fra internetbaserede kilder med psykologifagligt stof. Ligeledes indeholder undervisningen mulighed for vidensdeling samt for at producere mindre it-baserede produkter på baggrund af undervisningen, hvilket medvirker til udvikling af formidlingskompetence.

3.4. Samspil med andre fag

Psykologi B er omfattet af det generelle krav om samspil mellem fagene og indgår som sådan i overensstemmelse med de regler, der gælder for fagligt samspil i de gymnasiale uddannelser. Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene og i studieretninger. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages desuden elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af temaerne i undervisningen og til belysning af psykologis almendannende sider i forhold til sociale, historiske, kulturelle, interkulturelle eller samfundsmæssige områder. Psykologi B kan indgå i de flerfaglige forløb, der forbereder eleverne til arbejdet med studieretningsprojektet, studieområdet, SSO etc. Fagets stofområder giver naturlige berøringsflader til andre fag, og det faglige samspil giver mulighed for fordybelse og indsigt i, hvordan psykologis fokus på den menneskelige faktor bidrager til en helhedsforståelse af komplekse problemstillinger. Hermed bidrager psykologi B også til at give eleverne en bevidsthed om traditioner for erkendelse og viden som forberedelse på at kunne foretage et selvstændigt uddannelses-og karrierevalg.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

De faglige mål er grundlaget for den løbende evaluering af elevernes standpunkt. Formålet med den løbende evaluering er at sikre kvaliteten af undervisningen i psykologi samt styrke den enkelte elevs faglige progression og forståelse af eget faglige niveau med henblik på at udvikle elevens potentiale. Dette sker gennem en præcisering af elevens standpunkt i forhold til de i pkt. 2.1. angivne faglige mål samt en konkretisering af muligheder for at nå dem. Samtidig giver den løbende evaluering mulighed for at understøtte fagets metakognitive aspekter. Evaluering gennemføres flere gange i løbet af undervisningen i skriftlig eller mundtlig form. Det skal sikres, at der ved undervisningens afslutning har været benyttet forskellige evalueringsformer.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af en opgave med et kendt tema og et ukendt bilagsmateriale.

Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, skal i al væsentlighed tilsammen dække de læste temaer og de faglige mål. En opgaves tema er kendt af eksaminanderne, idet det er identisk med et forløbs tema. Opgaverne består af en overskrift, der angiver et tema, samt bilagsmateriale på fem til seks normalsider a 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum). Hver opgave skal indeholde materiale af forskellig art, herunder aktuelt stof og undersøgelser. Ved anvendelse af elektronisk mediemateriale som en del af bilagsmaterialet svarer fire til syv minutters afspilning til en normalside.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter. Der gives ca. 24 timers forberedelsestid, dog ikke mindre end 24 timer til udarbejdelse af synopsis. På baggrund af det udleverede bilagsmateriale, relevant kernestof, supplerende stof samt evt. materiale fundet i forberedelsestiden skal eksaminanden udarbejde en problemformulering som et overordnet spørgsmål og i forlængelse heraf undersøge og diskutere psykologifaglige problemstillinger.

Hvis skolens leder har bestemt, at forberedelsen kan foregå i grupper, vælger eksaminanderne, om de vil forberede sig i gruppe på maksimalt tre eksaminander eller individuelt. En eksamensenhed er en sådan gruppe eller en eksaminand, der forbereder sig individuelt.

Der trækkes en opgave pr. eksamensenhed. En opgave må højst anvendes ved tre eksamensenheder. Eksaminander, der forbereder sig i en gruppe, vælger selv, om de vil udarbejde forskellige eller enslydende synopser.

Eksaminationen, som er individuel, indledes med eksaminandens præsentation af synopsen (ca. 10 minutter) og former sig derefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator med udgangspunkt i synopsen.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på, i hvilket omfang eksaminandens præstation demonstrerer viden om psykologis identitet og metoder i behandling af problemstillinger.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation.

Bilag 163

Psykologi C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Psykologi er videnskaben om, hvordan mennesker sanser, tænker, lærer, føler, handler og udvikler sig universelt og under givne livsomstændigheder som et resultat af samspillet mellem psykologiske, sociale, kulturelle og fysiologiske faktorer. Undervisningsfaget psykologi bygger på viden og metoder fra den videnskabelige psykologis forskning inden for de naturvidenskabelige, samfundsvidenskabelige og humanistiske områder og sikrer hermed faglig dybde og muligheder for fagligt samspil. Resultaterne af forskningen anvendes i mange forskellige sammenhænge til at opnå en forståelse af de vilkår, muligheder og udfordringer, mennesker møder personligt og i fællesskaber, både lokalt og globalt. Psykologi bygger historisk på filosofisk og videnskabelig teoridannelse. Faget giver eleverne kundskaber i teoretiske og empiriske forhold omkring udvikling af psykologisk viden samt færdigheder i at anvende denne viden i konkrete sammenhænge. Endvidere udvikler faget evnen til kritisk anvendelse af psykologisk viden på aktuelle psykologiske problemstillinger, hvorved elevernes forståelse, holdninger og handlemuligheder kvalificeres.

1.2. Formål

Psykologi C bidrager til uddannelsens overordnede målsætning, ved at eleverne får kundskaber, viden og færdigheder i at undersøge og diskutere psykologiske forhold på et fagligt grundlag. Undervisningen udvikler elevernes selvstændighed og kompetence i at formulere og undersøge konkrete psykologiske problemstillinger kritisk ved hjælp af fagets viden og metoder og sikrer hermed den faglige dybde. Elevernes almendannelse og demokratiske forståelse styrkes gennem tilegnelse af kundskaber og viden, der gør dem i stand til at reflektere over psykologiske, almenmenneskelige, sociale, digitale, kulturelle såvel som interkulturelle forhold i den moderne verden. Faget udvikler elevernes forståelse og respekt for menneskers forskellighed på baggrund af køn, personlige, sociale og kulturelle faktorer, hvilket er med til at gøre dem ansvarlige og kompetente til at navigere i en foranderlig og globaliseret verden. Elevernes innovative kompetencer fremmes gennem arbejdet med at undersøge konkrete virkelighedsnære problemstillinger og diskutere mulige løsninger på et fagligt grundlag. Elevernes studiekompetence udvikles gennem anvendelse af fagets viden, begreber og metoder samt arbejdet med at forholde sig kritisk til psykologisk viden. Psykologi C bidrager ligeledes til udvikling af kompetencer, der gør eleverne i stand til at reflektere over egen studiepraksis og til at indgå i fællesskaber med andre.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- demonstrere et bredt kendskab til fagets stofområder, primært i forhold til det normalt fungerende menneske
- redegøre for og kritisk forholde sig til psykologisk viden i form af psykologiske teorier, begreber og undersøgelser
- formulere konkrete psykologifaglige problemstillinger i aktuelt stof samt udvælge og anvende relevant psykologisk viden fra forskellige kilder, herunder digitale medier, til at undersøge disse problemstillinger og kunne forholde sig kritisk til den anvendte viden på et fagligt grundlag
- inddrage og vurdere forskellige forklaringer på psykologiske problemstillinger
- demonstrere et elementært kendskab til fagets forskningsmetoder og etiske problemstillinger i psykologisk forskning samt kunne skelne mellem hverdagspsykologi og videnskabelig baseret psykologisk viden
- vurdere betydningen af sociale og kulturelle faktorer i forhold til menneskers tænkning og handlinger
- argumentere fagligt og formidle psykologisk viden med et fagligt begrebsapparat på en klar og præcis måde
- demonstrere viden om psykologis identitet og metoder og behandle problemstillinger i samspil med andre fag.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

Socialpsykologi

- social adfærd, gruppepsykologiske processer og social indflydelse
- kommunikation i sociale sammenhænge og på digitale medier
- stereotyper, fordomme og diskrimination

Udviklingspsykologi

- menneskets udvikling, herunder betydning af arv, miljø, køn og kultur

– tilknytning, sårbarhed og resiliens

Kognition og læring
– psykologiske, sociale, digitale og kulturelle forholds betydning for læring, motivation og hukommelse
– perceptionens og tænkningens betydning for menneskets forståelse af sig selv og omverdenen

Personlighed og identitet
– identitet og personlighed
– individuelle forskelle i livsstil og håndtering af udfordringer, herunder stress og coping.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof i psykologi C, herunder det eventuelle samspil med andre fag, skal perspektivere og uddybe kernestoffet og i det hele taget udvide den faglige horisont, så eleverne kan leve op til de faglige mål, jf. pkt. 2.1. Det supplerende stof indgår sammen med kernestoffet som element til udvikling af elevernes innovative kompetence og karrierekompetence. Der skal indgå materiale på engelsk, samt når det er muligt, på andre fremmedsprog.

Afhængig af den enkelte uddannelses profil skal det supplerende stof, sammen med kernestoffet, tilrettelægges således, at det bidrager til realisering af den pågældende uddannelses formål. Der kan være tale om at vægte:
– det praksis- og anvendelsesorienterede
– arbejds- og erhvervsrelaterede perspektiver
– videnskabelige og metodiske forhold.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 150-250 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Det bærende princip for tilrettelæggelsen er en temaorienteret undervisning, sådan at samtlige af kernestoffets delområder og relevante dele af det supplerende stof er belyst ved undervisningens afslutning. De faglige mål er styrende for den pædagogiske tilrettelæggelse af de tematiske forløb og sikrer elevernes faglige progression. Eleverne skal sikres medindflydelse på undervisningens indhold og form, og de skal understøttes i deres selvstændighed og ansvarlighed ved brug af en bred vifte af undervisningsformer, herunder de muligheder der tilbydes i informationsteknologiske værktøjer. Disse og de metakognitive aspekter i faget skal inddrages, således at de medvirker til udvikling af personlige og sociale kompetencer baseret på et fagligt udgangspunkt, ligesom studiekompetencen skal udvikles gennem det systematiske arbejde med faglighed, kritisk tænkning og samspil med andre fag. Undervisningen skal sikre, at eleverne får muligheder for at udvikle formidlingskompetence samt selvstændighed i at formulere psykologiske problemstillinger ud fra aktuelt stof og besvare disse problemstillinger ved hjælp af relevant psykologisk viden.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen organiseres med henblik på variation og progression med fokus på elevaktiverende arbejdsformer. Der skal varieres mellem lærercentrerede og elevcentrerede undervisningsformer, og der skal veksles mellem induktive og deduktive principper herunder mulighed for kortere projektorganiserede arbejdsformer med udgangspunkt i konkrete psykologiske problemstillinger, der giver eleverne mulighed for at udvikle deres kreative og innovative kompetencer. Eleverne udvikler deres viden, kundskaber og færdigheder i fagets metoder gennem inddragelse af undersøgelser i undervisningen og mulighed for selv at udføre små undersøgelser. Mindre skriftlige øvelser inddrages for at styrke præcision og korrekt anvendelse af fagets begreber i den faglige formidling og som støtte for mundtlige oplæg. Når det er hensigtsmæssigt, etableres kontakt til den praktiske verden, f.eks. i form af institutionsbesøg, praktik og gæstelærere, således at eleverne oplever kobling mellem teori og praksis. Hermed får eleverne indsigt i, hvordan psykologisk viden anvendes i forskellige praktiske sammenhænge, hvilket medvirker til udvikling af deres karrierekompetence.

3.3. It

I psykologi arbejdes der med elevernes digitale dannelse. It og digitale medier anvendes til kommunikation, samarbejde, informationssøgning og formidling til støtte for elevernes faglige udvikling og til styrkelse af studiekompetencen. Relevante digitale værktøjer inddrages i arbejdet med at udvikle strategier til at understøtte elevernes læreproces og faglige udvikling. Undervisningen omfatter desuden brug af og kritisk stillingtagen til information fra internetbaserede kilder med psykologifagligt stof. Ligeledes indeholder undervisningen mulighed for vidensdeling samt for at producere mindre it-baserede produkter på baggrund af undervisningen, hvilket medvirker til udvikling af formidlingskompetence.

3.4. Samspil med andre fag

Psykologi C er omfattet af det generelle krav om samspil mellem fagene og indgår som sådan i overensstemmelse med de regler, der gælder for fagligt samspil i de gymnasiale uddannelser. Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene og i studieretninger. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages desuden elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af temaerne i undervisningen og til belysning af psykologis almendannende sider i forhold til sociale, historiske, kulturelle, interkulturelle eller samfundsmæssige områder. Psykologi C kan indgå i de flerfaglige forløb, der forbereder eleverne til arbejdet med studieretningsprojektet, studieområdet, SSO etc. Fagets stofområder giver naturlige berøringsflader til andre fag, og det faglige samspil giver mulighed for fordybelse og indsigt i, hvordan psykologis fokus på den menneskelige faktor bidrager til en helhedsforståelse af komplekse problemstillinger. Hermed bidrager psykologi C også til at give eleverne en bevidsthed om traditioner for erkendelse og viden som forberedelse på at kunne foretage et selvstændigt uddannelses-og karrierevalg.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

De faglige mål er grundlaget for den løbende evaluering af elevernes standpunkt. Formålet med den løbende evaluering er at sikre kvaliteten af undervisningen i psykologi samt styrke den enkelte elevs faglige progression og forståelse af eget faglige niveau med henblik på at udvikle elevens potentiale. Dette sker gennem en præcisering af elevens standpunkt i forhold til de i pkt. 2.1. angivne faglige mål samt en konkretisering af muligheder for at nå dem. Samtidig giver den løbende evaluering mulighed for at understøtte fagets metakognitive aspekter. Evaluering gennemføres flere gange i løbet af undervisningen i skriftlig eller mundtlig form. Det skal sikres, at der ved undervisningens afslutning har været benyttet forskellige evalueringsformer.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af en opgave med et kendt tema, ukendte underspørgsmål og et ukendt bilagsmateriale.

Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen i al væsentlighed dække de læste temaer og de faglige mål. En opgaves tema er kendt af eksaminanderne, idet det er identisk med et forløbs tema. Den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold.

Opgaverne består af en overskrift, der angiver tema, underspørgsmål med flere taksonomiske niveauer samt et bilagsmateriale på to til tre normalsider a 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum). Hver opgave skal indeholde materiale af forskellig art, herunder aktuelt stof og undersøgelser. Ved anvendelse af elektronisk mediemateriale som en del af bilagsmaterialet svarer fire til syv minutters afspilning til en normalside.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter. Der gives ca. 48 minutters forberedelsestid.

Eksaminationen indledes med eksaminandens præsentation og former sig derefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator med udgangspunkt i opgaven.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på, i hvilket omfang eksaminandens præstation demonstrerer viden om psykologis identitet og metoder i behandling af problemstillinger.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation.

Bilag 164

Religion B – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

På videnskabelig, ikke-konfessionel baggrund beskrives, analyseres og fortolkes religioner og deres centrale fænomener i forhold til individ, gruppe, samfund, kultur og natur.

Faget omfatter religionernes oprindelse, deres historiske udvikling, deres nutidige skikkelser og deres virkningshistorie. Fagets perspektiv er globalt. Religionernes rolle for europæisk og dansk idéhistorie og identitetsdannelse tillægges særlig opmærksomhed.

Der arbejdes primært med tekster. Herudover indgår andre former for kildemateriale.

1.2. Formål

Gennem faget opnår eleverne viden om, kundskaber om og forståelse af religioner og religioners betydning for mennesker og samfund, og dermed styrket deres almendannelse. De får indsigt i ligheder og forskelle inden for de enkelte religioner og mellem religionerne indbyrdes. Eleverne får styrket deres studiekompetence og tilegner sig forudsætninger for at analysere, tage stilling til og agere i forhold til religioners rolle i en nutidig lokal, national og global sammenhæng, og faget giver forståelse for, hvordan egne og andres holdninger kan være påvirket af forskellige religiøse og sekulære traditioner. Eleverne får indsigt i, hvordan fagligt baseret viden om religion bidrager til en kvalificeret varetagelse af flere forskellige funktioner og erhverv i en globaliseret og multikulturel verden.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- disponere en mundtlig fremstilling af et religionsfagligt stof og anvende religionsfaglig terminologi, teori og metode
- redegøre for centrale sider ved kristendom og islam samt hinduisme eller buddhisme, herunder disse religioners formative, historiske og nutidige skikkelser
- redegøre for væsentlige sider af yderligere én valgfri religion og et veldefineret religionsfagligt emne
- karakterisere og analysere forskelligartede materialer med anvendelse af religionsfaglige begreber og -teorier
- karakterisere og analysere religiøse og ikke-religiøse synspunkter, herunder etiske, og aktuelle diskussioner af religionsfaglig relevans med anvendelse af både indefra- og udefraperspektiver
- karakterisere og analysere væsentlige problemstillinger vedrørende forholdet mellem religion og nutidige samfund i en globaliseret verden, samt anvende religionsfaglige tilgange til bedre at forstå og håndtere aktuelle problemstillinger og konflikter
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder
- analysere en længere, kompleks religiøs eller religionsvidenskabelig tekst
- udarbejde et mindre, religionsvidenskabeligt baseret projekt.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- kristendom set i globalt perspektiv, samt europæiske og danske fremtrædelsesformer. I arbejdet indgår tekster fra Det Gamle og Det Nye Testamente, samt andre tekster fra kristendommens historie og nutidige tekster
- islam set i globalt perspektiv, samt europæiske og danske fremtrædelsesformer. I arbejdet indgår tekster fra Koranen og hadithsamlinger samt andre historiske og nutidige tekster
- buddhisme eller hinduisme, herunder tekster fra religionernes tidlige udviklingshistorie og nutiden
- væsentlige sider af yderligere mindst én valgfri religion
- et veldefineret religionsfagligt emne
- religionsvidenskabelig teori, metode og terminologi

– hovedværkslæsning: en længere tekst af religiøs eller religionsvidenskabelig karakter.

Der skal indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

2.3. Supplerende stof

De faglige mål kan ikke opfyldes ved hjælp af kernestoffet alene, men skal suppleres med stof, der perspektiverer og uddyber kernestoffet, blandt andet i samspillet med andre fag, så eleverne kan leve op til de i pkt. 2.1. angivne mål.

2.4 Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 250-350 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen i faget tager udgangspunkt i religionsvidenskabelige teorier og metoder, som f.eks. komparative, historiske og sociologiske tilgange.

Religion behandles i faget som et menneskeligt, historisk, kulturelt og socialt fænomen, og de udvalgte religioner behandles i deres historiske og samfundsmæssige sammenhænge og med opmærksomhed på religionernes kompleksitet og mangfoldighed.

Samtidig behandles religion som fænomen og de enkelte religioner i et komparativt, tværkulturelt perspektiv, f.eks. med anvendelse af analytiske og teoretiske religionsfænomenologiske og religionssociologiske begreber. Materialet, der anvendes, omfatter såvel klassiske som repræsentative tekster, billed- og lydoptagelser samt internetsider. Også andet materiale, herunder religiøse genstande, musik, interview, iagttagelser fra feltarbejde og ekskursioner m.v. inddrages, bl.a. for at sikre, at religionernes nutidige, materielle og æstetiske sider belyses.

Tilgangen til tekster og øvrigt materiale kombinerer karakteriserende, analyserende, fortolkende og kritiske synsvinkler, der lader såvel religionernes egne forestillingsverdener (indefraperspektiver) som videnskabelige og ikke-religiøse synsvinkler (udefraperspektiver) komme til orde.

Af fagets undervisningstid anvendes ca. 20 pct. på kristendom.

Elevernes faglige overblik styrkes ved en kort oversigt, der sætter verdens religioner ind i en historisk og geografisk sammenhæng.

Den vigtigste tilgang til fagets emner er arbejdet med tekster. Disse omfatter både klassiske og repræsentative tekster, som læses intensivt, og bredere fremstillinger, opslagsværker og informationer fra internettet.

Der læses også en længere tekst (ca. 30 sider) af religiøs eller religionsvidenskabelig karakter. Desuden inddrages andet materiale såsom billeder, spil, hjemmesider, arkitektur, film samt iagttagelser fra feltarbejde eller ekskursioner.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges således, at forskellige læringsstrategier tilgodeses, og elevernes læring og tilegnelse af de i pkt. 2.1. anførte faglige mål understøttes.

Imod slutningen af det samlede undervisningsforløb lægges vægten i højere grad på elevernes mere selvstændige arbejde med stoffet som f.eks. arbejde med enkelt- og flerfaglige projekter, herunder udvikling og vurdering af innovative løsningsforslag i forhold til virkelighedsnære problemstillinger, der afspejler religionsfagets anvendelse i forhold til det omgivende samfund.

Undervisningen skal inddrage både mundtligt og skriftligt arbejde, der understøtter elevernes læring og udvikling af skrivekompetencer, bl.a. i forhold til skriftlige opgaver.

I den sidste del af undervisningstiden udarbejder eleverne, individuelt eller i grupper på maksimalt tre, et projekt. Omfanget ved individuel udarbejdelse er maksimalt seks sider og ved gruppearbejde maksimalt 12 sider. Elever, der samarbejder i en gruppe, har fælles ansvar for det afleverede projekt.

Eleverne indkredser under vejledning relevante faglige problemstillinger og materialer. Projektet skal ligge inden for eller i forlængelse af områder, der er arbejdet med tidligere i forløbet og afspejle kravet om anvendelse af religionsvidenskabelig teori. Projektet kan tage udgangspunkt i feltarbejde, religionsvidenskabelig teori og metode eller fordybelse i et religionsvidenskabeligt emne. Der afsættes fem til syv timers undervisningstid til projektarbejdet. Projektet skal afleveres inden undervisningens afslutning.

Det afsluttende projekt er forinden prøven ikke rettet og kommenteret af eksaminator. Hvis der gives årskarakter i faget, skal projektet indgå i fastsættelsen heraf.

Der skal indgå udadrettede aktiviteter som ekskursioner og feltarbejde i undervisningen.

3.3. It

It skal inddrages i undervisningen på flere forskellige måder og understøtte såvel arbejdet med de faglige mål (2.1.) og didaktiske principper (3.1.), samt elevernes digitale dannelse.

Internettet og andre elektroniske medier skal inddrages som kilde til religioner og religionsfaglige problemstillinger.

Eleverne skal i forbindelse med faget anvende forskellige it-værktøjer og øves i en kritisk og reflekteret tilgang til materialer og ressourcer på internettet. Eleverne skal trænes i informationssøgning og i at vurdere relevans, intention og troværdighed, herunder om stoffet belyses indefra eller udefra.

3.4. Samspil med andre fag

Ved tilrettelæggelsen af valgfaget religion B inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almendannende sider.

Igennem samspillet fremmes elevernes forståelse af sammenhængen mellem religiøse problemstillinger og historiske, samfundsmæssige, litterære, idéhistoriske eller etiske problemstillinger. Særlig oplagt er udviklingen af elevernes forståelse af forholdet mellem religion og moderne, sekulære samfund i en global kontekst. Desuden gives eleverne her lejlighed til at anvende fagets begreber, teorier og metoder på konkrete problemstillinger.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Gennem individuel vejledning og evaluering skal eleven undervejs i forløbet opnå en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt, herunder beherskelse af religionsfaglige begreber og evne til at foretage religionsfaglige analyser. Mindst én gang i hvert semester skal der ske en formativ evaluering af elevens standpunkt, arbejdsindsats og aktive deltagelse i undervisningen.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af eksaminandens projekt, jf. pkt. 3.2., og en opgave med et ukendt bilagsmateriale og spørgsmål til det udarbejdede projekt.

Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 60 minutters forberedelsestid.

Opgaverne, projekterne og spørgsmålene til projekterne sendes til censor forud for prøvens afholdelse.

Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen i al væsentlighed dække de faglige mål og den gennemførte undervisning. Opgaverne består af et til tre materialer med et samlet omfang på en til to normalside a 2400 enheder (antal anslag inklusiv mellemrum). Materialer som billeder, video, statistik, musik, lyrik, tegneserier, osv., kan også indgå og deres omfang omregnes på baggrund af skøn.

Den enkelte opgave må anvendes højst to gange på samme hold.

Der udleveres et til tre spørgsmål til det udarbejdede projekt. Spørgsmålene skal angive, hvilke problemstillinger eller perspektiver, der ønskes inddraget i præsentationen.

Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation af projektet med inddragelse af de udleverede spørgsmål. Maksimalt ti minutter af eksaminationstiden bruges på behandling af projektet.

Eksaminationen former sig derefter som en samtale mellem eksaminand og eksaminator med udgangspunkt i eksaminandens analyse af den trukne opgave.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens mundtlige præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på, at eksaminanden kan:

- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 165

Retorik C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Retorikkens emne er produktion og vurdering af hensigtsbestemte ytringer set i forhold til deres kommunikationssituation. Retorik er et kulturfag, som bygger videre på en klassisk vestlig tradition for undervisning i tekstproduktion, i nyeste tid videreført med studiet af offentlig argumentation og formidling. Retorikfaget er karakteriseret ved sit integrerede arbejde med teori og praksis. Faget er analytisk, produktivt og normativt, idet dets teori i vid udstrækning handler om god praksis, dvs. opstiller kriterier for, hvordan man kan vurdere kvaliteten og effekten af argumenterende og formidlende ytringer. Faget har fokus på, hvilke arbejdsmetoder man kan bruge for at producere hensigtsmæssige ytringer. Fagets hovedaktiviteter er tilegnelse af retorisk teori og tankegang, arbejde med retorisk praksis og studium af autentiske mundtlige og skriftlige ytringer.

1.2. Formål

Retorik C er et dannelsesfag. Gennem kundskab, viden og bevidsthed om sprogets funktioner og situationsbestemthed erhverver eleverne kompetence i retorisk praksis. Faget har fokus på retorisk medborgerskab forstået som elevens evne til at deltage kritisk, kvalificeret og aktivt i et demokratisk samfund og bidrage til udvikling og forandringer såvel nationalt som globalt.

Retorik C er et studieforberedende fag. Ved at arbejde med retorikfagets metoder opnår eleverne bevidsthed om den akademiske arbejdsproces og får erfaring med forskellige arbejdsformer på såvel det særfaglige som det tværfaglige niveau. Derved styrkes deres muligheder for at arbejde selvstændigt, for at samarbejde, for at opsøge viden og dermed for at gennemføre en videregående uddannelse.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne producere og vurdere mundtlige og skriftlige argumenterende og formidlende ytringer, der er udformet retorisk hensigtsmæssigt og sprogligt kvalitetsbevidst i forhold til deres genre og kommunikationssituation, og de skal kunne anlægge en retorisk betragtning på autentiske argumenterende og formidlende ytringer. Herunder skal de kunne:

- bruge grundlæggende retoriske begreber om produktion, reception og analyse af autentiske ytringer
- argumentere for et standpunkt på en måde, der er egnet til at overbevise
- formidle faglig viden på en måde, der er egnet til at interessere og oplyse
- foretage retorisk kritik, dvs. analysere og vurdere kvaliteten og effekten af autentiske ytringer
- give konstruktive ændringsforslag til autentiske ytringer
- demonstrere viden om og reflektere over fagets identitet og metoder
- forstå de funktioner og den indflydelse, som ytringer kan have i relation til demokratiet og udøvelse af demokratisk medborgerskab.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber. Kernestoffet er autentiske, ikke-fiktive, mundtlige og skriftlige ytringer med argumenterende eller formidlende funktion.

I arbejdet med ytringer fokuseres der på:

- kommunikationssituationens dele, herunder afsender, modtager og kontekst
- funktion, genre og hensigtsmæssighed
- retorisk argumentation
- retorikkens appelformer: logos, etos og patos
- retorikkens forarbejdningsfaser: inventio, dispositio, elocutio, memoria og actio
- principper for rationel planlægning og arbejdsproces i udarbejdningen af mundtlige og skriftlige ytringer
- principper for konstruktiv kritik.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke være i stand til at opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal perspektivere og uddybe kernestoffet, blandt andet i samspil med andre fag.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 100-200 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen er et kontinuerligt samspil mellem, at eleverne studerer autentiske eksempler på mundtlige og skriftlige ytringer, at de studerer retorisk teori, og at de selv kommunikerer i forskellige situationer og får konstruktiv kritik. I undervisningen lærer eleverne at imitere god retorisk praksis. Undervisningen lader i vid udstrækning indføring i retorisk teori og tankegang bygge på retoriske øvelser og på elevernes praktiske erfaringer.

Undervisningen tager udgangspunkt i elevernes forskellige forudsætninger ved at være differentieret, både med hensyn til typer af praktiske øvelser og med hensyn til mål med de enkelte praktiske øvelser. Den vægter fagets praktiske og teoretiske sider ligeligt og integrerer fagets mundtlige og skriftlige sider og vægter dem ligeligt.

Undervisningen fokuserer i arbejdet med konstruktiv kritik på de kvaliteter og muligheder for forbedring, der ligger i elevernes foreløbige og færdige ytringer.

Undervisningen skal give elevernes en bevidsthed om forskellige traditioner for erkendelse og viden som forberedelse på at foretage et selvstændigt og modent uddannelses- og karrierevalg.

3.2. Arbejdsformer

Centralt i retorikundervisningen står arbejdet med elevernes mundtlige og skriftlige ytringer efterfulgt af konstruktiv kritik. Som en del af arbejdet med elevens ytringer anvendes idégenereringsværktøjer.

I løbet af undervisningen reflekterer eleverne over mindst én egenproduceret mundtlig eller skriftlig ytring anvendt i undervisningen eller i andre sammenhænge. Refleksionen kan være mundtlig eller skriftlig og skal indeholde en beskrivelse af kommunikationssituation, planlægning, arbejdsproces og modtagernes reception af ytringen.

Det mundtlige og skriftlige arbejde planlægges, så der er progression og sammenhæng med mundtligt og skriftligt arbejde i de øvrige fag. Elevernes erfaring med at udtrykke sig i andre fag inddrages i undervisningen, og eleverne skal gøres bevidste om, at de genrer, de skal udtrykke sig i, er autentiske på samme måde som de ytringer, de møder i andre fag. Hovedparten af ytringerne skal produceres i undervisningstiden.

Under lærerens vejledning samler den enkelte elev sine producerede ytringer i en undervisningsportfolio, som indeholder: udkast og manuskripter til mundtlige og skriftlige ytringer, skriftlige kritikker, mindst én refleksion over egenproduceret ytring samt besvarelser af teoretiske og praktiske opgaver, som har været stillet i undervisningen. Undervisningsportfolioen indgår i den løbende evaluering af elevens standpunkt.

Prøveportfolio

Inden undervisningens afslutning afleverer eleven en prøveportfolio, som består af tre afrundede ytringer samt en tilhørende kort beskrivelse af hver enkelt ytrings kommunikationssituation. De tre ytringer udvælges i samarbejde med læreren. Ytringerne i prøveportfolioen skal dække det mundtlige, det skriftlige, det formidlende og det argumenterende.

3.3. It

Retorik C bidrager til elevernes digitale dannelse ved i den daglige undervisning at arbejde med digitale ytringer, elevernes etos og internettet som digitalt fællesskab. Det receptive og produktive arbejde med ytringer i digitale fællesskaber lærer eleverne at forholde sig kritisk-analytisk, ansvarligt og reflekteret til de digitale medier og deres anvendelsesmuligheder. I arbejdet med internettets forskellige funktioner og kommunikationssituationer lærer eleverne at udvikle deres etos.

3.4. Samspil med andre fag

Retorik C er omfattet af det generelle krav om samspil mellem fagene og indgår i fagligt samspil i overensstemmelse med de regler, der gælder for disse forløb. Sammenhængen til andre fag kan etableres på et indholdsmæssigt så vel som på et formmæssigt plan. Dele af kernestof og supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil i studieretningen eller fagpakken. I undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag. Retorik C styrker elevernes formidlingskompetencer og metodebevidsthed, udvikler elevernes kritisk analytiske sans og demokratiske bevidsthed, og styrker derfor andre fags arbejde med elevernes almene dannelse.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Evaluering gennemføres undervejs i undervisningsforløbet med henblik på at give lærer og elev viden om elevens faglige udvikling og videre fokus. De enkelte forløb evalueres for eksempel ved, at eleverne:

- fremlægger mundtlige ytringer
- fremlægger skriftlige ytringer
- giver konstruktiv kritik
- modtager konstruktiv kritik
- organiserer deres mundtlige og skriftlige produktioner i hver deres undervisningsportfolio.

4.2 Prøveformer

Der afholdes en individuel, mundtlig prøve med forberedelsestid. Eksaminationstiden er ca. 30 minutter pr. eksaminand, og der gives ca. 60 minutters forberedelsestid.

Prøvematerialet består af én ytring fra elevens prøveportfolio udvalgt i samarbejde mellem eleven og læreren inden undervisningens afslutning samt en opgave, der består af en ukendt mundtlig eller skriftlig autentisk ytring ledsaget af en kort beskrivelse af ytringens kommunikationssituation. Det ukendte materiale har et omfang på højst to normalsider a 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum) eller højst fire minutters afspillet tekst.

Prøvematerialet vælges af eksaminator og sendes til censor forud for prøvens afholdelse, herunder elevens prøveportfolio. Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen dække de relevante faglige mål, kernestoffet og det supplerende stof. Den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold.

Ved prøvens begyndelse trækker eksaminanden til den teoretiske del af prøven en opgave, som består af en ukendt ytring, og får til den praktiske del af prøven udleveret den valgte ytring samt en beskrivelse af en ny kommunikationssituation udformet af læreren.

Prøven består af to dele:

1) En *teoretisk del*, hvor der stilles spørgsmål til en ukendt mundtlig eller skriftlig autentisk ytring, som er parallel til ytringer, som eksaminanden har beskæftiget sig med i undervisningen. Eksaminanden skal tage stilling til højst tre retoriske aspekter af ytringen. På grundlag af eksaminandens mundtlige oplæg på ca. fem minutter former eksaminationen sig videre som en faglig samtale om den trukne ytring.

2) En *praktisk del*, hvor eksaminanden skal redegøre for og begrunde sine retoriske overvejelser ved en bearbejdning af den valgte ytring fra eksaminandens prøveportfolio, så den passer til den nye kommunikationssituation formuleret af eksaminator. Den nye kommunikationssituation skal være af argumenterende eller formidlende art. Eksaminanden skal ikke udforme en hel ytring, men formulere en begyndelse. På grundlag af eksaminandens begrundelse for sine retoriske overvejelser ved bearbejdningen på ca. fem minutter former eksaminationen sig videre som en faglig samtale om bearbejdningen.

Eksaminationstiden fordeles ligeligt mellem den teoretiske og den praktiske prøve.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved bedømmelsen af *den teoretiske præstation* lægges vægt på, at eksaminanden kan:

- foretage en retorisk analyse og vurdering af en ytring i en kommunikationssituation
- kommentere ytringen i relation til retorikkens rolle i demokratiet
- bruge retorikkens begrebsapparat hensigtsmæssigt
- levere en mundtlig fremlæggelse og indgå i dialog på en måde, der er klar og sprogligt hensigtsmæssig.

Ved bedømmelsen af *den praktiske præstation* lægges vægt på, at eksaminanden kan:

- redegøre for og begrunde retoriske overvejelser ved en bearbejdning af en ytring
- konkret formulere en hensigtsmæssig begyndelse
- bruge retorikkens begrebsapparat hensigtsmæssigt
- levere en mundtlig fremlæggelse og indgå i dialog på en måde, der er klar og sprogligt hensigtsmæssig.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af den teoretiske og den praktiske delprøve. De to delpræstationer vægtes ligeligt.

Bilag 166

Russisk B – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Russisk er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag. Dets genstandsområde er det russiske sprog og i forlængelse heraf litteratur, historie, kultur og samfundsforhold i Rusland og andre områder med russisktalende befolkninger.

1.2. Formål

Russisk skal give eleverne indsigt i det russiske sprog og den russiske verden. Faget skal bidrage til elevernes almendannelse og studiekompetence.

Gennem sproglig indsigt opnår eleverne kommunikativ kompetence, læsekompetence samt bevidsthed om det russiske sprog.

Herigennem får eleverne indsigt i den russiske verden og opnår kendskab til og basal viden om russisk litteratur, kultur, historie og samfundsforhold og tilegner sig grundlæggende interkulturel kompetence, der rækker ud over den velkendte nordvesteuropæiske verden.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

Sprogfærdighed

- forstå hovedindholdet af enkelt, talt standardrussisk
- udtale enkelt standardrussisk forståeligt og naturligt
- læse og forstå adapterede tekster, fiktive, såvel som ikke-fiktive, og lettere, uadapterede tekster
- benytte et ordforråd, som sætter dem i stand til at kommunikere på russisk om dagligdags forhold samt om studerede emner og tekster
- anvende den centrale formlære og sætningsopbygning i et forståeligt og enkelt russisk talesprog på et elementært niveau

Sprog, tekst og kultur

- forstå de studerede emner på basis af kendskab til russisk litteratur, kultur, historie og samfundsforhold samt vise basal interkulturel kompetence
- udtrykke sig skriftligt på et forståeligt russisk i talesprogsprægede genrer
- benytte fagets relevante hjælpemidler og anvende relevante digitale redskaber og medier samt forholde sig til deres muligheder og begrænsninger
- anvende strategier for sprogtilegnelse og forståelse af andre kulturer
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- udtale
- lytte-, læse-, tale- og oversættelsesfærdigheder samt evnen til at indgå i dialog
- de mest centrale dele af russisk grammatik
- fiktive såvel som ikke-fiktive tekster af forskelligt omfang, som belyser centrale aspekter af Ruslands kulturelle, litterære, historiske og samfundsmæssige udvikling
- digitalt materiale som støtte for sprogindlæringen samt som støtte for historie-, kultur- og samfundsforståelse
- fagets mest centrale hjælpemidler
- elementært kendskab til russiske samfundsforhold, russisk historie, kultur og litteratur.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal uddybe og perspektivere kernestoffet, udvide den faglige horisont, samt give eleverne viden om fagets anvendelse og en forståelse for egne karriereperspektiver og mulige uddannelsesvalg.

Det supplerende stof kan være materiale som film og dansk- og russisksprogede tekster, som ikke naturligt indgår i de læste emner, men som fremmer det faglige samspil med andre fag.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 75-100 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

I forløbet foregår der en udvikling fra en lærerstyret indlæring til en mere elevstyret læring.

Målet er fra begyndelsen at give eleverne elementære kommunikative færdigheder, som virker motiverende for den senere tilegnelse af de andre færdigheder og kompetencer.

Det løbende skriftlige arbejde sigter ikke blot på basale skrivefærdigheder, men støtter også indlæring og udvikling af talesprog samt ordforråd.

Undervisningsdifferentiering er et naturligt didaktisk princip i hele forløbet.

3.2. Arbejdsformer

Centralt i undervisningen står den faglige progression.

Den grundlæggende undervisning omfatter gradvis og systematisk introduktion til det russiske alfabet. Den omfatter ligeledes regelmæssig lytte-, læse- og skrivetræning, der giver eleverne elementær kommunikativ kompetence.

Arbejdsformer og metoder varieres og tilpasses løbende de faglige mål.

Undervisningen tilrettelægges med progression i valget af arbejdsformer, så eleverne opnår studiekompetence og selvstændighed i arbejdet.

Der fokuseres på arbejdsformer og opgavetyper, der udvikler elevernes kommunikative kompetencer samt kreative og innovative evner.

Den elementære kommunikative kompetence prioriteres højt og videreudvikles i friere dialoger og friere samtale. Heri inddrages digitale hjælpemidler som en naturlig del af undervisningen og bruges til formidling såvel som i arbejdet med sprogproduktion.

Sprogforståelse understøttes ved, at eleverne hører talt russisk formidlet gennem forskellige medier.

Skriftligt arbejde medtænkes i den daglige undervisning som støttedisciplin til den mundtlige dimension. Efter den grundlæggende undervisning fokuserer det skriftlige arbejde på genrer, som støtter den kommunikative kompetence.

Arbejdet med russisk kultur, historie og samfundsforhold integreres løbende i arbejdet, så eleverne får indsigt i den russiske verdens rolle globalt og tilegner sig interkulturelle kompetencer.

Arbejdet med faget og dets discipliner skal give indsigt i den professionelle anvendelse af faget.

3.3. It

It er en integreret del af russiskundervisningen og medtænkes i alle discipliner.

It og digitale medier anvendes med det overordnede formål at fremme elevernes læringsproces. Integration af digitale medier i undervisningen giver eleverne mulighed for at opleve sproget i varierede, autentiske og aktuelle sammenhænge. It anvendes som et af flere redskaber i arbejdet med de kulturelle, historiske og i færdighedsmæssige sider af faget. Den praktiske anvendelse af it styrker desuden elevernes evne til at søge, udvælge og formidle relevant fagligt materiale samt forholde sig kritisk til digitale platforme og egen brug af dem.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det kan bidrage til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til arbejdet med problemstillingerne og belysning af fagets almendannende sider.

Når russisk indgår i en studieretning, skal dele af kernestof og supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil.

Når russisk ikke indgår i en studieretning, indgår det – hvor det er muligt – i samspil med andre fag om emner af sproglig, kulturel, interkulturel, historisk og samfundsmæssig art. Specielt indgår russisk i samspil med andre sprogfag for derigennem at udvikle en generel sproglig bevidsthed og viden om, hvordan man lærer sprog.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Der foretages løbende både formative og summative evalueringer, der giver eleverne viden om deres standpunkt i forhold til fagets mål.

Lærerens løbende evaluering omfatter både elevernes svage og stærke sider. Derved kan eleverne opnå en klar opfattelse af niveau og muligheder for progression.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve.

Prøven består af to dele med en samlet eksaminationstid på ca. 30 minutter:

1) Samtale på russisk med udgangspunkt i en kendt tekst på ca. ¾ normalside, samt oplæsning og oversættelse af mindre passager på ca. 50 ord. Linjer til oplæsning vælges af eksaminanden og linjer til oversættelse vælges af eksaminator under eksaminationen. Teksterne, der indgår som grundlag for prøven, skal dække de faglige mål og kernestoffet.

2) Samtale på russisk (ca. fem minutter) med udgangspunkt i ukendt billedmateriale om et alment emne.

Der gives en samlet forberedelsestid på ca. 60 minutter.

En normalside er for prosa 2400 anslag, for lyrik 30 verslinjer.

Det samme prøvemateriale må højst anvendes ved tre eksaminationer på samme hold.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved den mundtlige prøve lægges vægt på:

- forståelig udtale
- almindeligt og tekstrelateret ordforråd
- kommunikationsevne og mundtlig udtryksfærdighed på et enkelt og forståeligt russisk talesprog
- korrekt forståelse og gengivelse på dansk af det af eksaminator valgte tekstuddrag
- tekstforståelse og overblik i forbindelse med den kendte tekst.

Sammenhængende sprogbrug er vigtigere end korrekthed i detaljen.

Der gives én samlet karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at behandle problemstillinger i samspil med andre fag samt til at demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 167

Spansk begyndersprog B – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Spansk er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag, der har fokus på tilegnelse af interkulturel kommunikativ kompetence. Disse sider af faget er ligeværdige, betinger gensidigt hinanden og sikrer faglig dybde. Fagets centrale arbejdsområde er det spanske sprog, dels som alment kommunikationsmiddel i europæiske og globale sammenhænge, dels som genvej til forståelse af andre sprog og kulturer. Fagets arbejdsområde er sprog, kultur, historie og samfundsforhold i bredeste forstand i de spanskprogede områder.

1.2. Formål

Faget spansk bidrager til, at eleverne udvikler deres evne til at kommunikere på spansk. Faget bibringer eleverne indsigt i og forståelse af væsentlige aspekter af de spanskprogede samfund og kulturer og øger deres kommunikative, interkulturelle og æstetiske bevidsthed. Faget udvikler elevernes evne til at anvende fremmedsproget som indgang til at forstå og agere i en globaliseret og digitaliseret verden.

Undervisningen i fagets forskellige discipliner udvikler elevernes sproglige og kulturelle viden samt demokratiske bevidsthed og bidrager dermed både til studie- og karrierekompetence og til elevernes almene dannelse. Gennem arbejdet med sproget opnår eleverne viden, kundskaber og færdigheder i relation til kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i de spanskprogede områder.

Endelig sætter spanskfaget eleverne i stand til at reflektere over egen kultur i mødet med spanskprogede kulturer.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- forstå hovedpunkterne i et tydeligt talt spansk om kendte og almene emner formidlet gennem forskellige medier
- læse og i hovedtræk forstå ubearbejdede spanskprogede fiktive og ikke-fiktive tekster
- deltage i en samtale på spansk om kendte såvel som almene emner, herunder kommunikere i ukomplicerede og rutineprægede situationer
- udtrykke sig skriftligt på spansk i et enkelt sprog om kendte og almene emner
- redegøre for kendte emner inden for spanskprogede områders kultur og samfundsforhold
- relatere den erhvervede viden om samfunds- og kulturforhold i de spanskprogede områder til andre samfunds- og kulturforhold
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder
- benytte viden om, hvordan man lærer fremmedsprog, i det daglige arbejde.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- et grundlæggende alment ordforråd til brug for mundtlig kommunikation
- et specifikt ordforråd i tilknytning til de valgte emner
- grundlæggende principper for sprogets anvendelse og opbygning, herunder elementær morfologi, syntaks, fonetik og pragmatik
- moderne fiktive og ikke-fiktive tekster fra Spanien og andre spanskprogede områder
- historiske og kulturelle forhold, der har relevans for de studerede emner
- centrale samfundsmæssige forhold i Spanien og andre spanskprogede områder
- aktuelle forhold i Spanien og andre spanskprogede områder
- fagets centrale hjælpemidler, herunder hensigtsmæssig anvendelse af digitale hjælpemidler.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet alene. Det supplerende stof består af forskellige samfundsmæssige, kulturelle og litterære tekster fra de spanskprogede områder og er ikke nødvendigvis en del af emnelæsningen. Det skal uddybe og perspektivere kernestoffet samt udvide den faglige horisont, så eleverne opfylder de faglige mål.

2.4 Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 100-200 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Fagets discipliner skal opleves som en helhed, der i overensstemmelse med de faglige mål primært fokuserer på anvendelsesaspektet. Undervisningen skal give eleverne mulighed for at erhverve sig den viden om sprog, der er nødvendig for at udvikle såvel mundtlige som skriftlige kommunikative kompetencer.

Lytte-, læse- og samtalestrategier skal give eleverne redskaber til at kunne igangsætte og opretholde kommunikation. Undervisningen skal integrere arbejdet med færdigheder, strategier, sproglig viden og indhold, hvor eleven er medansvarlig sprogindlærer. Sammenhængende sprogbrug prioriteres højere end sproglig præcision. Eleverne skal trænes i at anvende fagets hjælpemidler hensigtsmæssigt.

Undervisningen foregår i størst muligt omfang på spansk.

3.2. Arbejdsformer

Centralt i undervisningen står den faglige progression. Efter begynderundervisningen organiseres arbejdet hovedsageligt gennem tre til fem emner, der tilsammen skal repræsentere Spanien og andre spanskprogede områder. Emnerne organiseres med udgangspunkt i en eller flere kernetekster samt flere supplerende tekster. Forskellige genrer og teksttyper indgår i alle emner. Arbejdet med kultur og samfundsforhold i de spanskprogede områder integreres løbende i arbejdet med emnerne.

Arbejdsformer og metoder tilpasses de faglige mål, som der arbejdes hen imod i det pågældende emne. Der benyttes en variation af arbejdsformer, der alle fokuserer på sproglæring gennem tilegnelse af de kommunikative færdigheder: lytteforståelse, samtalefærdighed, læseforståelse, mundtlig redegørelse og skrivefærdighed, således at eleverne udvikler større selvstændighed i arbejdet. Glosetræning, sproglige og kommunikative øvelser samt elevoplæg indgår i alle faser. Der indgår arbejdsformer og opgavetyper, som udvikler elevernes innovative evner.

I hele forløbet udgør det skriftlige arbejde en integreret del af undervisningen. Det organiseres med progression, således at det i hele forløbet støtter den sproglige læringsproces. Der arbejdes både proces- og produktorienteret.

3.3. It

It og elektroniske medier anvendes med det overordnede formål at fremme elevernes læringsproces og læringsresultat. Gennem it i undervisningen bruges sproget i autentiske sammenhænge, og det giver mulighed for at opleve spansk som globalt kommunikationssprog i varierede og aktuelle sammenhænge.

Digitale værktøjer støtter elevernes sprogtilegnelse, herunder også deres sprogproduktion. Elevernes evne til at søge, udvælge og formidle relevant fagligt materiale med kildekritisk bevidsthed skal udvikles, og eleverne skal opnå viden om digitale mediers betydning for kommunikation, så de kan indgå ansvarligt, kritisk og etisk bevidst i globale og digitale sammenhænge.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages desuden elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almendannende sider. Spansk indgår desuden i almen sprogforståelse og i de flerfaglige forløb.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Gennem individuel vejledning og brug af test, screening og selvevaluering får eleverne undervejs i det samlede forløb en klar opfattelse af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt. Der inddrages aktiviteter, som stimulerer den individuelle og fælles refleksion over udbyttet af undervisningen. Elevernes mundtlige og skriftlige kompetencer samt deres viden, kundskaber og færdigheder i relation til kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold evalueres løbende. Grundlaget for evalueringen skal være de faglige mål.

Evalueringen skal følges af klare anvisninger på, hvordan eleverne kan forbedre sig.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve med eksaminationstid på ca. 30 minutter. Der gives 60 minutters forberedelsestid.

1) Redegørelse og uddybende samtale på spansk samt tekstforståelse med udgangspunkt i en ukendt, ubearbejdet spanskssproget tekst af et omfang på ca. en halv normalside. Teksten har tilknytning til et af de studerede emner. Det studerede emne inddrages i samtalen på spansk. Teksten forsynes med en introduktion og en kort instruks på spansk, der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med teksten. Teksten glosseres i et omfang, der er passende for sværhedsgrad og niveau. De emner, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen dække de faglige mål og kernestoffet.

2) Samtale på spansk med udgangspunkt i et ukendt billede om almene emner.

Prøvematerialet må højst anvendes tre gange på samme hold.

En normalside er for prosa 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum), for lyrik 30 verslinjer og for afspillet tekst ca. tre minutter.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der lægges vægt på, at eksaminanden på spansk kan redegøre for det ukendte tekstmateriale og inddrage relevante elementer af spanskssproget kultur, historie og samfund fra det studerede emne. Endvidere lægges der vægt på samtalefærdighed om almene emner og tekstforståelse. Sammenhængende sprogbrug er vigtigere end korrekthed i detaljen.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at behandle problemstillinger i samspil med andre fag og til at demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 168

Statik og styrkelære C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Statik og styrkelære er et teknisk fag, som behandler grundlæggende begreber, der danner baggrund for dimensionering og styrkeundersøgelse af enkle konstruktionselementer. Faget er eksperimentelt og kan indgå i et samspil med teknologiske fag.

1.2. Formål

Statik og styrkelære C bidrager til elevens almendannelse og styrker elevens forudsætninger for at gennemføre videregående uddannelser inden for det tekniske område og kan forholde sig reflekterende til tekniske udformninger og løsninger i omverdenen, især i relation til statik og styrkelære. Formålet er endvidere, at eleverne opnår viden og kundskaber om statiske og styrkemæssige problemstillinger, herunder i samspil med teknologiske fag, og erfaring i at kombinere teori og praktisk arbejde.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- gøre rede for belastningstyper på konstruktioner som enten permanent last, langtidslast, mellemlang last, korttidslast og øjeblikkelig last, eller maskinelementer herunder rolig-, varierende- og vekslende belastning
- opstille statisk model ud fra en praktisk konstruktion og belyse forbindelsen til den beregningsmæssige model
- bestemme reaktioner, normalkraft og tværkraft og moment for konstruktionselementer påvirket til bøjning
- ud fra beregning foretage tegning af normalkraft-, tværkraft- og momentkurve til vurdering af påvirkningens indflydelse på konstruktionen
- belyse tværsnitformens og materialevalgets betydning for et konstruktionselements bæreevne
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- belastningstyper
- retningslinjerne for fastlæggelse af belastningen på en konstruktion
- simpelt understøttede og indspændte konstruktionselementer belastet med enkeltkræfter og/eller linjelast
- tryk- og trækstænger, herunder søjle- og gitterkonstruktioner, belastet med enkeltkræfter
- normal-, tværkraft- og momentberegning
- tværsnitskonstanter og styrketal
- spændingsbegrebet og de forskellige undersøgelser til bestemmelse af træk-, tryk-, forskydnings- og torsions- og deformationspåvirkning
- relevante regler og standarder.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal uddybe, perspektivere og fremdrage nye dimensioner og omfatter en anvendelsesorientering af kernestoffet. Det supplerende stof samler faget i en helhed og udvælges således, at det i samarbejde med kernestoffet medvirker til udvikling af de faglige mål, perspektiverer og udbygger områder fra kernestoffet og understøtter fagets praktiske dimension.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 100-200 sider. Der skal indgå læsning af tekster på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Under anvendelse af såvel deduktive som induktive undervisningsprincipper arbejder eleverne med den teori, der benyttes til løsning af en given problemstilling. Undervisningen foregår som en vekselvirkning mellem teori og arbejdet med eksempler og elevernes selvstændige eksperimenter med udgangspunkt i tekniske problemstillinger.

3.2. Arbejdsformer

Undervisningen tilrettelægges ud fra forskellige arbejdsformer, der sikrer en progression, således at eleven kan arbejde selvstændigt med afgrænsede problemstillinger såvel praktiske som teoretiske.

Eleverne arbejder med den skriftlige dimension af faget og med mundtlig formidling i centrale dele af stoffet. Der udarbejdes skriftlige opgaver med stigende progression. Den afsluttende opgave lægges til grund for den mundtlige prøve.

Skolen udarbejder en afsluttende opgave, der har et omfang svarende til ca. 20 timers undervisningstid. I forbindelse hermed vælger eleven eller grupper på op til fire elever en praktisk virkelighedsnær konstruktion som baggrund for at opstille en statisk model, foretage snitkraftbestemmelse og foretage de nødvendige dimensioneringer og deformationsberegninger. Opgavebesvarelsen skal kunne indgå i grundlaget for årskarakteren i faget og udgør grundlaget for den mundtlige prøve.

3.3. It

Eleven skal undervises, så han/hun er i stand til at begå sig digitalt.

Eleven skal kunne:

- arbejde med informationssøgning og dataopsamling finde, anvende og vurdere kilder,
- anvende digitale hjælpemidler til at skabe overblik over den valgte tekniske problemstilling.
- dokumentere sit arbejde digitalt med eksempelvis tegninger, diagrammer, visualisering, beregning, simulering, audio- eller videobehandling.

3.4. Samspil med andre fag

Statik og styrkelære C er omfattet af det generelle krav om samspil mellem fagene. I de treårige gymnasiale uddannelser vælges og behandles dele af kernestof og supplerende stof, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil i studieretningen.

Der inddrages viden fra matematik og fysik under hensyntagen til elevens valg af fagligt niveau i disse fag.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Elevernes præstation og den samlede arbejdsindsats vurderes løbende. Vurderingen er en helhedsvurdering af elevernes faglige standpunkt og arbejdsindsats. Der veksles mellem forskellige former for evaluering af det færdige produkt og en procesorienteret evaluering.

4.2. Prøveform

Mundtlig prøve på grundlag af eksaminandens besvarelse af den afsluttende opgave. En fortegnelse over opgaveformuleringerne til eksaminandernes afsluttende opgaver sendes til censor forud for prøven. Den afsluttende opgave er forinden prøven ikke rettet og kommenteret af læreren/eksaminator.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter. Der gives ingen forberedelsestid.

Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation af sin afsluttende opgave suppleret med ét eller flere i forvejen forberedte spørgsmål fra eksaminator. Eksaminationen former sig derefter som en uddybende samtale, der med udgangspunkt i eksaminandens afsluttende opgave kan omfatte emner inden for hele fagets kernestof og supplerende stof.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der lægges vægt på:

- redegørelse for løsningsprincippet for en problemstilling, som eksaminanden selv har valgt fra den afsluttende opgave
- demonstrere en bred forståelse for statik og styrkelære og kunne udmønte denne forståelse i praksis
- besvarelse af uddybende og supplerende spørgsmål til opgaven i relation til de faglige mål. Herunder forstå, gengive og fortolke egne eller andres resultater.

Der gives én karakter ud fra en helhedsbedømmelse af eksaminandens mundtlige præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at:

- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

4.4. Selvstuderende

Kursisten/den selvstuderende besvarer den stillede opgave, som beskrevet i pkt. 3.2. og 4.2. Skolens leder udpeger en vejleder for den enkelte kursist/selvstuderende. Kursisten/den selvstuderende modtager vejledning undervejs i forløbet. Den udarbejdede opgavebesvarelse indgår i bedømmelsen ved den mundtlige prøve, jf. pkt. 4.2. Bedømmelseskriterierne svarer til bedømmelseskriterierne i pkt. 4.3. i denne læreplan.

Bilag 169

Statistik C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Faget statistik er et fag fra den matematiske faggruppe, og er et videns-, kundskabs og færdighedsfag. Teori og metoder fra statistik anvendes inden for både de samfundsvidenskabelige, de naturvidenskabelige og de tekniske fag. I faget statistik arbejdes med grundelementer fra sandsynlighedsregning, statistik og eksplorativ dataanalyse, herunder Big Data, med henblik på løsning af såvel teoretiske som praktiske problemstillinger.

1.2. Formål

Faget statistik C bidrager til uddannelsens overordnede målsætning, ved at eleverne opnår bred indsigt i teori og metoder fra sandsynlighedsregning og statistik. Eleverne opnår endvidere indsigt i og opøver evnen til refleksion over, i hvilke undersøgelses og erhvervsmæssige sammenhænge sandsynlighedsregning og statistik kan finde anvendelse. Endelig styrkes elevernes evne til at anvende teori og metoder fra faget på konkrete samfundsvidenskabelige, naturvidenskabelige eller tekniske problemstillinger herunder problemstillinger, der rummer internationale eller globale sammenligninger.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- håndtere sandsynlighedsteoretiske og statistiske begreber i både teoretiske og praktiske situationer
- formulere og løse autentiske stokastiske problemer
- fortolke og formidle sandsynlighedsteoretiske eller statistiske udsagn og tekster
- udvælge og benytte relevante hjælpemidler, herunder it-værktøjer.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- grundlæggende sandsynlighedsregning og kombinatorik
- stokastiske variable og sandsynlighedsfordelinger
- statistiske test

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal medvirke til indsigt i, hvor og hvordan sandsynlighedsteoretiske og statistiske metoder finder anvendelse i samfundsvidenskabelige, naturvidenskabelige eller tekniske sammenhænge, samt understøtte fagets praktiske dimension.

Der kan indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

2.4 Omfang

Forventet omfang af fagligt stof er normalt svarende til 100-200 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Der skal i undervisningen lægges vægt på, at fagets elementer opleves som en helhed. Arbejdet med fagets teoretiske elementer skal ske med stadig henblik på den praktiske anvendelse, og det praktisk orienterede arbejde skal tilrettelægges med stadig inddragelse af teori. Det skal endvidere tilstræbes, at de samfundsvidenskabelige, naturvidenskabelige og tekniske anvendelsesområder for faget integreres i den daglige undervisning, og fagets anvendelighed ved internationale eller globale sammenligninger skal medtænkes ved tilrettelæggelsen. Metodevalget skal understøtte arbejdet med at øge elevernes refleksionsniveau.

I kraft af den store rolle, anvendelsesdimensionen skal spille i faget, skal det induktive undervisningsprincip være dominerende, uden at det dog skal være enerådende.

3.2. Arbejdsformer

Med henblik på at tilgodese elevernes muligheder for innovation, samarbejde og faglig fordybelse organiseres undervisningen i emne-, case- eller projektforløb.

I mindst 15 pct. af undervisningstiden arbejder eleverne med et projektforløb, der indeholder en praktisk eller erhvervsmæssig problemstilling og inddrager væsentlige elementer fra kernestoffet. Projektforløbet skal tilrettelægges, så det styrker elevernes evne til at analysere sandsynlighedsteoretiske eller statistiske problemstillinger, opstille løsningsmodeller, udarbejde løsningsforslag, dokumentere samt vurdere disse. Endvidere skal de gennemførte projektforløb samlet dække hovedområderne i kernestoffet og det supplerende stof. Elever og lærer definerer projektforløbene i fællesskab, og der udarbejdes et kort oplæg for hvert projektforløb.

3.3. It

Anvendelsen af it til arbejdet med sandsynlighedsteoretiske, statistiske eller dataanalytiske problemstillinger skal spille en væsentlig rolle i undervisningen, idet eleverne skal opnå fortrolighed med moderne statistikværktøjer og have kendskab til disses muligheder og begrænsninger. Faget skal fremme evnen til at kunne begå sig socialt og etisk i den virtuelle virkelighed ved at opmuntre til refleksion over egne og andres motiver, handlinger og udtryksformer i formidlingen af analytiske resultater.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det kan bidrage til det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelse af undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almendannende sider.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Efter afslutningen af hver emne-, case- eller projektforløb skal eleverne have en individuel vurdering af niveauet for og udviklingen i det faglige standpunkt i forhold til den forventede udvikling og de faglige mål. Herunder inddrages aktiviteter, som stimulerer den individuelle og fælles refleksion over udbyttet af undervisningen.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af en bredt formuleret opgave inden for de projektforløb, som eleverne har arbejdet med. Opgaven indeholder et ukendt bilag, der kan være grundlag for perspektivering af opgavens emne. Opgaverne, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen, i al væsentlighed, dække fagets faglige mål, kernestof og supplerende stof. Opgaverne, dog uden bilag, skal være kendt af eksaminanderne inden prøven. Den enkelte opgave må anvendes højst tre gange på samme hold. Bilag skal som hovedregel være forskellige.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter pr. eksaminand. Der gives ca. 24 minutters forberedelsestid.

Eksaminationen former sig som en faglig samtale mellem eksaminand og eksaminator, hvor det perspektiverende bilag inddrages.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilket omfang eksaminandens præstation lever op til de faglige mål, som de er angivet i punkt 2.1.

Eksaminanden skal herunder kunne:

- demonstrere indsigt i og forståelse af sandsynlighedsteoretiske og statistiske begreber og kunne håndtere disse med sikkerhed
- demonstrere evne til praktisk anvendelse af sandsynlighedsregning og statistik, herunder kunne udvælge og anvende relevante hjælpemidler
- forstå, gengive og fortolke egne eller andres resultater.

Der gives én karakter ud fra en helhedsbedømmelse af eksaminandens mundtlige præstation.

Bilag 170

Teknologi C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Faget teknologi C omhandler sammenhængene mellem teknologiske løsninger og samfundsmæssige problemstillinger. Faget beskæftiger sig med teknologisk innovation, det vil sige udvikling af produkter med udgangspunkt i analyser af samfundsmæssige problemstillinger. I samspillet mellem teknik, viden, organisation og produkt kombineres faglig viden og kundskaber med praktisk arbejde i værksteder og laboratorier.

Faget giver eleven elementer af en teknologisk dannelse gennem en forståelse for samspillet mellem teknologi og samfund, en kritisk sans samt evne til løsning af praktisk/teoretiske problemstillinger. Fagets problemorientering udvikler en forståelse af, hvordan teknologisk viden produceres gennem analyse og syntese i en samlet proces.

Fagets metode er problembaseret læring i projektforløb, hvor faglig viden og kundskaber kombineres og anvendes i forbindelse med konkret problemløsning.

1.2. Formål

Faget bidrager til uddannelsens formål ved at styrke elevernes innovative kompetencer gennem projektarbejde, hvor faglige kundskaber anvendes til konkret problemløsning omfattende udvikling og fremstilling af produkter i værksteder og laboratorier. Herigennem får eleverne kendskab til forskellige teknologier, der anvendes i erhvervslivet, samt kendskab til idéudvikling og innovative og kreative processers betydning i forbindelse med udvikling af produkter.

Fagets arbejdsmetoder bidrager til elevernes generelle studiekompetencer, idet eleverne gennem problembaseret projektarbejde får erfaring med studie- og arbejdsmetoder, som er relevante i videregående uddannelse, herunder selvstændigt arbejde, både individuelt og i samarbejde med andre.

Eleverne udvikler deres forståelse af teoretisk viden fra uddannelsens forskellige fag som redskab for analyse af virkelighedsnære og sammensatte problemstillinger. Herved opnår eleverne såvel faglig fordybelse som forståelse for sammenhængene mellem faglig viden, teknologi og samfundsudvikling, så de kan forholde sig kritisk og reflekterende til teknologisk udvikling og samfundsmæssige forhold.

Faget giver viden om og forståelse for teknologi som løsning på problemer, teknologi som årsag til problemer og nødvendigheden af at tage hensyn til teknologiens samfundsmæssige konsekvenser.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- arbejde med teknologisk innovation ved at udvikle produkter gennem en systematisk og iterativ produktudviklingsproces indeholdende faserne problemidentifikation, problemundersøgelse, produktprincip, produktudformning, produktionsforberedelse og realisering
- redegøre for en samfundsmæssig problemstilling
- gennemføre mindre, empiriske undersøgelser til produktion af viden
- arbejde med kreative processer og anvende metoder til idéudvikling i forbindelse med produktudviklingsprocessen
- arbejde sikkerheds- og sundhedsmæssigt forsvarligt ved fremstilling af produkter
- arbejde selvstændigt og sammen med andre i problembaserede projektforløb og anvende metode til at planlægge, gennemføre og evaluere projektforløbet
- dokumentere og præsentere projektforløb, skriftligt, mundtligt og visuelt
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber. Produktudvikling som en systematisk og iterativ proces danner rammen om hovedparten af kernestoffet i fagets projektforløb:

Problemidentifikation

- metode til identifikation af en samfundsmæssig problemstilling indenfor et tema
- problemformulering

Problemundersøgelse

- indsamling, udvælgelse og bearbejdning af information om problemet
- kvalitative og kvantitative metoder til egen produktion af viden om problemet
- redegørelse for problemet, samt problemets årsager og konsekvenser

Produktprincip

- brugsundersøgelse, redegørelse for hvordan og i hvilken sammenhæng produktet skal bruges
- udarbejdelse af krav på baggrund af problemundersøgelse og brugsundersøgelse
- metode til idégenerering, sortering og udvælgelse
- begrundelse for valg af løsning med udgangspunkt i opstillede krav

Produktudformning

- teknisk dokumentation, f.eks. arbejdstegninger, diagrammer, flow-diagrammer, samlingstegninger og stykliste, relevant for de på skolen udbudte værksteder
- udvalgte materialer/komponenter, deres egenskaber, opbygning og egnethed i forskellige sammenhænge, samt processer, bearbejdnings- og sammenføjningsmetoder, relevant for de på skolen udbudte værksteder
- sikkerhed og sundhed i forbindelse med arbejde i værksteder og laboratorier

Produktionsforberedelse

- dokumentation af fremstillingsprocessen struktureret som teknik, viden og organisation

Realisering

- fremstilling af produkter i de på skolen udbudte værksteder

Evaluering

- test af produkt i forhold til opstillede krav.

Det øvrige kernestof, der skal dækkes i undervisningen:

Projektstyring

- tidsplanlægning
- samarbejdsformer, mellem elever samt mellem elever og vejleder

Formidling

- opbygning af teknisk rapport, herunder anvendelse og angivelse af kilder
- visuelle værktøjer til præsentation af projekt
- mundtlig formidling.

Der kan indgå materiale på engelsk samt, når det er muligt, på andre fremmedsprog.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det kan bidrage til det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almendannende sider.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 150-250 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningsformen i faget er problembaseret læring i projektforløb, hvor eleverne så vidt muligt samarbejder i projektgrupper. Læreren planlægger en række projektforløb, hvor eleverne arbejder med fagets kernestofområder, afsluttende med et problembaseret projektforløb, hvor eleverne selv har indflydelse på valg af problem og i samarbejde med læreren udarbejder en problemformulering.

I projektforløbene skal praktisk arbejde med fremstilling af produkter indgå i væsentligt omfang, og der lægges vægt på sammenhængen mellem teori og praksis. Som udgangspunkt for projekter udarbejder læreren et projektoplæg, hvor de faglige mål for projektet fremgår. Undervisningen skal give eleverne en bevidsthed om forskellige traditioner for erkendelse og viden som forberedelse på at foretage et selvstændigt og modent uddannelses- og karrierevalg.

3.2. Arbejdsformer

I teknologi C arbejder eleverne i projektgrupper, og praktisk arbejde med fremstilling af produkter indgår som en væsentlig del af undervisningen. Undervisningen tilrettelægges med et antal projektforløb, som omfatter redegørelse for en relevant problemstilling, produktudvikling og den praktiske udførelse af produktet. Gennem hele forløbet dokumenterer eleven sine færdigheder og viden ved skriftligt arbejde. Skriftligheden skal medvirke til formidling af teknisk viden, arbejde og dokumentation (tegninger, tabeller, skitser, diagrammer osv.) i rapporter.

Det praktiske arbejde med produkter tager udgangspunkt i skolens ressourcer og i de faciliteter, der eventuelt tilvejebringes ved samarbejde med eksterne samarbejdspartnere.

Afsluttende gennemføres et særskilt problembaseret projekt til projektprøven i faget. På baggrund af en samfundsmæssig problemstilling, valgt af skolen, udarbejder eleverne i samarbejde med læreren en problemformulering, hvorefter projektet omfatter redegørelse for problemstillingen, produktudvikling og den praktiske udførelse af produktet.

Projektet har et omfang svarende til ca. 20 timers undervisningstid og gennemføres som gruppearbejde, medmindre helt særlige faglige eller pædagogiske hensyn gør sig gældende.

Gruppen/eleven afleverer en skriftlig rapport og enten et praktisk udført produkt eller dokumentation for et udført procesforløb normalt senest en uge før undervisningens afslutning. Både den skriftlige rapport og produktet er eksaminationsgrundlag. Elever, der samarbejder i en gruppe, har fælles ansvar for det afleverede.

3.3. It

It anvendes i teknologiprojekterne, når det er relevant og praktisk muligt. Elevernes digitale kompetencer styrkes f.eks. i forbindelse med informationssøgning, dataopsamling, beregninger, rapportskrivning, dokumentation og præsentation. Eleverne skal kunne reflektere over til- og fravalg af digitale redskaber særlig i relation til informationssøgning. Eleverne skal ligeledes lære at indgå i digitale fællesskaber særligt i relation til udarbejdelse af projektrapporter.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det kan bidrage til det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages elevernes viden, kundskaber og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til perspektivering af emnerne og belysning af fagets almendannende sider.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Den løbende evaluering skal tydeligt afspejle såvel faglige kompetencer som evnen til at beherske anvendte arbejdsformer. Evalueringen foretages på baggrund af de mål, som læreren har opstillet ved et forløbs start (feed-up), samt de mål, eleven selv har sat for forløbet. I den løbende evaluering arbejdes med feed-back og feed-forward, så eleven får konkrete handlingsanvisninger til at forbedre sit faglige niveau.

Arbejdet med det særskilte projekt, der indgår i projektprøven, jf. pkt. 3.2. indgår i grundlaget for afgivelse af den afsluttende standpunktskarakter, men projektet bedømmes ikke særskilt forud for den mundtlige del af prøven.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve på grundlag af eksaminandens afsluttende projektrapport og det udarbejdede produkt eller dokumentation for det udførte procesforløb, jf. pkt. 3.2. Elevernes afsluttende projektrapporter sendes til censor forud for eksaminationens afholdelse. Eksaminator og censor drøfter inden eksaminationen, hvilke problemstillinger eksaminanden skal uddybe.

Eksaminationstiden er ca. 24 minutter. Der gives ingen forberedelsestid.

Eksaminationen tager udgangspunkt i eksaminandens præsentation af det afsluttende projekt suppleret med uddybende spørgsmål fra eksaminator. Præsentationen må maksimalt tage otte minutter af eksaminationstiden. Eksaminationen former sig derefter som en uddybende samtale mellem eksaminand og eksaminator med udgangspunkt i præsentationen af projektet og de faglige mål.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som er angivet i pkt.2.1.

Der lægges særlig vægt på følgende:

- formidling og argumentation for den valgte løsning
- evne til at anvende viden, metoder og praktisk arbejde i et projekt
- besvarelse af uddybende og supplerende spørgsmål.

Ved prøve, hvor faget har indgået i fagligt samspil med andre fag, lægges der endvidere særlig vægt på bedømmelse af de to mål:

- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Der gives én karakter ud fra en helhedsbedømmelse af eksaminandens mundtlige præstation.

4.4. Enkeltfagskursister og selvstuderende

Kursisten/den selvstuderende besvarer den stillede opgave, som beskrevet i pkt. 3.2 og 4.2. Skolens leder udpeger en vejleder for den enkelte kursist/selvstuderende. Kursisten/den selvstuderende modtager vejledning undervejs i forløbet. Skolens leder skal sikre, at skolens laboratorier eller værksteder stilles til rådighed i fornødent omfang. Den udarbejdede opgavebesvarelse indgår som eksaminationsgrundlag ved den mundtlige prøve, jf. pkt. 4.2. Bedømmelseskriterierne svarer til bedømmelseskriterierne i pkt. 4.3. i denne læreplan.

Bilag 171

Tyrkisk A – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Tyrkisk er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag. Dets genstandsområde er det tyrkiske sprog i Tyrkiet og i forlængelse heraf litteratur, historie, kultur og samfundsforhold i Tyrkiet og andre områder med tyrkisktalende befolkninger.

1.2. Formål

Tyrkisk skal give eleverne indsigt i det tyrkiske sprog og den tyrkiske verden. Faget skal bidrage til elevernes almendannelse og studiekompetence.

Gennem sproglig indsigt opnår eleverne kommunikativ kompetence, mundtligt såvel som skriftligt, læsekompetence samt bevidsthed om det tyrkiske sprog.

Herigennem får eleverne indsigt i den tyrkiske verden og opnår kendskab til og viden om tyrkisk litteratur, kultur, historie og samfundsforhold og tilegner sig interkulturel kompetence, der rækker ud over den velkendte nordvesteuropæiske verden.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

Sprogfærdighed

- udtale standardtyrkisk forståeligt og naturligt
- forstå hovedindholdet af ukompliceret talt standardtyrkisk
- læse og forstå enkle moderne tekster, fiktive såvel som ikke-fiktive
- benytte et ordforråd, der sætter dem i stand til at kommunikere på standardtyrkisk om dagligdags forhold og om studerede emner og tekster
- anvende den centrale formlære og sætningsopbygning i et ukompliceret, men sammenhængende og nogenlunde korrekt standardtyrkisk talesprog
- skrive i det væsentlige korrekt standardtyrkisk inden for forskellige, ikke for komplicerede emner med anvendelse af skriftsprogets centrale sætningskonstruktioner

Sprog, tekst og kultur

- foretage en selvstændig præsentation af enkle tekster eller emner på standardtyrkisk, indgå i en dialog herom og argumentere for egen opfattelse
- på standardtyrkisk perspektivere studerede tekster og emner til tyrkisk litteratur, kultur, historie og samfundsforhold
- kunne benytte fagets relevante hjælpemidler og anvende relevante digitale redskaber og medier samt forholde sig til deres muligheder og begrænsninger
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- udtale
- lytte-, læse-, tale- og oversættelsesfærdigheder
- de centrale dele af tyrkisk grammatik
- tekster af forskelligt omfang og fra forskellige genrer fra tiden efter 1928 (alfabetreformen), som belyser centrale aspekter af Tyrkiets nyere kulturelle, historiske og samfundsmæssige udvikling

- tekster fra før 1928 læses hovedsageligt i "rengjort" sprog
- digitalt materiale som støtte for sprogindlæringen samt som støtte for historie-, kultur- og samfundsforståelse
- relevante centrale hjælpemidler
- samfundsforhold, historie, kultur og litteratur i den tyrkiske verden i et omfang, der giver eleverne mulighed for at forstå de studerede tekster og emner samt fremmer deres interkulturelle forståelse.

2.3 Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal uddybe og perspektivere kernestoffet, udvide den faglige horisont, samt give eleverne viden om fagets anvendelse og en forståelse for egne karriereperspektiver og mulige uddannelsesvalg.

Det supplerende stof kan være materiale som film samt dansk- og tyrkisksprogede tekster, som ikke naturligt indgår i de læste emner, men som fremmer det faglige samspil med andre fag.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 125-150 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

I forløbet foregår der en udvikling fra en lærerstyret indlæring til en mere elevstyret læring.

Målet er fra begyndelsen at give eleverne elementære kommunikative færdigheder, som virker motiverende for den senere tilegnelse af fagets øvrige færdigheder og kompetencer.

Det løbende skriftlige arbejde sigter ikke blot på skrivefærdigheder, men støtter også indlæring og udvikling af talesproget samt ordforråd.

Undervisningsdifferentiering er et naturligt didaktisk princip i hele forløbet.

3.2. Arbejdsformer

Centralt i undervisningen står den faglige progression.

Den grundlæggende undervisning omfatter introduktion til det tyrkiske alfabet. Den omfatter ligeledes regelmæssig lytte-, læse- og skrivetræning, der giver eleverne elementær kommunikativ kompetence.

Efter den grundlæggende undervisning organiseres arbejdet hovedsageligt i emner, og det sikres, at de faglige mål integreres i dette arbejde.

Arbejdsformer og metoder varieres og tilpasses løbende de faglige mål, der arbejdes hen imod i det pågældende emne.

Undervisningen tilrettelægges med progression i valget af arbejdsformer, så eleverne opnår studiekompetence og selvstændighed i arbejdet.

Der fokuseres på arbejdsformer og opgavetyper, der udvikler elevernes kommunikative kompetencer samt kreative og innovative evner.

Den kommunikative kompetence prioriteres højt både mundtligt og skriftligt, og digitale hjælpemidler inddrages som en naturlig del af undervisningen og bruges til formidling såvel som i arbejdet med sprogproduktion.

Sprogforståelse understøttes ved, at eleverne hører talt standardtyrkisk formidlet gennem forskellige medier.

Skriftligt arbejde medtænkes i den daglige undervisning dels som støttedisciplin til den mundtlige dimension, dels som en selvstændig disciplin, hvor eleverne både får lejlighed til at træne og demonstrere deres sproglige viden og kunnen og til at udvikle evnen til at gøre rede for indholdet på et enkelt skriftligt standardtyrkisk.

Arbejdet med tyrkisk kultur, historie og samfundsforhold integreres løbende i arbejdet med emnerne, så eleverne får indsigt i den tyrkiske verdens rolle globalt og tilegner sig interkulturelle kompetencer.

Arbejdet med faget og dets discipliner skal give indsigt i den professionelle anvendelse af faget.

3.3. It

It er en integreret del af tyrkiskundervisningen og medtænkes i alle discipliner.

It og digitale medier anvendes med det overordnede formål at fremme elevernes læringsproces. Integration af digitale medier i undervisningen giver eleverne mulighed for at opleve sproget i varierede, autentiske og aktuelle sammenhænge. It anvendes som et af flere redskaber i arbejdet med de kulturelle, historiske og færdighedsmæssige sider af faget. Den praktiske anvendelse af it styrker desuden elevernes evne til at søge, udvælge og formidle relevant fagligt materiale samt forholde sig kritisk til digitale platforme og egen brug af dem.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det kan bidrage til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til arbejdet med problemstillingerne og belysning af fagets almendannende sider.

Når tyrkisk indgår i en studieretning, skal dele af kernestof og supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil.

Når tyrkisk ikke indgår i en studieretning, indgår det – hvor det er muligt – i samspil med andre fag om emner af sproglig, kulturel, interkulturel, historisk og samfundsmæssig art. Specielt indgår tyrkisk i samspil med andre sprogfag for derigennem at udvikle en generel sproglig bevidsthed og viden om, hvordan man lærer sprog.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Der foretages løbende både formative og summative evalueringer, der giver eleverne viden om deres standpunkt i forhold til fagets mål.

Lærerens løbende evaluering omfatter både elevernes svage og stærke sider. Derved kan eleverne opnå en klar opfattelse af niveau og muligheder for progression.

4.2. Prøveformer

Der afholdes en centralt stillet skriftlig prøve og en mundtlig prøve.

Den skriftlige prøve

Grundlaget for den skriftlige prøve er et centralt stillet opgavesæt. Prøvens varighed er fem timer.

Den mundtlige prøve

Prøven består af tre dele med en samlet eksaminationstid på ca. 30 minutter:

1) Samtale på standardtyrkisk med udgangspunkt i eksaminandens præsentation af kendt tekst/emne på ca. én normalside afhængig af sværhedsgraden, samt oplæsning og oversættelse af mindre passager på 50-60 ord. Linjer til oplæsning vælges af eksaminanden og linjerne til oversættelse vælges af eksaminator under eksaminationen. Emnerne, der indgår som grundlag for prøven, skal dække de faglige mål og kernestoffet.

2) Samtale på standardtyrkisk (ca. fem minutter) med udgangspunkt i ukendt billedmateriale om et alment emne.

3) Samtale på dansk (ca. fem minutter) om et kendt emne inden for historiske, samfundsfaglige, kulturelle forhold.

Der gives en samlet forberedelsestid på ca. 60 minutter.

En normalside er for prosa 2400 anslag, for lyrik 30 verslinjer.

Det samme prøvemateriale må højst anvendes ved tre eksaminationer på samme hold.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved den skriftlige prøve lægges der vægt på:

- læse- og tekstforståelse
- formuleringsevne i forskellige meddelelsessituationer på et nogenlunde korrekt standardtyrkisk skriftsprog
- selvstændighed i forhold til forlægget.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Ved den mundtlige prøve lægges der vægt på:

- forståelig udtale
- alment og tekstrelateret ordforråd, sætningsopbygning og udtryksfærdighed på et nogenlunde korrekt standardtyrkisk
- præsentation og tekstforståelse
- korrekt forståelse og gengivelse på dansk af det af eksaminator valgte materiale
- overblik og perspektivering.

Sammenhængende sprogbrug er vigtigere end korrekthed i detaljen. Den tyrkisksprogede del af eksaminationen vægtes højest.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at behandle problemstillinger i samspil med andre fag samt til at demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 172

Tyrkisk B – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Tyrkisk er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag. Dets genstandsområde er det tyrkiske sprog og i forlængelse heraf litteratur, historie, kultur og samfundsforhold i Tyrkiet og andre områder med tyrkisktalende befolkninger.

1.2. Formål

Tyrkisk skal give eleverne indsigt i det tyrkiske sprog og den tyrkiske verden. Faget skal bidrage til elevernes almendannelse og studiekompetence.

Gennem sproglig indsigt opnår eleverne kommunikativ kompetence, læsekompetence samt bevidsthed om det tyrkiske sprog.

Herigennem får eleverne indsigt i den tyrkiske verden og opnår kendskab til og basal viden om tyrkisk litteratur, kultur, historie og samfundsforhold og tilegner sig grundlæggende interkulturel kompetence, der rækker ud over den velkendte nordvesteuropæiske verden.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

Sprogfærdighed

- udtale enkelt standardtyrkisk forståeligt og naturligt
- forstå hovedindholdet af enkelt, talt standardtyrkisk
- læse og forstå adapterede fiktive tekster såvel som lettere, originale ikke-fiktive tekster
- benytte et ordforråd, som sætter dem i stand til at kommunikere på standardtyrkisk om dagligdags forhold og om studerede emner og tekster
- anvende den centrale formlære og sætningsopbygning i et forståeligt og enkelt standardtyrkisk talesprog
- udtrykke sig skriftligt på et forståeligt standardtyrkisk i talesprogsprægede sætninger

Sprog, tekst og kultur

- på et elementært niveau forstå de studerede emner på basis af kendskab til tyrkisk litteratur, kultur, historie og samfundsforhold samt vise interkulturel forståelse
- benytte fagets relevante hjælpemidler og anvende relevante digitale redskaber og medier samt forholde sig til deres muligheder og begrænsninger
- anvende strategier for sprogtilegnelse og forståelse af andre kulturer
- behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- udtale
- de mest centrale dele af tyrkisk grammatik
- lytte-, læse-, tale- og oversættelsesfærdigheder samt evnen til at indgå i dialog
- fiktive såvel som ikke-fiktive tekster af forskelligt omfang, som belyser centrale aspekter af Tyrkiets kulturelle, litterære, historiske og samfundsmæssige udvikling
- digitalt materiale som støtte for sprogindlæringen, samt som støtte for historie-, kultur- og samfundsforståelse
- fagets mest centrale hjælpemidler
- elementært kendskab til tyrkiske samfundsforhold, tyrkisk historie, kultur og litteratur.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof skal uddybe og perspektivere kernestoffet, udvide den faglige horisont, samt give eleverne viden om fagets anvendelse og en forståelse for egne karriereperspektiver og mulige uddannelsesvalg.

Det supplerende stof kan være materiale som film og dansk- og tyrkisksprogede tekster, som ikke naturligt indgår i de læste emner, men som fremmer det faglige samspil med andre fag.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 75-100 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

I forløbet foregår der en udvikling fra en lærerstyret indlæring til en mere elevstyret læring.

Målet er fra begyndelsen at give eleverne elementære kommunikative færdigheder, som virker motiverende for den senere tilegnelse af de andre færdigheder og kompetencer.

Det løbende skriftlige arbejde sigter ikke blot på basale skrivefærdigheder, men støtter også indlæring og udvikling af talesprog samt ordforråd.

Undervisningsdifferentiering er et naturligt didaktisk princip i hele forløbet.

3.2. Arbejdsformer

Centralt i undervisningen står den faglige progression.

Den grundlæggende undervisning omfatter gradvis og systematisk introduktion til det tyrkiske alfabet. Den omfatter ligeledes regelmæssig lytte-, læse- og skrivetræning, der giver eleverne elementær kommunikativ kompetence.

Arbejdsformer og metoder varieres og tilpasses løbende de faglige mål.

Undervisningen tilrettelægges med progression i valget af arbejdsformer, så eleverne opnår studiekompetence og selvstændighed i arbejdet.

Der fokuseres på arbejdsformer og opgavetyper, der udvikler elevernes kommunikative kompetencer samt kreative og innovative evner.

Den elementære kommunikative kompetence prioriteres højt og videreudvikles i friere dialoger og friere samtale. Heri inddrages digitale hjælpemidler som en naturlig del af undervisningen og bruges til formidling såvel som i arbejdet med sprogproduktion.

Sprogforståelse understøttes ved, at eleverne hører talt standardtyrkisk formidlet gennem forskellige medier.

Skriftligt arbejde medtænkes i den daglige undervisning som støttedisciplin til den mundtlige dimension. Efter den grundlæggende undervisning fokuserer det skriftlige arbejde på genrer, som støtter den kommunikative kompetence.

Arbejdet med tyrkisk kultur, historie og samfundsforhold integreres løbende i arbejdet, så eleverne får indsigt i den tyrkiske verdens rolle globalt og tilegner sig interkulturelle kompetencer.

Arbejdet med faget og dets discipliner skal give indsigt i den professionelle anvendelse af faget.

3.3. It

It er en integreret del af tyrkiskundervisningen og medtænkes i alle discipliner.

It og digitale medier anvendes med det overordnede formål at fremme elevernes læringsproces. Integration af digitale medier i undervisningen giver eleverne mulighed for at opleve sproget i varierede, autentiske og aktuelle sammenhænge. It anvendes som et af flere redskaber i arbejdet med de kulturelle, historiske og færdighedsmæssige sider af faget. Den praktiske anvendelse af it styrker desuden elevernes evne til at søge, udvælge og formidle relevant fagligt materiale samt forholde sig kritisk til digitale platforme og egen brug af dem.

3.4. Samspil med andre fag

Dele af kernestof og supplerende stof skal vælges og behandles, så det kan bidrage til styrkelse af det faglige samspil mellem fagene og i studieretningen. I tilrettelæggelsen af undervisningen inddrages elevernes viden og kompetencer fra andre fag, som eleverne hver især har, så de bidrager til arbejdet med problemstillingerne og belysning af fagets almendannende sider.

Når tyrkisk indgår i en studieretning, skal dele af kernestof og supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil.

Når tyrkisk ikke indgår i en studieretning, indgår det – hvor det er muligt – i samspil med andre fag om emner af sproglig, kulturel, interkulturel, historisk og samfundsmæssig art. Specielt indgår tyrkisk i samspil med andre sprogfag for derigennem at udvikle en generel sproglig bevidsthed og viden om, hvordan man lærer sprog.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

Der foretages løbende både formative og summative evalueringer, der giver eleverne viden om deres standpunkt i forhold til fagets mål.

Lærerens løbende evaluering omfatter både elevernes svage og stærke sider. Derved kan eleverne opnå en klar opfattelse af niveau og muligheder for progression.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve.

Prøven består af to dele med en samlet eksaminationstid på ca. 30 minutter:

1) Samtale på standardtyrkisk med udgangspunkt i en kendt tekst på ca. ¾ normalside, samt oplæsning og oversættelse af mindre passager på ca. 50 ord. Linjer til oplæsning vælges af eksaminanden og linjer til oversættelse vælges af eksaminator under eksaminationen. De tekster, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen dække de faglige mål og kernestoffet.

2) Samtale på standardtyrkisk (ca. fem minutter) med udgangspunkt i ukendt billedmateriale om et alment emne.

Der gives en samlet forberedelsestid på ca. 60 minutter.

En normalside er for prosa 2400 anslag, for lyrik 30 verslinjer.

Det samme prøvemateriale må højst anvendes ved tre eksaminationer på samme hold.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Ved den mundtlige prøve lægges der vægt på:

- forståelig udtale
- almindeligt og tekstrelateret ordforråd
- kommunikationsevne og mundtlig udtryksfærdighed på et enkelt og forståeligt standardtyrkisk talesprog
- tekstforståelse og overblik i forbindelse med den kendte tekst.

Sammenhængende sprogbrug er vigtigere end korrekthed i detaljen.

Der gives én samlet karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til at behandle problemstillinger i samspil med andre fag samt til at demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 173

Tysk begyndersprog B – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Tysk er et videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag. Disse sider af faget er ligeværdige, betinger gensidigt hinanden og sikrer faglig dybde. Faget beskæftiger sig med kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i tysksprogede lande og områder. Centralt i faget står den praktiske dimension, som udvikler færdigheder i sprogets anvendelse samt viden og bevidsthed om dets opbygning. Endvidere udvikles evnen til at forstå og forholde sig til talt og skrevet tysk samt kendskab til tysksprogede lande i europæiske og andre internationale sammenhænge.

1.2. Formål

Gennem arbejdet med tysk sprog opnår eleverne kompetence til at kommunikere på tysk samt viden, kundskaber og færdigheder i relation til kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i tysksprogede lande. Dette giver eleverne evne til at reflektere over og med forståelse gå i dialog med andre i en globaliseret og digitaliseret verden. Eleverne tilegner sig sproglig kunnen, viden og bevidsthed samt kendskab til det tyske sprog i funktionelle sammenhænge, og derigennem udvikler eleverne deres kommunikative kompetencer. Eleverne opnår interkulturel kommunikativ kompetence og demokratisk forståelse, idet de i arbejdet med tysk inddrager deres viden om andre kultur- og samfundsforhold.

Fagets forskellige discipliner bidrager til elevernes almendannelse og studiekompetence ved at udvikle deres sproglige og kulturelle viden samt æstetiske bevidsthed, bl.a. gennem arbejdet med litteratur og andre kunstneriske udtryk. Endelig opnår eleverne gennem undervisningen indsigt i tyskfagets anvendelse i det omgivende samfund, hvilket bidrager til udviklingen af deres karrierekompetence.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- forstå talt tysk sprog om kendte emner formidlet gennem forskellige medier, når der tales et enkelt standardsprog
- læse og forstå forskellige typer og genrer af nyere tysksprogede tekster, herunder tysksprogede tekster fra de sidste 10 år
- redegøre på tysk for studerede tysksprogede emner og tekster, analysere og fortolke disse og perspektivere til andre tekster, idet de benytter et basalt ordforråd samt anvender elementær morfologi og syntaks
- føre en samtale på et forståeligt, enkelt og sammenhængende tysk om emner, de er fortrolige med, samt redegøre for og diskutere forskellige synspunkter
- udtrykke sig forståeligt og sammenhængende på skriftligt tysk med et basalt ordforråd og i relation til de studerede tekster og emner
- analysere og beskrive tysk sprog grammatisk på dansk med anvendelse af relevant terminologi
- anvende relevante lytte- og læsestrategier samt relevante mundtlige kommunikationsstrategier
- på tysk redegøre for, analysere, fortolke og reflektere over forskellige tysksprogede tekster såvel fiktive som ikke-fiktive i tilknytning til profilen for den uddannelse, hvori valgfaget udbydes
- give udtryk på tysk for indsigt i udvalgte kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i tysksprogede lande med hovedvægten på Tyskland efter 1945 samt sammenligne studerede tysksprogede tekster og emner med kultur- og samfundsforhold i andre lande
- forholde sig kritisk til digitalt materiale samt dokumentere anvendelsen heraf
- behandle problemstillinger i samarbejde med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- grundlæggende tysk ordforråd, grundlæggende tysk grammatik, sprogtilegnelse
- grundlæggende viden om tyske kultur- og samfundsforhold
- et udvalg af tysksprogede fiktive og ikke-fiktive multimodale teksttyper og -genrer, som kan give eleverne en kunstnerisk oplevelse og en indsigt i kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i tysksprogede lande med hovedvægten på Tyskland efter 1945. Der skal indgå tysksprogede tekster fra de sidste 10 år
- grundlæggende normer for mundtlig sprogbrug og kommunikation på tysk
- grundlæggende regler for tysk udtale og intonation.

Der tages udgangspunkt i et udvidet tekstbegreb. Fiktive og ikke-fiktive multimodale teksttyper, der indgår i kernestoffet, skal være tysksprogede og ubearbejdede.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof uddyber elevernes sproglige viden og bevidsthed samt perspektiverer kernestoffet. Det bidrager til en bredere forståelse af tysksprogede landes kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i europæisk og global sammenhæng.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 100-150 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Centralt i undervisningen står elevernes faglige progression. Arbejdet med tysk sprog, tekst og kultur integreres således, at fagets discipliner opleves som en helhed, og der arbejdes både induktivt og deduktivt. Arbejdet med de sproglige aspekter tager udgangspunkt i et funktionelt sprogsyn og et kommunikativt tilegnelsessyn.

Undervisningen skal fremme elevernes sproglige kreativitet og evne til at tænke innovativt og utraditionelt.

Undervisningen foregår i størst muligt omfang på tysk.

3.2. Arbejdsformer

Valget af arbejdsformer skal bygge på principperne om variation og progression i henseende til sproglig og indholdsmæssig kompleksitet og graden af selvstændigt arbejde. Der fokuseres på arbejdsformer og opgavetyper, der udvikler elevernes kommunikative kompetencer og kreative og innovative evner.

Arbejdet organiseres hovedsageligt gennem tre til fem forskellige emner, og det sikres, at de faglige mål og kernestoffet integreres i dette arbejde. I hvert emne udgør kernestoffet normalt minimum fire til seks tekster afhængig af teksternes sværhedsgrad og omfang. Supplerende stof kan inddrages til at uddybe og perspektivere kernestoffet. Eleverne inddrages i valg af emner og arbejdsformer.

Når tysk begyndersprog B indgår i en studieretning, trækkes der på elevernes viden fra almen sprogforståelse i det sproglige arbejde.

Det skriftlige arbejde indgår som træning af en central kompetence i tysk, da det styrker elevernes formidlingsevne og sproglige sikkerhed. Samtidig opøves eleverne i at formidle et stof i struktureret form.

3.3. It

I faget arbejdes der med udviklingen af elevernes digitale dannelse. It og digitale medier anvendes med det overordnede formål at fremme elevernes læreproces og støtte deres faglige udvikling. Eleverne skal gennem undervisningen opnå informationskompetence, samarbejdskompetence og produktiv kompetence, som styrker deres evne til kritisk at søge og anvende tysksproget information på internettet samt dokumentere anvendelsen heraf. Eleverne trænes ligeledes i kreativt og målrettet at anvende og udforme it-produkter på tysk.

Integration af it og digitale medier i undervisningen giver eleverne mulighed for at arbejde med sproget og opleve det i varierede, autentiske og aktuelle sammenhænge. Således bidrager anvendelsen af it og digitale medier til at sikre og nuancere elevernes sproglige og indholdsmæssige udbytte.

3.4. Samspil med andre fag

Tysk begyndersprog B indgår i samspil med andre fag, hvor det er muligt.

Når tysk begyndersprog B indgår i en *studieretning*, skal det bidrage til det faglige samspil i studieretningen, og dele af kernestof og supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil.

Når tysk begyndersprog B ikke indgår i en studieretning, indgår det – hvor det er muligt – i samspil med andre fag om emner af sproglig, kulturel, interkulturel, historisk og samfundsmæssig art. Specielt indgår tysk i samspil med andre sprogfag for derigennem at udvikle en generel sproglig bevidsthed og viden om, hvordan man lærer sprog.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

De faglige mål er grundlaget for den løbende evaluering af elevernes faglige standpunkt.

Elevernes mundtlige og skriftlige kompetencer samt deres viden, kundskaber og færdigheder i relation til kulturelle og samfundsmæssige forhold evalueres løbende. Screening, test og individuel vejledning undervejs i forløbet skal give eleverne viden om deres standpunkt i forhold til fagets mål og styrke deres progression i faget.

I evalueringen af elevernes skriftlige arbejde veksles mellem forskellige former for evaluering af det færdige produkt og en procesorienteret evaluering.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve med en eksaminationstid på ca. 30 minutter. Der gives ca. 60 minutters forberedelsestid.

De emner, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen dække de faglige mål og kernestoffet.

Prøven tager udgangspunkt i et ukendt, ubearbejdet tysksproget tekstmateriale, der skal have tilknytning til ét af de studerede emner. Tekstmaterialet skal bestå af en eller flere tekster med et samlet omfang på maks. én normalside. Det forsynes med en kort indledning på tysk, og der opgives kun specielt vanskelige gloser og nødvendige realkommentarer. Tekstmaterialet forsynes endvidere med en kort instruks på tysk, der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med materialet.

Eksaminationen indledes af eksaminanden med en mundtlig præsentation på tysk. Det studerede emne inddrages i præsentationen, som efterfølges af en uddybende samtale på tysk mellem eksaminand og eksaminator om tekstmaterialet og det studerede emne.

Det samme ukendte prøvemateriale må anvendes højst tre gange på samme hold.

En normalside er 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum) eller ca. tre minutters afspillet tekst og for lyrik 30 verslinjer.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der lægges vægt på, at eksaminanden på tysk kan præsentere og perspektivere tekstmaterialet og kan inddrage relevante elementer af kulturelle og samfundsmæssige forhold fra det studerede emne. Endvidere lægges der vægt på samtalefærdighed og tekstforståelse.

Et sammenhængende sprog er vigtigere end korrekthed i detaljen.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til:

- at behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- at demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

Bilag 174

Tysk fortsættersprog C – valgfag, august 2017

1. Identitet og formål

1.1. Identitet

Tysk er videns- og kundskabsfag, et færdighedsfag og et kulturfag. Disse sider af faget er ligeværdige, betinger gensidigt hinanden og sikrer faglig dybde. Faget beskæftiger sig med kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i tysksprogede lande og områder. Centralt i faget står den praktiske dimension, som udvikler færdigheder i sprogets anvendelse samt viden og bevidsthed om dets opbygning. Endvidere udvikles evnen til at forstå og forholde sig til talt og skrevet tysk samt kendskab til tysksprogede lande i europæiske og andre internationale sammenhænge.

1.2. Formål

Gennem arbejdet med tysk sprog opnår eleverne kompetence til at kommunikere på tysk samt viden, kundskaber og færdigheder i relation til kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i tysksprogede lande. Dette giver eleverne evne til at reflektere over og med forståelse gå i dialog med andre i en globaliseret og digitaliseret verden. Eleverne tilegner sig sproglig kunnen, viden og bevidsthed samt kendskab til det tyske sprog i funktionelle sammenhænge, og derigennem udvikler eleverne deres kommunikative kompetencer. Eleverne opnår interkulturel kommunikativ kompetence og demokratisk forståelse, idet de i arbejdet med tysk inddrager deres viden om andre kultur- og samfundsforhold.

Fagets forskellige discipliner bidrager til elevernes almendannelse og studiekompetence ved at udvikle deres sproglige og kulturelle viden samt æstetiske bevidsthed, bl.a. gennem arbejdet med litteratur og andre kunstneriske udtryk. Endelig opnår eleverne gennem undervisningen indsigt i tyskfagets anvendelse i det omgivende samfund, hvilket bidrager til udviklingen af deres karrierekompetence.

2. Faglige mål og fagligt indhold

2.1. Faglige mål

Eleverne skal kunne:

- forstå talt tysk sprog om kendte emner formidlet gennem forskellige medier, når der tales et enkelt standardsprog
- læse og forstå forskellige typer og genrer af ubearbejdede nyere tysksprogede tekster, herunder tysksprogede tekster fra de sidste 10 år
- redegøre for studerede tysksprogede emner og tekster, analysere og fortolke disse og perspektivere til andre tekster, idet de benytter et basalt ordforråd samt anvender elementær morfologi og syntaks
- føre en samtale på et forståeligt, enkelt og sammenhængende tysk om emner, de er fortrolige med, samt redegøre for og diskutere forskellige synspunkter
- udtrykke sig forståeligt og sammenhængende på skriftligt tysk med et basalt ordforråd og i relation til de studerede tekster og emner
- analysere og beskrive tysk sprog grammatisk på dansk med anvendelse af relevant terminologi
- anvende relevante lytte- og læsestrategier samt relevante mundtlige kommunikationsstrategier
- på tysk redegøre for, analysere, fortolke og reflektere over forskellige tysksprogede tekster såvel fiktive som ikke-fiktive i tilknytning til profilen for den uddannelse, hvori valgfaget udbydes
- give udtryk på tysk for indsigt i udvalgte kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i tysksprogede lande med hovedvægten på Tyskland efter 1945 samt sammenligne studerede tysksprogede tekster og emner med kultur- og samfundsforhold i andre lande
- forholde sig kritisk til digitalt materiale samt dokumentere anvendelsen heraf
- behandle problemstillinger i samarbejde med andre fag
- demonstrere viden om fagets identitet og metoder.

2.2. Kernestof

Gennem kernestoffet skal eleverne opnå faglig fordybelse, viden og kundskaber.

Kernestoffet er:

- grundlæggende tysk ordforråd, grundlæggende tysk grammatik, sprogtilegnelse
- grundlæggende viden om tyske kultur- og samfundsforhold
- et udvalg af tysksprogede fiktive og ikke-fiktive multimodale teksttyper og -genrer, som kan give eleverne en kunstnerisk oplevelse og en indsigt i kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i tysksprogede lande med hovedvægten på Tyskland efter 1945. Der skal indgå tysksprogede tekster fra de sidste 10 år
- grundlæggende normer for mundtlig sprogbrug og kommunikation på tysk

– grundlæggende regler for tysk udtale og intonation.

Der tages udgangspunkt i et udvidet tekstbegreb. Fiktive og ikke-fiktive multimodale teksttyper, der indgår i kernestoffet, skal være tysksprogede og ubearbejdede.

2.3. Supplerende stof

Eleverne vil ikke kunne opfylde de faglige mål alene ved hjælp af kernestoffet. Det supplerende stof uddyber elevernes sproglige viden og bevidsthed samt perspektiverer kernestoffet. Det bidrager til en bredere forståelse af tysksprogede landes kulturelle, historiske og samfundsmæssige forhold i europæisk og global sammenhæng.

2.4. Omfang

Det forventede omfang af fagligt stof er normalt svarende til 100-150 sider.

3. Tilrettelæggelse

3.1. Didaktiske principper

Undervisningen skal tage udgangspunkt i et fagligt niveau svarende til elevernes niveau fra grundskolen.

Centralt i undervisningen står elevernes faglige progression. Arbejdet med tysk sprog, tekst og kultur integreres således, at fagets discipliner opleves som en helhed, og der arbejdes både induktivt og deduktivt. Arbejdet med de sproglige aspekter tager udgangspunkt i et funktionelt sprogsyn og et kommunikativt tilegnelsessyn.

Undervisningen skal fremme elevernes sproglige kreativitet og evne til at tænke innovativt og utraditionelt.

Undervisningen foregår i størst muligt omfang på tysk.

3.2. Arbejdsformer

Valget af arbejdsformer skal bygge på principperne om variation og progression i henseende til sproglig og indholdsmæssig kompleksitet og graden af selvstændigt arbejde. Der fokuseres på arbejdsformer og opgavetyper, der udvikler elevernes kommunikative kompetencer og kreative og innovative evner.

Arbejdet organiseres hovedsageligt gennem tre til fem forskellige emner, og det sikres, at de faglige mål og kernestoffet integreres i dette arbejde. I hvert emne udgør kernestoffet normalt minimum fire til seks tekster afhængig af teksternes sværhedsgrad og omfang. Supplerende stof kan inddrages til at uddybe og perspektivere kernestoffet. Eleverne inddrages i valg af emner og arbejdsformer.

Når tysk fortsættersprog C indgår i en studieretning, trækkes der på elevernes viden fra almen sprogforståelse i det sproglige arbejde.

Det skriftlige arbejde indgår som træning af en central kompetence i tysk, da det styrker elevernes formidlingsevne og sproglige sikkerhed. Samtidig opøves eleverne i at formidle et stof i struktureret form.

3.3. It

I faget arbejdes der med udviklingen af elevernes digitale dannelse. It og digitale medier anvendes med det overordnede formål at fremme elevernes læreproces og støtte deres faglige udvikling. Eleverne skal gennem undervisningen opnå informationskompetence, samarbejdskompetence og produktiv kompetence, som styrker deres evne til kritisk at søge og anvende tysksproget information på internettet samt dokumentere anvendelsen heraf. Eleverne trænes ligeledes i kreativt og målrettet at anvende og udforme it-produkter på tysk.

Integration af it og digitale medier i undervisningen giver eleverne mulighed for at arbejde med sproget og opleve det i varierede, autentiske og aktuelle sammenhænge. Således bidrager anvendelsen af it og digitale medier til at sikre og nuancere elevernes sproglige og indholdsmæssige udbytte.

3.4. Samspil med andre fag

Tysk fortsættersprog C indgår i samspil med andre fag, hvor det er muligt.

Når tysk fortsættersprog C indgår i en *studieretning*, skal det bidrage til det faglige samspil i studieretningen, og dele af kernestof og supplerende stof vælges og behandles, så det bidrager til styrkelse af det faglige samspil.

Når tysk fortsættersprog C ikke indgår i en studieretning, indgår det – hvor det er muligt – i samspil med andre fag om emner af sproglig, kulturel, interkulturel, historisk og samfundsmæssig art. Specielt indgår tysk i samspil med andre sprogfag for derigennem at udvikle en generel sproglig bevidsthed og viden om, hvordan man lærer sprog.

4. Evaluering

4.1. Løbende evaluering

De faglige mål er grundlaget for den løbende evaluering af elevernes faglige standpunkt.

Elevernes mundtlige og skriftlige kompetencer samt deres viden, kundskaber og færdigheder i relation til kulturelle og samfundsmæssige forhold evalueres løbende. Screening, test og individuel vejledning undervejs i forløbet skal give eleverne viden om deres standpunkt i forhold til fagets mål og styrke deres progression i faget.

I evalueringen af elevernes skriftlige arbejde veksles mellem forskellige former for evaluering af det færdige produkt og en procesorienteret evaluering.

4.2. Prøveform

Der afholdes en mundtlig prøve med en eksaminationstid på ca. 30 minutter. Der gives ca. 60 minutters forberedelsestid.

De emner, der indgår som grundlag for prøven, skal tilsammen dække de faglige mål og kernestoffet.

Prøven tager udgangspunkt i et ukendt, ubearbejdet tysksproget tekstmateriale, der skal have tilknytning til ét af de studerede emner. Tekstmaterialet skal bestå af en eller flere tekster med et samlet omfang på maks. én normalside. Det forsynes med en kort indledning på tysk, og der opgives kun specielt vanskelige gloser og nødvendige realkommentarer. Tekstmaterialet forsynes endvidere med en kort instruks på tysk, der angiver, hvordan eksaminanden skal arbejde med materialet.

Eksaminationen indledes af eksaminanden med en mundtlig præsentation på tysk. Det studerede emne inddrages i præsentationen, som efterfølges af en uddybende samtale på tysk mellem eksaminand og eksaminator om tekstmaterialet og det studerede emne.

Det samme ukendte prøvemateriale må anvendes højst tre gange på samme hold.

En normalside er 2400 enheder (antal anslag inklusive mellemrum) eller ca. tre minutters afspillet tekst og for lyrik 30 verslinjer.

4.3. Bedømmelseskriterier

Bedømmelsen er en vurdering af, i hvilken grad eksaminandens præstation opfylder de faglige mål, som de er angivet i pkt. 2.1.

Der lægges vægt på, at eksaminanden på tysk kan præsentere og perspektivere tekstmaterialet og kan inddrage relevante elementer af kulturelle og samfundsmæssige forhold fra det studerede emne. Endvidere lægges der vægt på samtalefærdighed og tekstforståelse.

Et sammenhængende sprog er vigtigere end korrekthed i detaljen.

Der gives én karakter ud fra en helhedsvurdering af eksaminandens præstation.

Ved prøve, hvor faget indgår i fagligt samspil med andre fag, lægges der vægt på eksaminandens evne til:

- at behandle problemstillinger i samspil med andre fag
- at demonstrere viden om fagets identitet og metoder.